

Kassaflödesanalys

Till nytta för vem?

Åsa Bramby
Lars Rundborg

Avdelning, Institution

Division, Department

Ekonomiska Institutionen

581 83 LINKÖPING

Datum

Date

2000-06-08

Språk

Language

 Svenska/Swedish
 Engelska/English**Rapporttyp**

Report category

 Licentiatavhandling
 Examensarbete
 C-uppsats
 D-uppsats

 Övrig rapport**ISBN****ISRN** Företagsekonomi 2000/7**Serietitel och serienummer**

Title of series, numbering

ISSN**URL för elektronisk version**<http://www.ep.liu.se/exjobb/eki/2000/fek/007/>**Titel**

Kassaflödesanalys - till nytta för vem?

Title

Cash Flow Reporting - to Use for Whom?

Författare

Bramby Åsa, Rundborg Lars

Author

Sammanfattning

Bakgrund: Vissa företag skall enligt årsredovisningslagen bifoga en kassaflödesanalys i sin årsredovisning för att redovisa företagets likviditetsförändring under perioden. Kassaflödesanalysen kan användas internt av företaget för att få kontroll över de likvida medel som strömmar in och ut ur företagets verksamhet. Även andra intressenter, såsom investerare och långgivare, kan vara intresserade av företagets finansiella situation, eftersom de vill beräkna lönsamheten samt studera företagens förmåga att betala sina skulder.

Syfte: I vilket syfte upprättas en kassaflödesanalys och hur används den som ett styrmedel av företagen. Vi vill även undersöka orsaken till varför företagen använder den indirekta eller direkta metoden vid redovisning av kassaflöden.

Genomförande: I denna uppsats består vår primärdata av intervjuer med sammanlagt tio personer på sju olika företag och vi har valt att intervjua moderbolaget i dessa koncerner. Tre besöksintervjuer med BT, Cloetta och IFS, två intervjuer via e-post med Skandia samt tre telefonintervjuer med Föreningsparbanken, Electrolux och Arla.

Resultat: Vi har i vår studie uppmärksammat att de flesta företag använder sig av både en intern och en extern kassaflödesanalys. Den externa analysen är den som bifogas i årsredovisningen och den används mycket sparsamt eller inte alls för intern styrning, medan den interna används i den löpande redovisningen och jämföras ofta med en likviditetsbudget. De undersökta företagen använder sig av den indirekta metoden vid upprättandet av kassaflödesanalysen och detta beror främst på att ekonomisystemet ej är uppbyggt på in- och utbetalning vilket innebär att tillämpningen av direkt metod skulle bli alltför tidskrävande. Den indirekta metoden visar också en tydlig koppling mellan redovisat resultat och kassaflödet.

Nyckelord

Keyword

Sökord: Kassaflödesanalys, kassaflöden, likviditetsplanering, likvida medel och finansieringsanalys

Handledare: Peter Jederström.

Avdelning, Institution

Division, Department

Department of Management and Economics

581 83 LINKÖPING

Datum

Date

2000-06-08

Språk

Language

 Svenska/Swedish Engelska/English**Rapporttyp**

Report category

 Licentiatavhandling Examensarbete C-uppsats D-uppsats Övrig rapport**ISBN****ISRN** Företagsekonomi 2000/7**Serietitel och serienummer****ISSN**

Title of series, numbering

URL för elektronisk version<http://www.ep.liu.se/exjobb/eki/2000/fek/007/>**Titel**

Kassaflödesanalys - till nytta för vem?

Title

Cash Flow Reporting - to Use for Whom?

Författare

Bramby Åsa, Rundborg Lars

Author

Abstract

Background: Some companies are obligated to attach a Cash Flow Statement in their annual report, to show the change of the company's liquid capital. The Swedish companies whom makes a Cash Flow Statement follows the recommendations of Redovisningsrådet. Their recommendation, to the large extent, is a translation of IASCs recommendation "Cash Flow Statement". The company can take control of the liquid capital, which flows in and out of the company, by using the Cash Flow Statement. Other interested parties, such as investors and lenders, can use the company's Cash Flow Statement to predict their ability to pay future debts and their future financial position.

Purpose: In what purpose does a company make a Cash Flow Statement and how is it used as a tool to control liquid capital? We also want to examine why the companies use the indirect or direct method *to account for the liquid capital*.

Realization: In this essay our primary data consists of interviews with a total of ten employees in seven different companies. We have chosen to interview the parent companies in a group of companies. We performed interviews with Arla, Cloetta, BT, Electrolux, IFS, FöreningsSparbanken och Skandia.

Results: Almost all of the interviews companies have both an internal and external Cash Flow Statement. The external Cash Flow Statement is used as a tool to show the company's financial position, whereas the internal Cash Flow Statement is used more frequent to control the liquid capital. The interviewed companies used the indirect method while making a Cash Flow Statement, because of technical difficulties.

Keyword

Cash Flow Statement, Cash Flow Report, Cash Flow, Fund Statement, liquid capital.

Tutor: Peter Jederström

FÖRORD

Vi vill tacka följande företag för att de tagit sig tid att besvara våra frågeställningar, vilket möjliggjort denna uppsats:

Arla

BT

Cloetta

Electrolux

FöreningsSparbanken

IFS

Skandia

Vi vill även tacka vår handledare, Peter Jederström, vars kritiska kommentarer säkerligen har bidragit till uppsatsens slutresultat.

Åsa Bramby

Lars Rundborg

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
1.1	BAKGRUND TILL VÅRT ÄMNESVAL	1
1.2	PROBLEMDISKUSSION	4
1.3	SYFTE	6
1.4	UPPSATSENS DISPOSITION	7
2	VETENSKAPSSYN OCH METODAVSNITT	8
2.1	VÅR SYN PÅ VETENSKAP	8
2.2	VAL AV ANGREPPSSÄTT	12
2.3	VETENSKAPSIDEALEN	14
2.4	KVANTITATIV OCH KVALITATIV METOD	16
2.5	GENOMFÖRANDE	17
2.5.1	FALLSTUDIELIKNANDE ANSATS	18
2.6	INTERVJU	19
2.6.1	OLIKA TYPER AV INTERVJUER	20
2.7	RELIABILITET OCH VALIDITET	21
3	REFERENSRAM	23
3.1	AKADEMISK SYN PÅ KASSAFLÖDESANALYS	24
3.2	FINANSIELL STRATEGI	27
3.3	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYSEN	30
3.3.1	KASSAFLÖDESANALYSENS INTRESSEENTER	34
3.4	MEDELSBEGREPP	35
3.4.1	RÖRELSEKAPITAL	36
3.4.2	LIKVIDA MEDEL	37
3.4.3	NETTOLÅNESKULD	38
3.5	METOD VID UPPRÄTTANDE AV KASSAFLÖDESANALYS	38
3.5.1	INDIREKT OCH DIREKT METOD	38
3.5.2	TRADITIONELL KASSAFLÖDESANALYS	40
3.5.3	SEKTORSINDELAD KASSAFLÖDESANALYS	42
3.6	LAGAR ANGÅENDE KASSAFLÖDESANALYS	44
4	EMPIRI	47
4.1	PRESENTATION AV ARLA	47
4.1.1	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYSEN	48
4.1.2	ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR KASSAFLÖDESANALYSEN	48
4.1.3	METOD VID UPPRÄTTANDET AV KASSAFLÖDESANALYSEN	49
4.2	PRESENTATION AV BT	50
4.2.1	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYS ENLIGT BT	50

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

4.2.2	ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR KASSAFLÖDESANALYSEN	51
4.2.3	METOD VID UPPRÄTTANDE AV KASSAFLÖDESANALYS	53
4.3	PRESENTATION AV CLOETTA	55
4.3.1	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYSEN	56
4.3.2	ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR KASSAFLÖDESANALYSEN	57
4.3.3	METOD VID UPPRÄTTANDET AV KASSAFLÖDESANALYSEN	58
4.4	PRESENTATION AV ELECTROLUX	59
4.4.1	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYSEN	60
4.4.2	ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR KASSAFLÖDESANALYSEN	61
4.4.3	METOD VID UPPRÄTTANDET AV KASSAFLÖDESANALYSEN	62
4.5	PRESENTATION AV FÖRENINGSSPARBANKEN	63
4.5.1	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYSEN	64
4.5.2	ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR KASSAFLÖDESANALYSEN	65
4.5.3	METOD VID UPPRÄTTANDET AV KASSAFLÖDESANALYSEN	66
4.6	PRESENTATION AV IFS	67
4.6.1	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYSEN	67
4.6.2	ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR KASSAFLÖDESANALYSEN	68
4.6.3	METOD VID UPPRÄTTANDET AV KASSAFLÖDESANALYSEN	69
4.7	PRESENTATION AV SKANDIA	70
4.7.1	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYSEN	71
4.7.2	ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN FÖR KASSAFLÖDESANALYSEN	72
4.7.3	METOD VID UPPRÄTTANDE AV KASSAFLÖDESANALYSEN	73

5 ANALYS

5.1	KASSAFLÖDESANALYS	75
5.2	FINANSIELL STRATEGI	78
5.3	SYFTET MED KASSAFLÖDESANALYS	81
5.3.1	MEDELSBEGREPP	83
5.4	METOD VID UPPRÄTTANDET	84
5.5	KASSAFLÖDESANALYSENS INTRESSETER	85

6 SLUTSATSER

6.1	EGNA REFLEKTIONER	89
------------	--------------------------	-----------

7 METODKRITIK

KÄLLFÖRTECKNING

FIGURFÖRTECKNING OCH BILAGOR

FIGUR 1 BILD ÖVER UPPSATSENS FORTSATTAS DISPOSITION	7
FIGUR 2 HERMENEUTISK SPIRAL.....	11
FIGUR 3 UPPSATSENS ANGREPPSSÄTT	13
FIGUR 4 DE FYRA VETENSKAPSIDEALEN.....	14
FIGUR 5 LEES MODELL ÖVER KASSAFLÖDESANALYSEN.....	26
FIGUR 6 PLANERING ÖVER FÖRETAGETS LIKVIDITET	28
FIGUR 7 CASH FLOW I ETT FÖRETAG.....	31
FIGUR 8 ENKEL BESKRIVNING ÖVER FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL	40
FIGUR 9 TRADITIONELLT INDELAD KASSAFLÖDESANALYS	41
FIGUR 10 FÖRÄNDRING I BETALNINGSSTRÖMMARNA INOM FÖRETAGET VID SEKTORSINDELAD KASSAFLÖDESANALYS	43
FIGUR 11 EGEN SAMMANFATTNING AV EMPIRIN	74

BILAGOR

Bilaga 1	Beskrivning av normgivande redovisningsorgan
Bilaga 2	Diskussionsunderlag till våra intervjuer
Bilaga 3	Redovisningsrådets rekommendation
Bilaga 4	Modell över intern kassaflödesanalys

1 INLEDNING

I denna uppsats första kapitel kommer vi diskutera bakgrunden samt föra en problemdiskussion angående vårt ämnesval för att läsaren skall kunna bilda sig en uppfattning om vad denna uppsats behandlar för ämne samt vilka frågor vi vill besvara.

1.1 Bakgrund till vårt ämnesval

Någon form av redovisning finns i alla samhällen, men hur den ser ut kan kraftigt skilja sig åt mellan länder beroende på institutionella förhållanden. Exempelvis är det skillnad mellan hur samhället är uppbyggt kring privat och offentlig sektor och det påverkar hur redovisningen är utformad. (Olson m fl, 1995) Detta kan, enligt oss, medföra olika krav på redovisningens utformning av olika intressenter, vilket leder till att redovisningen utformas olika mellan länder. Trots att redovisningen kan skilja sig åt mellan länder, har det skett en ökad harmonisering på redovisningsområdet. Faktorer som att internationell handel har ökat och att kapital snabbare kan flyttas med hjälp av elektroniska redskap har bidragit till detta. Harmoniseringen är ofta ett led i att investerare, oberoende av var de befinner sig, vill ha redovisningen utformad på ett specifikt sätt. (Olson m fl, 1995)

International Accounting Standards Committee (IASC), strävar mot en internationell harmonisering inom redovisningsområdet genom att ge ut rekommendationer (IAS). Även Financial Accounting Standards Boards (FASB) har en stor roll i internationell harmonisering. FASBs uppgift är egentligen att se till att reglera den privata sektorns redovisningar i USA, men på grund av att många företag vill introduceras på börserna i USA är de tvungna att följa FASBs normer, vilket medfört att deras normer ofta blir globalt normgivande. (Olson m fl, 1995) Ett steg i harmoniseringen av det område som behandlar redovisning av kassaflöde, är enligt vår tolkning, Redovisningsrådets rekommendation ”Redovisning av kassaflöden”. Denna rekommendation är till stor del en översättning av International Accounting Standards (IAS) nummer 7 ”Cash Flow Statements” (Falkman m fl, 1998).

Det kan uppfattas som en nackdel att Sverige ständigt anpassar sig till den internationella harmoniseringen, men Edlund (1997) påpekar att Sveriges anpassning till IAS ger konkurrensfördelar för svenska företag. Det beror på att andra länder, såsom Tyskland, inte har anpassat sig i lika stor utsträckning, vilket kommer att medföra stora kostnader om de senare skall anpassa sig till den internationella arenan. (Edlund, 1997) En presentation av de normgivande organ som omnämns i denna uppsats återfinns i bilaga 1.

Det område inom redovisning vi valt att studera, är hur företag redovisar sina kassaflöden. Kassaflöde är de likvida medel som strömmar genom ett företag (Lundén & Olsson, 1999). Redovisning av kassaflöden sker genom att företagen i sin årsredovisning bifogar en kassaflödesanalys, eller som den också benämns, finansieringsanalys. Orden kassaflödes- och finansieringsanalys omnämns båda i den litteratur vi studerat. I årsredovisningslagen används begreppet finansieringsanalys medan Redovisningsrådet i sin rekommendation "*Redovisning av kassaflöden*", använder termen kassaflödesanalys. Båda begreppen avser dock en sammanställning över företagets finansiering och kapitalinvesteringar under året. Denna dubbla benämning tas upp av både Järlebro (1998) och Adolfsson (1998) som ett problem, eftersom det uppstår en begreppsförvirring för de företag som skall upprätta en sådan analys. I svenska företags årsredovisningar dominerar dock begreppet finansieringsanalys och detta bekräftas av att det endast var tio av de börsnoterade bolagens årsredovisningar 1998 som innehöll rubriken kassaflödesanalys. (Rundfelt, 1998) Vi kommer i denna uppsats att använda begreppet kassaflödesanalys då detta begrepp är det som i praktiken använts sedan Redovisningsrådets rekommendation trädde i kraft 1999. I de fall vi hänvisar till litteratur som direkt benämner analysen som finansieringsanalys omnämner vi den som kassaflödesanalys med kursiv stil.

Vad är då redovisning av kassaflöden för bokslutsdokument? För att finna *kassaflödesanalysens* ursprung får vi gå cirka 130 år tillbaka i tiden. Vid denna tidpunkt kompletterade ett järnvägsbolag sin årsredovisning med en

rapport som visade att balansposten kassa förändrats under en viss period, samt vad denna förändring berodde på. I början av 1900-talet utvecklades rapporten genom att *kassaflödesanalysen* då kom att utgå från resultaträkningens nettoresultat. De framsteg inom *kassaflödesanalysens* område som skedde fram till början av 1900-talet och som var mest betydelsefulla skedde alla i praxis. (Falkman & Pauli, 1995) De viktigaste förändringarna inom området *kassaflödesanalys* som skedde under 1900-talet presenteras nedan.

- 1914 *Kassaflödesanalysen* uppmärksammas inom den akademiska världen
- 1963 American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) publicerar rekommendationen ABP 3 "*The Statement of Source and Application of Funds*"
- 1971 ersätts ABP 3 med ABP 19 "*The Statement of Changes in Financial Position*". Denna rekommendation innebar att företag som uppfyllde vissa krav angående omsättning och antal anställda med mera blev tvungna att upprätta en *kassaflödesanalys*. Analysen blev accepterad som en extern redovisningsrapport.
- I början av 1980-talet övertar FASB AICPAs normskaparroll och 1988 publiceras rekommendationen FAS 95 "*Cash Flow Statements*". (Falkman & Pauli, 1995) I FAS 95 rekommenderas en sektorsindelad med avsnitten drift, investering och finansiering. Detta ingår även i IASCs rekommendation från 1993. (Falkman & Pauli, Balans nr 4, 1996)

Hur påverkade då den amerikanska utvecklingen det svenska näringslivet? Utvecklingen på kassaflödesanalysområdet startade inte i Sverige förrän i början av 1960-talet och då som ett resultat av AICPA:s rekommendation APB 3. 1962 var första gången ett svenskt företag kompletterade sin årsredovisning med en *kassaflödesanalys*. I slutet av 1960-talet gav Näringslivets Börskommitté ut ett förslag till uppställning och denna modell rekommenderar Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) i sin rekommendation nr 10, "*Finansieringsanalys*". (Falkman & Pauli, 1995)

I augusti 1997 skickade Redovisningsrådet ut sitt utkast, rekommendation 7 ”Redovisning av kassaflöden”, på remissrunda och denna rekommendation tillämpas från och med 1999. Denna rekommendation ersatte FARs ovan nämnda rekommendation nr 10 ”Finansieringsanalys”. (Rundfelt, 1998) Redovisningsområdet kassaflöden har genomgått stora förändringar som påverkar företagets sätt att upprätta *kassaflödesanalysen* och av denna anledning är ämnet intressant att studera vidare.

1.2 Problemdiskussion

Enligt årsredovisningslagen (1995:1554) skall företagets årsredovisningar bestå av följande fyra delar; resultaträkning, balansräkning, noter samt förvaltningsberättelse. Större företag skall även bifoga en kassaflödesanalys. Syftet med en *kassaflödesanalys* är, enligt Kinserdal (1995), en rapport som visar flödet av likvida medel i företaget under en viss period. Denna analys kan sedan användas internt av företaget, men enligt Kam (1990) kan även andra intressenter såsom investerare och långgivare vara intresserade av företagets finansiella situation, eftersom de vill beräkna lönsamheten samt studera företagets förmåga att betala sina skulder. Detta visar, enligt oss, att företag inte behöver upprätta en kassaflödesanalys enbart för att lagen kräver detta för vissa företag, utan för att både företaget samt andra intressenter såsom långgivare kan dra fördel av den upprättade analysen över företagets finansiella flöden som skett under en viss period. Vi ser det därför relevant med följande frågeställning:

I vilket syfte upprättar företagen en kassaflödesanalys? Upprättas den både för interna och externa intressenter?

Planerings och styrprocessen består av strategisk planering, taktisk styrning samt operativ styrning. Den strategiska styrningen är den mer övergripande strategin för företaget, medan den taktiska styrningen handlar om att företagets resurser används på ett effektivt sätt så att organisationen når sitt övergripande mål. Den operativa styrningen handlar om att specifika uppgifter hos företaget utförs effektivt. (Anthony & Dearden, 1976)

Företaget kan ha nytta av att studera *kassaflödesanalysen* då denna analys kan avslöja tendenser i företagets verksamhet, vilket påverkar företagets framtida resultat (Lundén & Ohlson). Detta är, enligt oss, ett exempel på att kassaflödesanalysen kan påverka företagets övergripande mål. Om verksamheten inte genererar tillräckligt med intäkter bör företaget förändra dessa mål. Även de dagliga aktiviteterna kan påverkas då ett företag, som saknar resurser, inte kan betala sina återkommande räkningar i tid.

Kassaflödesanalysen kan ses som ett komplement till resultat- och balansräkningen. Resultat- och balansräkning visar företagets lönsamhet och ställning medan *kassaflödesanalysen* visar de verkliga kassaflöden som finansierar företagets verksamhet. (Aktiespararna, 1995) Eftersom balansräkningen visar företagets ställning vid en viss tidpunkt och resultaträkningen samt *kassaflödesanalysen* visar utvecklingen under en viss period kan företaget erhålla den bästa kontrollen över sin likviditet om de analyserar resultatet från dessa bokslutsposter tillsammans (Gandemo & Asztely, 1984).

En intressent kan ej upprätta en *kassaflödesanalys* genom att enbart analysera resultat- och balansräkningen, eftersom in- och utflödet av likvida medel ej framgår i dessa bokslutsdokument (Most, 1977). Även Lee (1985) betonar att om endast resultaträkningen analyseras, är risken stor att företaget missar väsentlig finansiell information som kan hämtas från andra finansiella dokument som till exempel *kassaflödesanalysen*. Enbart studerande av företagets balansräkning räcker inte för att ett företag skall veta om tillräckligt med likvida medel kommer strömma in under en viss period för att täcka denna periodens utbetalningar (Heath ur Kam, 1990). Vår tolkning av detta är att samtliga ovanstående författare, i detta stycke, menar att en kassaflödesanalys är ett nödvändigt verktyg för att kunna analysera ett företags förmåga att exempelvis snabbt omvandla intäkter till inbetalningar. Denna diskussion leder oss fram till vår andra frågeställning:

Vilken information erhåller företaget från sin kassaflödesanalys? Hur tar företaget tillvara den information som de kan erhålla från denna analys, för att underlätta styrning av sin verksamhet?

Redovisningsrådet har i sin rekommendation nummer 7 ”*Redovisning av kassaflöden*”, givit företag två olika metoder för att redovisa kassaflöden. De två metoderna som företagen kan välja mellan är den indirekta respektive direkta metoden. (FAR, 1999) Trots att den direkta metoden är mer pedagogisk, är den enligt Redovisningsrådet (1998) ej vanligen använd bland svenska företag. Det beror enligt Falkman m fl (1998) bland annat på att företagens ekonomisystem inte är anpassade efter att ställa upp in- och utbetalningar, utan är konstruerade för att ställa upp en resultat- och balansräkning. Det medför istället att företag ofta tillämpar indirekt metod vilket exempelvis kräver att de som ställer upp en *kassaflödesanalys* ser sambanden mellan vilka transaktioner som påverkar resultatet men ej de likvida medlen och tvärtom. Redovisningsrådet (1998) påpekar även att den indirekta metoden kan ge viss information som den direkta metoden ej ger. Vi anser att när det förekommer valmöjligheter för företag att välja mellan olika metoder kan det skapa en viss grad av osäkerhet hos de som ska ställa upp och använda informationen. Utifrån denna diskussion, har vi erhållit vår tredje frågeställning:

Vilken metod använder de studerade företagen vid upprättande av kassaflödesanalysen och vilka orsaker finns det till detta val?

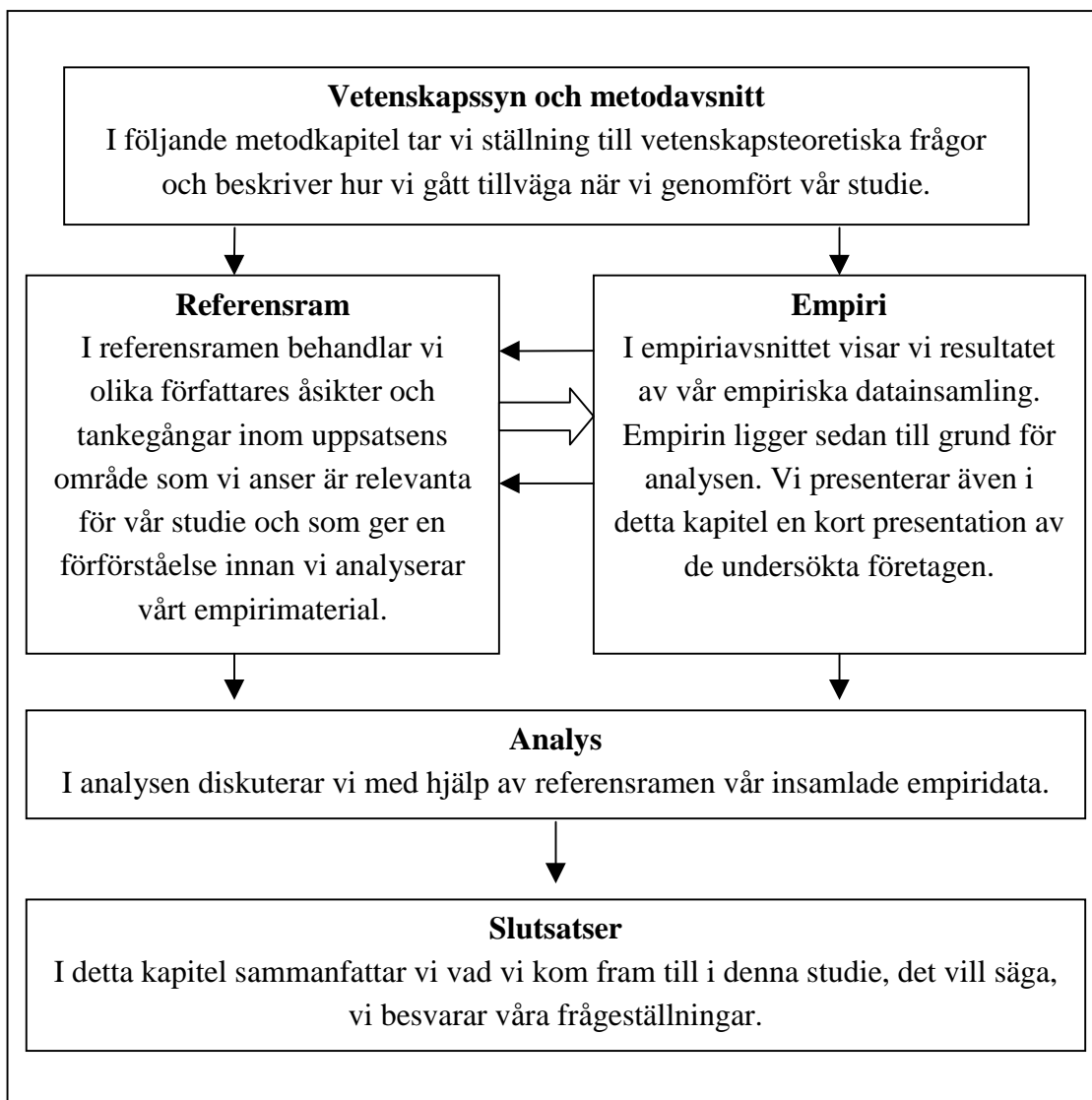
1.3 Syfte

I vilket syfte upprättas en kassaflödesanalys och hur används den som ett styrmedel av företagen. Vi vill även undersöka orsaken till varför företagen använder den indirekta eller direkta metoden vid redovisning av kassaflöden.

1.4 Uppsatsens disposition

Vi vill med nedanstående bild presentera uppsatsens fortsatta disposition.

Figur 1 Bild över uppsatsens fortsatta disposition

Källa: Egen bild

2 VETENSKAPSSYN OCH METODAVSNITT

Vi kommer i detta kapitel beskriva hur vi genomfört denna uppsats. Vi hoppas därigenom att ni som läsare skall kunna bilda er en uppfattning om uppsatsen. Ytterligare en orsak är att vi anser att det är viktigt att förklara och diskutera de metoder som vi använt oss av i denna studie, eftersom ni bland annat skall kunna bedöma reliabiliteten.

2.1 Vår syn på vetenskap

Enligt Eriksson och Wiedersheim-Paul (1997) kan vetenskap innebära fakta eller kunskap, men även hur en forskare genererar kunskap, med andra ord, vilka metoder denne använder för att nå kunskap. När vi diskuterar vad vetenskap innebär är det enligt oss viktigt att koppla detta till vetenskapsideal. Arbnor och Bjerke (1994) menar att vetenskapsideal är ett uttryck för vad forskaren vill åstadkomma med sitt arbete. Hur forskaren förhåller sig till vetenskap anser vi hör samman med vilket förhållningssätt en forskare anser sig förespråka. Två vanliga vetenskapliga förhållningssätt som vi uppmärksammat i de flesta metodböcker är förhållningssätten hermeneutik och positivism. Dessa förhållningssätt är två olika forskningstraditioner, de är dessutom varandras motpoler (Patel och Davidson, 1991).

Hermeneutik, tolkningslära, innebär att forskaren skall försöka tolka exempelvis en intervju. En forskare skall därmed vid det hermeneutiska förhållningssättet försöka förstå människors handlingar. Det medför att språket blir en viktigt del eftersom det är via språket som vi kommunicerar med en annan individ. Författarna menar att språket inkluderar det skrivna, talade samt de handlingar som individen utför. (Patel & Davidson, 1991) Vi tolkar individens handlingar som att författarna menar att hänsyn även skall tas till kroppsspråket, som exempelvis den intervjuade avger under intervjun. Forskaren blir därmed en deltagare som närmar sig det studerade fenomenet utifrån sin förförståelse (Patel & Davidson, 1991). Förförståelsen innebär vad som styr hur människor tolkar olika situationer.

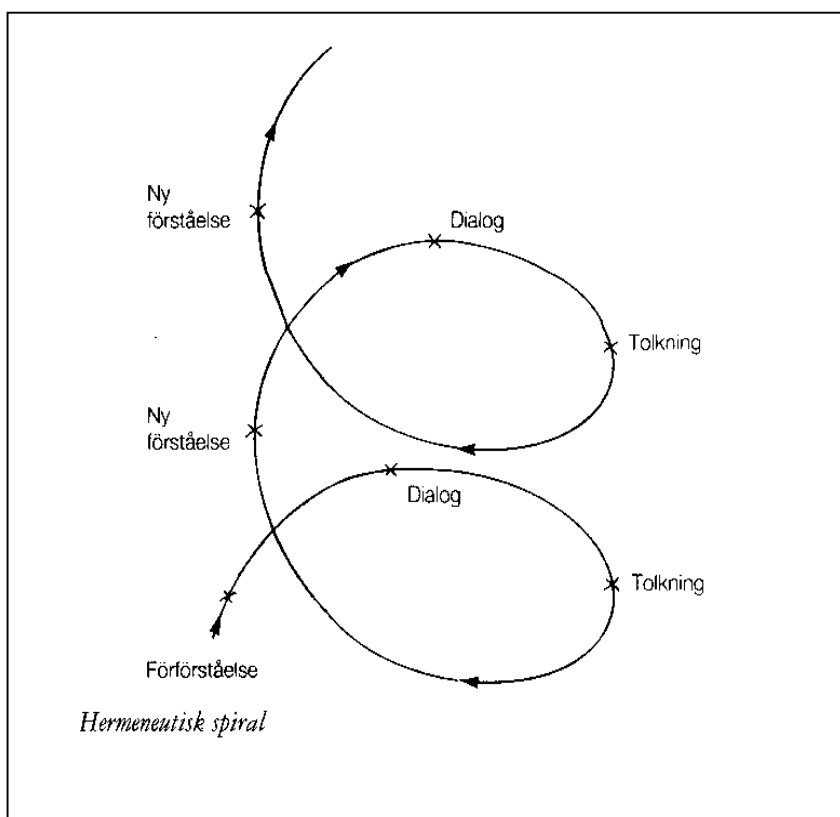
Förförståelsen kan exempelvis bestå av en individs föreställningar, språk och begrepp samt personliga erfarenheter. (Gilje & Grimen, 1992)

Individens *föreställningar*, antaganden om hur en individ antar att världen fungerar, påverkar människors förförståelse. (Gilje & Grimen, 1992) Vi anser att det i ett uppsatsarbete är viktigt att våga ifrågasätta vår föreställningsram, annars är det enligt oss svårt att uppmärksamma något som inte står i överensstämmelse med det vi tar för givet. Även *språkets* och *begreppens* bör uppmärksammas, vilket Gilje och Grimen (1992) nämner är en del av förförståelsen, eftersom språk och begrepp kan uppfattas annorlunda hos olika människor vilket kan leda till missförstånd. Även Molander (1988) och Godfrey m fl (1997) som delvis inspirerats av Sterling, diskuterar språkets betydelse. Molander (1988) och Godfrey m fl (1997) diskuterar orden syntax och semantik. För att förklara dessa ord ger vi följande exempel: ordet vinst (syntax) betyder inte något om vi inte sätter in det i ett sammanhang, intäkter minus kostnader = Vinst (semantik). Detta visar att vi måste vara noggranna vid vår litteraturstudie att vi förstår de ord som författarna använder, men även att vi vid intervjuer är noggranna med att använda ett språk som samtliga parter behärskar. Just ämnet redovisning kan ibland uppfattas som ett eget språk genom det sätt som företagsledningen kommunicerar med bland annat aktieägarna (Godfrey m fl, 1997). Vi tolkar detta som att företagsledningen genom sin årsredovisning kan visa sina intressenter hur framtiden kan bli. Genom årsredovisningen påverkar således företaget sina intressenter, vilket är ett alternativ för att kommunicera med berörda parter. Detta, anser vi, är en intressant aspekt, eftersom vår uppsats handlar om kassaflödesanalys, vilket en stor del av Sveriges företag bifogar i sin årsredovisning. Vi har i denna del endast diskuterat det talade och skrivna språkets betydelse, men vi anser att även kroppsspråket skulle kunna vara en betydelsefull faktor att ta hänsyn till. Den tredje delen som Gilje och Grimen (1992) nämner som ingår i förförståelsen är *personliga erfarenheter*. De personliga erfarenheterna styr hur en individ uppfattar samt hur individen anser sig veta hur olika ting fungerar. (Gilje & Grimen, 1992) Detta är viktigt att ha i åtanke under hela uppsatsarbetet eftersom vår förståelse angående ämnet kassaflödesanalys kommer förändras då vi lär oss mer och kan se på

problemet på ett annorlunda sätt, allteftersom uppsatsen fortskrider. Detta kräver att vi snabbt sätter oss in i ämnet för att därigenom se vilket problemområde vi vill fokusera på. Vi anser därför att det är viktigt med en ordentligt genomförd litteraturstudie innan insamlingen av empiriskt material påbörjas. Vi ser därmed vår referensram som ett kraftfullt verktyg vilket ytterligare ökar våra befintliga kunskaper samt ger oss ytterligare erfarenheter angående ämnet redovisning.

Gilje och Grimens (1992) diskussion om förförståelse anser vi hör samman med Arbnor och Bjerkes (1994) tankegångar om att grundläggande föreställningar har en avgörande roll för hur en forskare ser på ett problem. Vi anser att en forskare aldrig får bortse från betydelsen av sina värderingar, eftersom dessa påverkar forskaren genom hela forskningsprocessen, från tolkningen av problemet som bör studeras till de resultat som denne drar från analysen. Trots att grundläggande föreställningar påverkar hur en forskare ser på ett problem, anser vi ändå att en forskare alltid skall sträva mot att vara saklig.

Ytterligare ett begrepp som är viktigt inom hermeneutiken är den hermeneutiska spiralen. Ett exempel på en hermeneutisk spiral är när en forskare skall studera en utskriven intervju. Först studerar forskaren hela intervjun för att förstå helheten, efteråt granskas de enskilda delarna var för sig, för att förstå dessa. När sedan forskaren växlar mellan de enskilda delarna och helheten skapas ständigt ny förståelse av texten, vilket resulterar i att ju mer vi känner till om de enskilda delarna desto mer kan vi uttala oss om helheten. Det bör dock nämnas att forskaren tar hjälp av sin förförståelse när denne skall tolka intervjun. (Patel & Davidson, 1991) Vi menar att vid ett uppsatsarbete inom ämnesområdet redovisning är det vanligt att studenter tar hjälp av sina förvärvade teoretiska kunskaper (förförståelse) vid insamlandet av empiriskt material, som kan ske via intervjuer. Vi kommer till exempel ta hjälp av våra förvärvade teoretiska kunskaper för att därigenom lättare kunna fördjupa oss ytterligare inom vårt valda område, både teoretiskt men även under intervjuerna utgår vi från att det krävs en allmän insikt i ämnet redovisning.

Figur 2 Hermeneutisk spiral

Bilden till vänster visar en hermeneutisk spiral och förklaras med att forskaren med hjälp av sin förförståelse definierar och konkretiserar sitt problemområde. Efteråt bildar forskaren en dialog, där denne via frågor får svar från

Källa: Eriksson och Wiedersheim-Paul (1997) sidan 231

exempelvis litteratur samt intervjuer. De svar som sedan erhålls skall tolkas, vilket leder till ny förförståelse. (Eriksson & Wiedersheim -Paul, 1997) Vi kommer i detta arbete att försöka använda oss av denna dialog. Pendlingen mellan litteratur och empiri underlättar, enligt oss, förståelsen av de teorier vi använder samt det empiriska material som skall bearbetas.

Hermeneutiken fokuserar på tolkningar, vilket förespråkarna för positivismen inte anser är riktig vetenskap. En forskare som förespråkar ett positivistiskt synsätt söker objektiv kunskap samt strävar efter att den även skall vara mätbar. (Patel & Davidson, 1991) Forskaren skall även förklara det denne ser som orsak - verkan samband (Arbnor & Bjerke, 1994). Forskaren skall inom detta förhållningssätt även vara en objektiv åskådare och inte påverka det studerade fenomenet (Patel & Davidson, 1991). Inom naturvetenskapen är det positivistiska synsättet vanligt, medan det däremot inom samhällsvetenskapen är vanligare med ett hermeneutiskt synsätt. Hermeneutiker menar att världen är för komplex för att studeras helt

objektivt, vilket förespråkarna för positivismen inte instämmer i. (Arbnor & Bjerke, 1994)

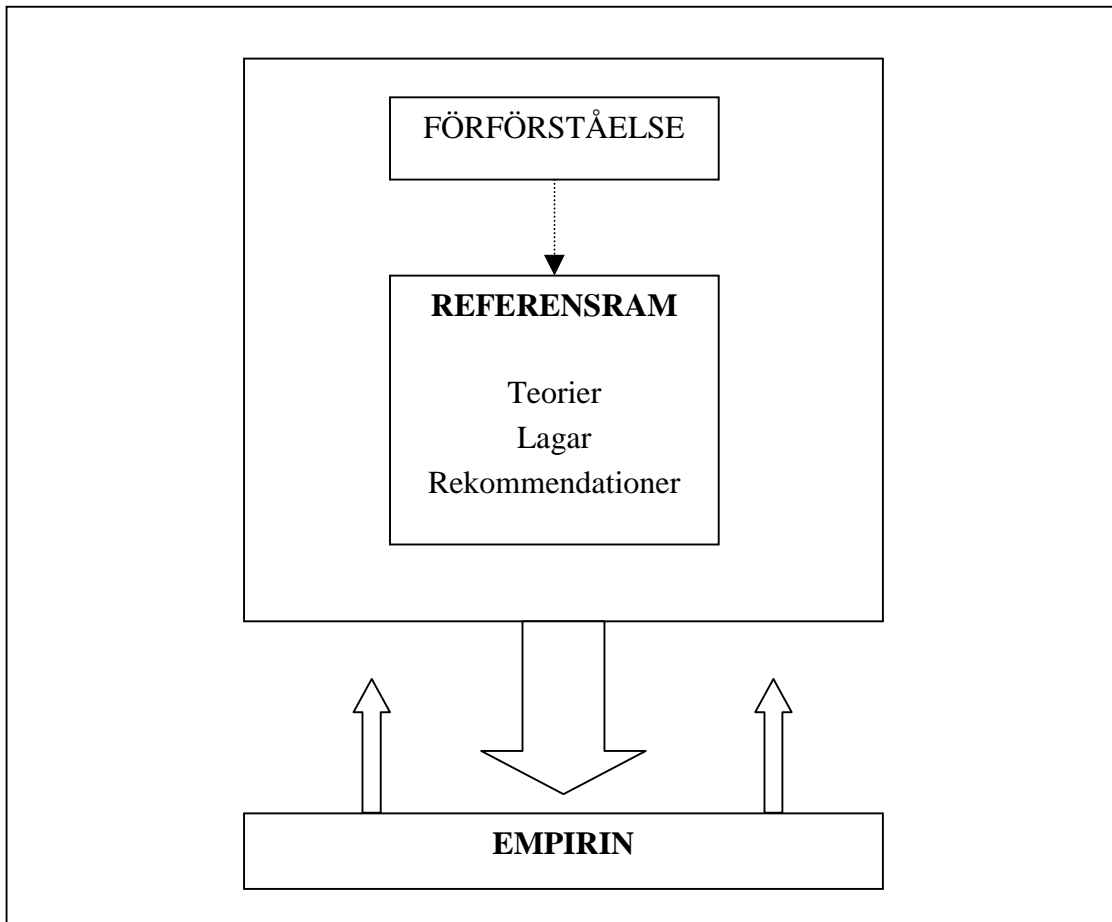
En forskare behöver inte välja ett hermeneutiskt eller positivistiskt förhållningssätt, eftersom det finns möjlighet att utveckla synsätt som kombinerar dessa. (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1997) Eftersom vi kommer genomföra intervjuer som kräver en viss grad av tolkning närmar vi oss i viss utsträckning ett hermeneutiskt förhållningssätt. Vi kommer således i denna uppsats försöka dra nytta av vår förförståelse, men samtidigt vill vi ge en mångsidig och nyanserad bild av både intervjuer samt referensram, för att därmed nå en så hög grad av objektivitet som möjligt. Detta visar enligt oss att vi hamnar mellan dessa två ideal.

2.2 Val av angreppssätt

En viktig fråga inom forskningen är hur en forskaren förhåller sig till teori kontra empiri och detta påverkar forskarens datainsamlingsmetod (Arbnor & Bjerke, 1994). De två mest centrala metoderna för datainsamling och utveckling av ny kunskap är induktion och deduktion (Holme & Solvang, 1997).

Den deduktiva metoden innebär att forskaren utgår från generella principer samt existerande teorier och utifrån dessa försöker förklara det empiriska datamaterial som undersöks. Detta medför att teorin styr forskaren eftersom den bestämmer vilken information som skall samlas in, hur tolkningen av materialet sker samt hur resultatet förhåller sig till existerande teori. Induktion däremot kan förklaras med att forskaren studerar ett objekt utan att först ha granskat teorier. När forskaren studerat färdigt objektet och samlat in den information som behövs formulerar denne en teori. (Patel & Davidson, 1991) Vårt angreppssätt skildras i bilden på nästa sida.

Figur 3 Uppsatsens angreppssätt

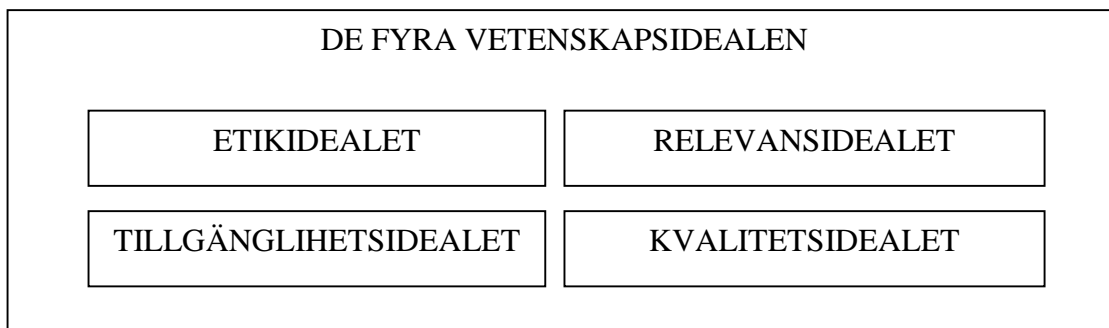
Källa: Egen bild

Vi kommer i detta arbete använda oss av ett angreppssätt som enligt oss liknar ett deduktivt synsätt, eftersom vi utgår från de teorier som finns inom vårt valda ämnesområde. Utöver dessa teorier tar vi även hjälp av andra skriftliga källor, såsom lagar och rekommendationer. Vi låter därmed teorier hjälpa oss angående vilken information som skall samlas in samt hur vårt empiriska material står i överensstämmelse med referensramen inom vårt ämnesområde, se figur 3. Eftersom främst referensramen starkt styr oss vid detta angreppssätt, anser vi att det finns en risk att forskaren ej uppmärksammar det oväntade eller förkastar något som ej står i överensstämmelse med teorin. Vårt val av angreppssätt ställer därmed stora krav på att vi som studenter försöker inta ett kritiskt förhållningssätt till de teorier som vi använder oss av samt genomför en ordentlig bearbetning av empirimaterialet. Det bör påpekas att valet av teorier med mera delvis styrs av vår förförståelse.

2.3 Vetenskapsideal

Nilstun nämner följande fyra stycken vetenskapsideal som en forskare bör ta hänsyn till när denne skriver sin forskningsrapport; etikidealet, tillgänglighetsidealet, relevansidealet samt kvalitetsidealet, se även figuren nedan (Mårtensson & Nilstun, 1988). Vi anser att dessa fyra vetenskapsideal liknar det som omnämns av Eriksson och Wiedersheim-Paul (1997) som ”begränsad objektivitet”, det vill säga att det skall finnas relevans, troliga slutsatser, neutralitet vid bearbetning av det studerade materialet samt förståelse för att olika människor uppfattar saker olika. Vi anser att när vi följer Nilstuns fyra ideal tillgodoser vi kraven på saklighet, men vi är medvetna om att en viss grad av subjektivitet kommer att prägla vårt arbete. Jämför Arbnor och Bjerkes, (1994) och Gilje och Grimens (1992) diskussion om grundläggande föreställningar respektive förförståelsens betydelse angående hur en forskare ser på ett problem.

Figur 4 De fyra vetenskapsidealerna

Källa: Egen bild

Etikidealet förklaras med att en forskningsrapport bör skrivas så obehag eller olägenheter minimeras (Mårtensson & Nilstun, 1988). Vi anser att det är god sed att alltid fråga respondenterna i samband med datainsamlingen om de tillåter att den information som de delger oss får användas i ett uppsatsarbete. Samtliga respondenter i denna uppsats gav sitt godkännande till att vi fick använda deras information i denna uppsats.

Tillgänglighetsidealet innebär att ett uppsatsarbete bör skrivas så att de som är intresserade och de som berörs av studien har möjlighet att ta del av resultatet, exempelvis krävs det att författarna använder ett språk som

intressenterna förstår (Mårtensson & Nilstun, 1988). Vi har i denna uppsats försökt använda oss av ett lättförståeligt språk, exempelvis har vi försökt utvecklat svåra ord istället för att enbart nämna en specifik fackterm. Intressenter av denna uppsats är företag som upprättar kassaflödesanalys och övriga som vill fördjupa sig i ämnet.

Relevansidealet innebär att en forskningsrapport bör innefatta frågor som på sikt kan ge upphov till nya kunskaper samt idéer som är av vikt för samhället (Mårtensson & Nilstun, 1988). Eftersom redovisningsområdet kassaflödesanalys genomgått stora förändringar den senaste tiden kan vår studie ge ytterligare kunskap inom vårt valda ämnesområde. På grund av vår vinkling av syftet, mot en studie om hur dessa företag använder kassaflödesanalysen för styrning, anser vi att denna vinkling ökar relevansen av studien för de undersökta företagen.

Kvalitetsidealet kan förklaras med att en forskningsrapport bör innehålla vissa delar såsom problemformulering, beskrivning av datainsamlingsmetoder samt vad författarna kan dra för slutsatser av sitt arbete. Inom kvalitetsidealet är det främst tre krav som ställs på resultatet; presentationen av resultaten skall vara trovärdiga, testbara och ge en rättvisande bild. Angående *trovärdigheten* i det som rapporten behandlar är det viktigt att målgruppen förstår den text som skrivits samt att de uppfattar texten på det sätt som författarna vill att de skall göra. (Mårtensson & Nilstun, 1988) Eftersom vi låtit respondenterna haft möjlighet att läsa igenom och komma med synpunkter på vår intervjusammanfattning ökar, enligt oss, trovärdigheten genom att vi då ger en saklig bild av empirimaterialet. Samtliga företag har hört av sig och en del har gjort smärre justeringar i vår sammanfattning av intervjun med dem. De teser som forskningsrapporten grundar sig på bör även tydligt klargöras för de som läser rapporten (Mårtensson & Nilstun, 1988). Trovärdighetsnormen ställer enligt oss stora krav på att vi bearbetar både texten så att den blir lättförståelig, men även att vi intar ett kritiskt förhållningssätt till de teorier som används i rapporten. Det är även av stor vikt att de teser som exempelvis ett uppsatsarbete grundar sig på skall vara *testbara*, möjliga att ifrågasätta (Mårtensson & Nilstun, 1988). Gilje och Grimen (1992) för en

liknande diskussion och de diskuterar Poppers tankegångar om att teorier som inte kan falsifieras enligt honom är pseudovetenskap. Det medför att en teori som inte kan falsifieras inte, enligt honom, är vetenskap. Ett exempel enligt Popper på en teori som inte kan falsifieras är Freuds tankegångar om att det är omedvetna önskningar som styr människors beteende. (Gilje & Grimen, 1992) Om det är omedvetna önskningar och motiv som styr människors beteende är det enligt oss svårt att falsifiera teorin, det behöver dock enligt vår uppfattning ej betyda att teorin är felaktig, bara att vi anser att den inte har samma vetenskapliga tyngd. Vi anser att det i ett ämne som redovisning inte behöver uppstå denna osäkerhet angående om det är möjligt att falsifiera teorin. Vi är medvetna om att det inom redovisningsområdet kan förekomma subjektiva bedömningar av exempelvis hur mycket ett lager är värt, men det innebär inte att det är omöjligt att ifrågasätta den värderingsmetod som använts. Den tredje delen i kvalitetsidealet är enligt Nilstun att forskningsrapporten skall ge en rättvisande bild, vilket innebär att resultaten bör redovisas så att de ger en rättvis bild av verkligheten. Det bör påpekas att det är läsaren som skall uppfatta rapporten på ett rättvist sätt, med andra ord, att läsaren drar rätt slutsatser om vårt arbete. (Mårtensson & Nilstun, 1988) Genom att vi försöker skriva uppsatsen på ett lättförståeligt och tydligt sätt, är vår förhoppning att läsarna skall uppfatta denna uppsats på det sätt som vi tänkt oss. Detta ställer naturligtvis stora krav på oss att vi är medvetna om att människor har olika förförståelse.

2.4 Kvantitativ och kvalitativ metod

Angående samhällsvetenskapliga frågor brukar insamlingen av material delas in i antingen kvantitativ eller kvalitativ metod (Holme & Solvang, 1997). Ofta framställs dessa metodval enligt Repstad (1993) som motsats till varandra, men både Repstad (1993) och Holme och Solvang (1997) påpekar att det är möjligt att kombinera kvantitativ och kvalitativ metod i ett forskningsprojekt. Holme och Solvang (1997) ger som exempel att det är möjligt att intervjuer som genomförs väldigt systematiskt kan liknas med en kvantitativ undersökning.

Kvalitativ metod innebär att forskaren fokuserar på att nå en djup förståelse av problemområdet samt tar hänsyn till i vilket sammanhang informationen erhålls. Det medför att forskare som tillämpar kvalitativ metod inte primärt försöker samla in information för att kunna generalisera. Metoden kännetecknas även av låg formaliseringsgrad samt närhet till informationskällan. (Holme & Solvang, 1997) Närhet till informationskällan jämför vi med vad Repstad (1993) skriver om att vid tillämpning av kvalitativ metod kan frågorna förändras mellan intervjuerna. Även om en forskare använder sig av kvalitativ metod är det svårt att i bearbetningen av empirimaterialet inte nämna siffror. (Repstad, 1993) Ett exempel skulle kunna vara att forskaren nämner att tre av sju företag svarade på ett gemensamt sätt.

Kvantitativ metod är mer formaliserad, forskaren avgör vilka svar som informationsgivare kan ge samt har ett avstånd till informationskällan. Detta krävs för att forskaren skall kunna göra en formaliserad analys för att uttala sig om informationens generaliserbarhet. (Holme & Solvang, 1997) Den kunskap som erhålls med hjälp av kvantitativ metod är ofta mer ytlig, vilket försvårar en djupare förståelse (Patel & Davidson, 1991).

Eftersom syftet med vår uppsats är att undersöka vilken information som företaget erhåller från sin kassaflödesanalys samt vilken metod de valt vid upprättandet av en kassaflödesanalys, har vi valt att utgå från den kvalitativa metoden. Orsaken till valet av kvalitativ metod beror på att vi kommer genomföra intervjuer som skall ge oss ökad förståelse samt kräver en viss grad av tolkning från vår sida. Vi tar även i beaktande de svar som de intervjuade ger oss och detta visar på en tvåvägskommunikation, vilket är ett tecken på närhet till informationskällan. Trots att vi använder oss av den kvalitativa metoden skall vi sträva efter att ge en saklig bild av intervjumaterialet.

2.5 Genomförande

Efter vår definition av problemområde började vi omedelbart söka sekundärdata för att erhålla grundläggande kunskaper angående

kassaflödesanalys, för att därmed öka vår befintliga förståelse. Vi har sökt material på olika bibliotek, via Internet, Libris och Artikelsök. De sökord vi främst använde oss av i litteraturstudien var exempelvis finansieringsanalys samt kassaflödesanalys. De böcker vi sökt via bibliotekets databaser var främst grundläggande böcker i redovisningsteori. När vi fått en överblick över litteraturen började vi kontakta, enligt oss, intressanta företag. I denna uppsats består vår primärdata av intervjuer med sammanlagt tio personer på sju olika företag och vi har valt att intervjua moderbolaget i dessa koncerner. Primärdatainsamlingen skedde via tre besöksintervjuer med BT, Cloetta och IFS, två intervjuer via e-post med Skandia samt tre telefonintervjuer med FöreningsSparbanken, Electrolux och Arla. Vi genomförde även en kortare uppföljningsintervju via telefon med Skandia för tydliggörande av e-postintervjun. På BT och Cloetta intervjuades två personer på grund av önskemål från dem, då de ansåg att detta behövdes för att till fullo kunna besvara våra frågor. Vi valde ut företagen för att de tillhör olika branscher, vilket vi finner intressant eftersom vi genom detta får en bred bild över i vilket syfte företag inom olika branscher upprättar en kassaflödesanalys och hur de använder sig av denna analys för styrning. Eftersom de företag vi valt att intervjua tillhör olika branscher ökar, enligt oss, sannolikheten för att de använder kassaflödesanalyser olika samt tillämpar olika uppställningsformer. Orsaken till att vi inte genomfört besöksintervjuer vid samtliga företag, vilket vi tycker är det bästa forum för intervjuer, är att vi inte vill begränsa oss geografiskt.

De personer vi valt att intervjua valdes ut genom att vi tog kontakt med företaget och berättade syftet med uppsatsen och vilka frågor vi ville ha svar på, efter detta hänvisades vi ofta vidare till någon annan som kunde besvara våra frågeställningar.

2.5.1 Fallstudieliknande ansats

En fallstudie kan förklaras med att en forskare undersöker en eller flera organisationer eller grupper. Vid fallstudier är utgångspunkten att få en djup information om det studerade fenomenet eller objektet. Huruvida

resultatet av fallstudien kan generaliseras är beroende av om forskaren slumpmässigt valt ut till exempel ett företag ur en hel population. (Patel & Davidson, 1991)

Den undersökningsmetod vi använt oss av i denna studie är en ansats till en fallstudie. Vi intervjuade flera företag angående vårt specifika område, vilket vi sedan band samman med olika författares tankegångar. Denna fallstudieliknande ansats ger oss möjlighet att nå en djupare förståelse kring vårt problemområde och vi har förhoppningen att vi skall kunna se tendenser i vårt begränsade urval, men vi kan ej generalisera resultatet på grund av att vi ej gjort ett slumpmässigt urval.

2.6 Intervju

Anledningen till att vi valde att använda oss av intervjuer som datainsamlingsmetod istället för exempelvis enkäter beror på att vi anser att ämnet kassaflödesanalys är ett komplext område som resulterar i komplexa frågor. Vi hoppades att vid besöks- och telefonintervjuerna kunna starta en diskussion med de intervjuade, för att nå en djupare förståelse om vårt ämnesområde.

Besöksintervjuer har fördelarna att vi har möjlighet att ställa följdfrågor, intervjun går ofta snabbt att genomföra samt att vi har möjlighet att skapa en god stämning under samtalet. Däremot är de nackdelar som kan förekomma vid besöksintervjuer exempelvis intervjuareffekten – intervjuaren och den intervjuade påverkar varandra samt problemet med att det under intervjun inte råder anonymitet. (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1997) Vi anser det möjligt att minska problemen vid besöksintervjuer genom att läsa metodlitteratur som medvetandegör dessa svårigheter för oss. Genom litteraturen uppmärksammar vi svårigheter vilket medför att vi kan vidta åtgärder innan problemen inträffar. Vi försökte skapa en god stämning under samtalet genom att vi strävade efter att starta en trevlig diskussion och inte bara fokusera på våra frågor.

Fördelarna med telefonintervjuer är att de går snabbt att genomföra samt att kostnaderna minimeras. En nackdel med att genomföra telefonintervjuer är att det är svårt att ställa komplicerade frågor. (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1997) Vi försökte lösa den nackdelen genom att fråga respondenterna om vi fick återkomma med följdfrågor. Vi genomförde även en intervju med Skandia som skedde via e-post, på grund av företagets tidsbrist. Diskussionsunderlaget skickades till intervjupersonen som sedan svarade på våra frågor. Vi följde upp denna intervju med en kort telefonintervju, eftersom vi behövde få bekräftelse samt förtydliganden angående vissa svar. Denna intervju krävde även att vi tog kontakt med ytterligare en anställd vid Skandia för att få svar på några specifika frågor. Nackdelen med denna typ av intervju är att vi går miste om en intressant diskussion som eventuellt kunde ge oss ytterligare kunskap. Trots detta ansåg vi att de svar vi erhöll var av god kvalitet så de kunde sammanställas.

Genom att vi i förväg skickade ut ett frågeformulär till samtliga respondenter ökar enligt oss sannolikheten för att vi får mer utvecklade svar, eftersom de intervjuade haft tid på sig att fundera och samla in ytterligare information kring vårt ämnesområde.

2.6.1 Olika typer av intervjuer

Det förekommer olika typer av intervjuer, skillnaden består i graden av standardisering respektive strukturering. Graden av *standardisering* innebär hur pass standardiserade frågornas utformning samt inbördes ordning skall vara. Naturligtvis finns det intervjuer som är varken helt standardiserade eller ostandardiserade och de kallas semistandardiserade intervjuer. Semistandardiserade intervjuer innebär att intervjuaren ger samtliga respondenter vissa frågor, men att intervjuaren även följer upp de svar som respondenterna avger, till exempel med frågor såsom ”kan du utveckla svaret”? (Lundahl & Skärvad, 1992) Vi kommer i denna uppsats att genomföra semistandardiserade intervjuer. Vi utgår från vårt frågeformulär, men är ständigt vaksamma på det oförutsedda, vilket medför att vi kan be respondenten att förtydliga sitt svar. Orsaken till att vi väljer tillämpning av semistandardiserade intervjuer är att varje företag vi studerar är unikt med

sina egna specifika förutsättningar, vilket kan kräva att vi till viss del anpassar våra följdfrågor till varje respondent.

Strukturerade kontra *ostrukturerade* intervjuer är en annan slags indelning. Vid en strukturerad intervju har intervjuaren ett klart syfte med intervjun, vet vilka frågor som skall ställas samt är inriktad på att erhålla fakta. Däremot vid den ostrukturerade intervjun är syftet inte lika väl definierat samt att intervjuaren försöker få igång en diskussion med den intervjuade i syfte att få fram dennes åsikter och tankegångar. (Lundahl & Skärvad, 1992) Vi tillämpar i denna uppsats en kombination av strukturerade och ostrukturerade intervjuer. Orsaken till att vi hamnar mellan dessa beror på att vi har ett klart och tydligt syfte med intervjun och vi vill samla in information, men vi hoppas även vid besöks- och telefonintervjuerna kunna starta en intressant diskussion med samtliga respondenter angående vårt ämnesområde. Genom denna diskussion anser vi att vi kan få tillgång till information som annars kunde undgått oss.

De diskussionsfrågor som ställdes vid intervjuerna utgick från vår upprättade referensram eftersom vi ville jämföra teorier, lagar samt rekommendationer med det insamlade empirimaterialet. De som är intresserade av vilka frågor som diskuterades kan se dessa i bilaga 2.

2.7 Reliabilitet och validitet

Vi har förhoppningen att läsarna av vår uppsats skall uppfatta vårt resultat som trovärdigt. Reliabilitet, trovärdighet, innebär att oberoende av vem som utför exempelvis intervjuerna ändå når samma resultat. Vi har försökt vara sakliga angående vår presentation av teorier och empiri. Vi anser att vi i denna uppsats har en hög tillförlitlighet av empirimaterialet, eftersom vi använt oss av bandspelare vid både besöks- och telefonintervjuerna. Detta krävde att vi använde oss av en högtalartelefon vid telefonintervjuerna. Det medför att intervjuaren kan helhjärtat fokusera på ämnet och själva intervjusituationen (Kvale, 1997). Vid vår uppföljningsintervju användes dock ingen bandspelare, eftersom vi främst ville få bekräftelse på att vi uppfattat svaren rätt.

Ytterligare en fråga vid diskussioner om trovärdighet är om vi genom de intervjuer som vi genomfört har fått fram det vi verkligen ville få fram, det vill säga, har våra intervjuer gett den information vi sökt? Detta kallas för undersökningens validitet (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1997). Vi anser att vi har en hög validitet eftersom respondenterna haft möjlighet att via det frågeformulär som skickades ut, förbereda sina svar. De intervjuade har även vid intervjuerna haft möjlighet att fråga, om de inte förstår den fråga som vi ställt. Vi har vid intervjuerna varit två närvarande, förutom vid uppföljningsintervjun, vilket vi anser har minskat risken för missförstånd samt bidragit till en ökad diskussion.

Vi har genom detta kapitel ytterligare ökat vår förståelse för hur vi skall få svar på de frågor vi ställt oss i inledningen av denna uppsats, men även ökat vår medvetenheten kring vetenskapsfilosofiska- och vetenskapsteoretiska frågor. Vår förhoppning är att vi genom denna uppsats skall bidra med ytterligare kunskap som ökar förståelsen av vårt problemområde.

3 Referensram

Vi vill med detta avsnitt redogöra för den akademiska synen och praxis på vad en kassaflödesanalys kan användas till och hur den bör ställas upp.

Vi anser att olika medier fokuserar på företagens resultat för att visa på dess framgång eller misslyckande. Lee (1985) påpekar att endast studera resultaträkningen kan leda till att företag missar väsentlig finansiell information som skulle kunna erhållas från en kassaflödesanalys. Det räcker inte heller att studera ett företags balansräkning för att veta om tillräckligt med likvida medel¹ kommer att strömma in under en viss period för att täcka periodens utbetalningar. (Heath ur Kam, 1990) Ovanstående tankegångar stöds även av Hendriksen och Van Breda (1992) som menar att en analys av kassaflödet, som enskilt dokument eller som komplement till övriga bokslutsdokument, ger mer information om företagets värde och dess förmåga till utdelning. Resonemanget ovan visar, enligt oss, att det är viktigt att studera penningströmmarna i ett företag.

Även om det inte är många som anser att kassaflödesanalysen helt kan ersätta resultat- och balansräkningen, anses kassaflödesanalysen vara ett bra komplement till dessa bokslutsdokument. Orsaken är att resultaträkningen inte anses anpassad till att rapportera dagens komplexa ekonomiska aktiviteter. (Hendriksen & Van Breda, 1992) Kassaflödesanalysen kan då ses som ett verktyg att hantera svårigheter som uppstår, då bedömning av kostnader och intäkter kan leda till att vissa företag vidtar egenmäktiga redovisningsmetoder. En kassaflödesanalys baseras på faktiska in- och utbetalningar och är därmed, till skillnad från resultaträkningen, inte manipulerbar. (Wolk & Tearney, 1997) Även Lee (1985) menar att bifogandet av en kassaflödesanalys i årsredovisningen säkerställer att företagen ej manipulerar sin resultat- och balansräkning. (Lee, 1985) Ju högre korrelationen är mellan resultatet i kassaflödesanalysen och resultaträkningen, desto bättre. FASBs införande av FAS 95 ”Cash Flow Statements”, som betonar vikten av kassabaserad

¹ Likvida medel inkluderar, förutom kassa och bank, även finansiella placeringar och andra kortfristiga tillgångar som snabbt kan omvandlas till likvida medel.

redovisning, visar att även de anser att kassaflödesanalysen är ett viktigt komplement till resultat- och balansräkning. (Wolk & Tearney, 1997) Kassaflödesanalysens betydelse illustreras med nedanstående citat: (Hendriksen & Van Breda, 1992, sidan 267)

”The creation of ”paper profits or losses” through the subjective determination of the sales or liquidation value of a company’s net assets at different points in time, unrelated to realized cash, would leave management with ”profits” without perhaps the cash to pay dividends or to reinvest.” (Flegm E, Controller at General Motors)

3.1 Akademisk syn på kassaflödesanalys

Två akademiker som påverkat utvecklingen av kassaflödesanalysen och som förespråkar dess användning är Lee och Lawson. Dessa två har till stora delar liknande åsikter om kassaflödesanalysens användbarhet, men vissa avvikelser förekommer. (Ashton, 1976) Vi har valt att utgå från Lees modell då vi anser att den i stora drag är uppbyggd på det sätt som överensstämmer med dagens rekommendation för kassaflödesanalys.

Lee anser att redovisning är användbar om den ger intressenten information som kan påverka dennes beslut. Författaren anser vidare att information baserad på kassaflöde, på ett bättre sätt än traditionell redovisning, ger intressenter information om företagets överlevnadsförmåga. Ytterligare ett argument för kassaflödesanalysen som prognosinstrument är att intressenter då kan bilda sig en uppfattning om företagets förmåga att betala framtida utdelningar. Dessa argument delas även av Lawson. Lee anser att en prognos om framtida kassaflöden skall ge information om:

- företagets möjlighet till framtida utdelning
- företagets förmåga till överlevnad och expansion
- hur riskfylld en investering i företaget kan vara (Lee ur Ashton, 1976)

Lawson menar att kassaflödesanalysen även ökar marknadseffektiviteten då aktieägare och intressenter, utifrån prognos om framtida kassaflöden och

möjlighet till utdelning, lättare kan värdera ett företags aktie. (Lee & Lawson ur Ashton, 1976)

Lee diskuterar vidare nödvändigheten av att den information som kassaflödesanalysen bygger på är så objektiv som möjligt, för att säkerställa prognosens reabilitet. Analysen bör grundas på fakta och inte kvalificerade gissningar om framtiden. Trots svårigheter med detta anser författaren dock att en analys baserad på historiskt kassaflöde är mer objektiv i jämförelse med en analys baserad på en traditionell vinstanalys. (Lee ur Ashton, 1976) Vi instämmer med författarnas åsikter, eftersom en analys som grundas på verkliga in- och utbetalningar utgör ett bra underlag för bedömning av ett företags värde.

Lee delar i sin uppställning av analysen upp kassaflödet i olika verksamhetsdelar inom företaget. De olika verksamhetsdelarna skall sedan föras samman till ett totalt kassaflöde för hela företaget. (Lee ur Ashton, 1976) Vi ser här en stark koppling till den sektorsindelade kassaflödesanalysen, som idag rekommenderas av Redovisningsrådet och som kommer diskuteras längre fram i referensramen.

Figur 5 Lees modell över kassaflödesanalysen

STATEMENT OF TOTAL CASH FLOW OF COMPANY												
Statement of total cash flow - year to 31 December 19X6												
Cash flows	Appendix	Year to 31 December 19X6										
		19X3	19X4	19X5	19X6	Total	19X7	19X8	Total			
		F	A	F	A	F	A	F	A	F	F	F
1) Bank and Cash Balances		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Brought Forward		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2) Operational		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Transactions Flow	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3) Exceptional Transactions		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Flow	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4) Financial Transactions		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Flow	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5) Capital Transactions Flow	D	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
6) Taxation Transactions Flow	E	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7) Net Distributable Flow		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8) Interest and Dividends	F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9) Undistributed Bank and Cash Balances		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Källa: Ashton (1976) sidan 72

Lee anser att denna modell möjliggör för användaren att avgöra om företaget kan generera tillräckligt med kassamedel för att betala utdelningar, ta fram nyckeltal såsom kassamedel per aktie samt se företagets möjlighet att generera kassamedel från sin egen verksamhet för att möta framtida utbetalningar. Lawsons uppställning för redovisning av kassaflöden kopplar samman företagets finansiella prestationer både i dåtid, nutid och framtid och är starkt kopplad till resultat- och balansräkning. (Lee & Lawson ur Ashton, 1976)

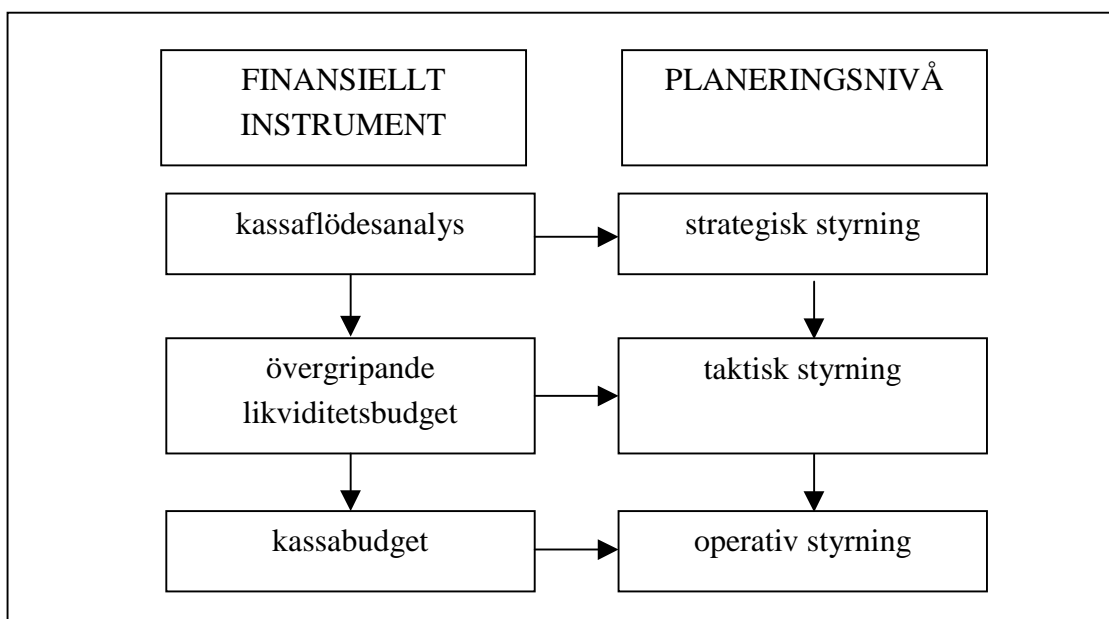
Lees modell ger utrymme för prognos över framtida kassaflöden för högst tre år, men anser att om informationen skall vara tillförlitlig bör prognosen endast göras för ett år framåt. Lawson däremot, menar att prognosen bör täcka en period på mellan sju och tio år. Kritik som både Lee och Lawson riktar mot prognostiseringen av kassaflöden är bland annat:

- Förmågan att göra korrekta prognoser försvåras när tekniska- och ekonomiska förutsättningar ändras.
- Det finns alltid en risk med att låta konkurrenter ta del av företagets planer för framtiden.
- Det finns risk att företag försöker påverka sitt marknadsvärde genom att övervärdera framtida kassaflöden. (Lee & Lawson ur Ashton, 1976)

Huruvida en kassaflödesanalys, på ett bättre sätt än resultat- och balansräkning, ger information om företagets framtida överlevnad och aktievärde ifrågasätts av Ashton (1976). Däremot anser Ashton att tilläggsinformation, om företagets framtida utsikter, alltid är bra för intressenter. Det är dock viktigt att företaget får nytta av den information som kassaflödesanalysen ger, eftersom det kostar både tid och resurser att ta fram den. (Ashton, 1976) Detta tolkar vi som att Ashton anser att företaget även internt bör ha användning av denna analys för eventuell styrning av verksamheten, för att det skall vara försvarbart att ta fram den.

3.2 Finansiell strategi

Företag behöver strategier, såväl finansiella som andra strategier. En strategi är en långsiktig plan över hur företaget vill utvecklas på sikt. Denna plan är ofta otydlig eftersom den skall fungera som ett övergripande mål. Om den övergripande planen skall nås behöver den brytas ned, så att planen underlättar de dagliga arbetsaktiviteterna inom företaget. När den övergripande planen brutits ned, är det även lättare att se om den övergripande strategin är uppnåelig eller om den måste förändras. För att kunna planera och följa upp sin verksamhet behövs det således någon form av styrning. Styrning inkluderar planering, genomförande samt uppföljning. (Hallgren, 1990). Bilden på nästa sida visar att planering av likviditet kan ske på olika nivåer.

Figur 6 Planering över företagets likviditet

Källa: Egen bearbetning av Larsson (1995) sidan 50

Om ni studerar ovanstående bild uppmärksammar ni att företagets upprättade kassaflödesanalys kan påverka företaget genom att de kan uppskatta det framtida kassabehovet. Det finns även möjlighet att upprätta en kassaflödesanalys för flera år framåt, för att därmed underlätta styrningen av företaget. Brealy och Myers (2000) menar att det som har inträffat i ett företag är bara intressant att studera under förutsättning att organisationen kan dra fördel av denna nya kunskap, för att förutsäga framtiden. Alla företag skall försöka prognostisera vilket kassabehov företaget har, samt undersöka om de håller sig inom de ramar som de planerat. Detta kan ske via en kassabudget, som är en budget över vilka in- och utbetalningar som kommer att äga rum i ett företag. En kassabudget kan upprättas kvartalsvis, veckovis eller till och med dag för dag. (Brealy & Myers, 2000) En kassabudget är bra att upprätta eftersom ett företag som exempelvis har säsongssvängningar angående försäljningen därmed kan underlätta sin planering angående vilka belopp som eventuellt behöver lånas upp. (Jaedice & Sprouse, 1970) En likviditetsbudget är också en budget över in- och utbetalningarna och i likhet med ovanstående kassabudget, kan den upprättas månadsvis eller för en kortare eller längre tidsperiod. (Bennet m fl, 1987) Skillnaden mellan en upprättad kassabudget och en likviditetsbudget är, enligt oss, att likviditetsbudgeten är en mer

övergripande bild över flödet av likvida medel inom ett företag. Däremot avser vi med kassabudget en mer daglig eller veckobaserad likviditetsbudget.

En övergripande likviditetsbudget kan, enligt oss, jämföras med vad de intervjuade företagen benämner som internt upprättade kassaflödesanalyser. Detta bör uppmärksammas eftersom vi i empirin diskuterar både den externa och interna kassaflödesanalysen. I vissa fall upprättas den interna kassaflödesanalysen för att ha daglig kontroll över flödet av kassamedel och det anser vi kan jämföras med en upprättad kassabudget.

Anthony och Dearden (1976) diskuterar att styrning- och planering inom ett företag kan ske på olika nivåer. Den *strategiska* styrningen är den mer övergripande strategin för ett företag och vid denna nivå bör företaget bland annat besluta om vilka resurser som krävs för att nå organisationens mål. *Taktisk* styrning kan förklaras med att ledare inom företaget ser till att företagets resurser anskaffas och används effektivt. Den *operativa* styrningen kan förklaras med att företaget utför specifika arbetsuppgifter på ett effektivt sätt. (Anthony & Dearden, 1976) Den strategiska nivån jämför vi med att företaget bör visa sina intressenter att verksamheten genererar tillräckligt med likvida medel som krävs för att överleva, samt ge ägarna en avkastning som de är nöjda med. Taktisk styrning jämför vi med att företaget måste se till att företaget skaffar sig tillräckligt med resurser så att de bland annat kan genomföra lönsamma investeringar. Den operativa styrningen jämför vi med att företag bör undersöka om de har kontroll över hur företagets likvida medel dagligen förvaltas. Vi anser att företagets upprättade historiska kassaflödesanalys skulle kunna utgöra underlag för både kassabudget samt den övergripande likviditetsbudgeten, för att därmed underlätta styrning på olika nivåer.

När företagets strategi brutits ned bör två aspekter beaktas, lönsamhetsstyrning och likviditetsstyrning. Angående *lönsamhetsstyrningen* bör företag styra exempelvis sina investeringar samt följa upp sin verksamhet på ett sådant sätt, så att de uppnår hög lönsamhet.

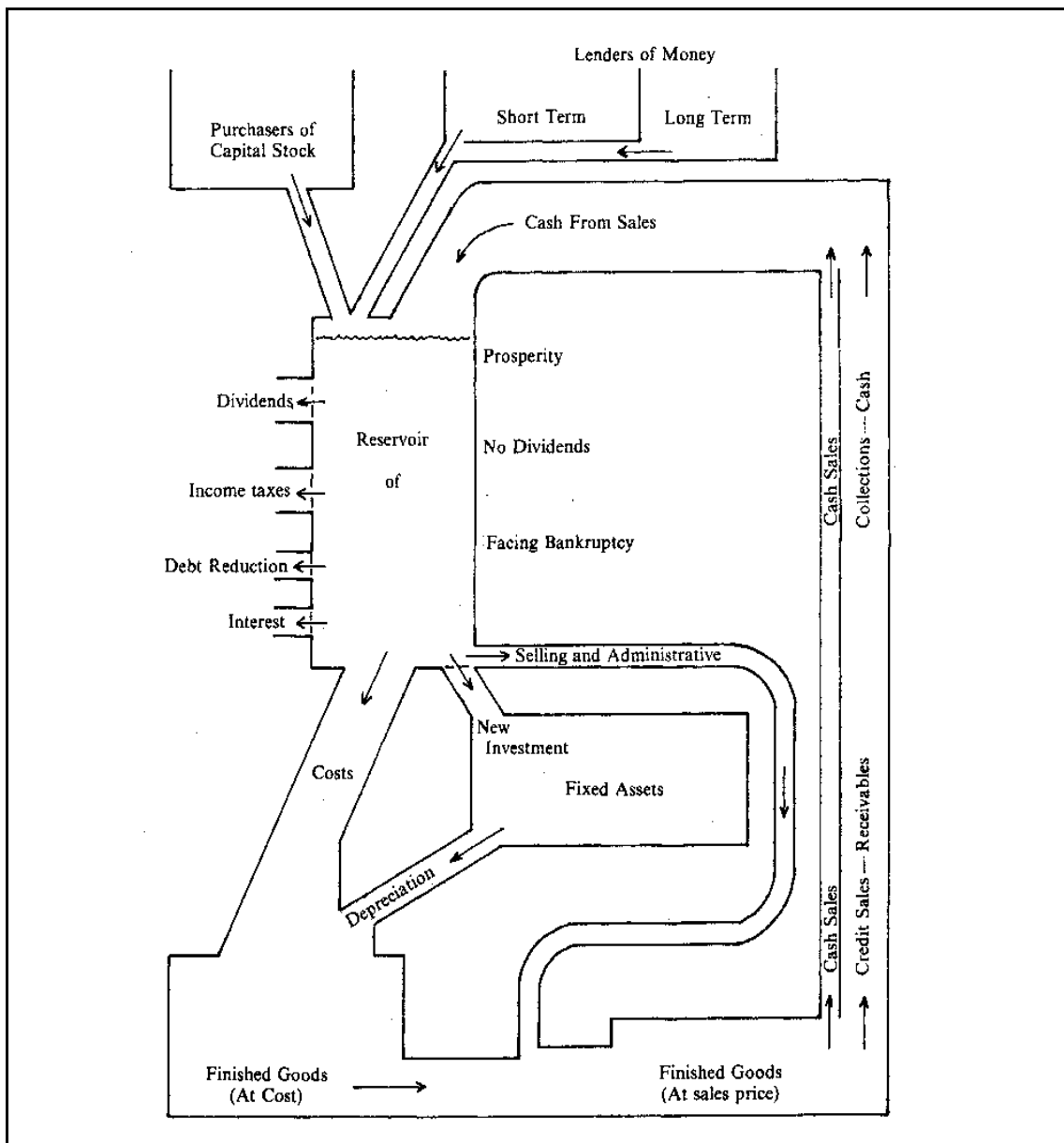
Angående *likviditetsstyrningen* ställs företaget inför två problem som bör lösas innan planeringsverktyget skall fungera som ett styrmedel. Det första problemet är vilken tidsindelning som bör beaktas vid likviditetsstyrning. Skall det vara en vecka, en månad eller ett år. Nästa fråga som bör ställas är hur många perioder som skall tas med i planeringen angående likviditetsstyrning. Det första problemet som litteraturen nämner är att företaget med svag likviditet eller som starkt påverkas av säsongsvariationer skall lösa sina problem med hjälp av periodindelningarna vecka, månad och år. Användandet av månadsplanering är inte tillräckligt, eftersom inbetalningar ofta sker i slutet av månaden medan utbetalningar däremot ofta sker i början av månaden. Den vanligaste likviditetsplaneringen är dock månadsplaneringen på upp till 6-12 månader. Den längsta periodindelningen är den likviditetsplanering som upprättas årsvis, vilket Hallgren kallar "framåtriktade *kassaflödesanalyser*" eller "finansiella ettårsbudgets". *Kassaflödesanalysen* som sträcker sig över ett helt år är ofta inte tillräckligt utan mindre och medelstora företag bör upprätta *kassaflödesanalyser* för åtminstone tre år framåt. Detta är särskilt viktigt om företaget genomför förändringar eller planerar att förändra sin verksamhet. Det bör påpekas att likviditetsplaneringen direkt påverkar den strategiska styrningen. (Hallgren, 1990) Skillnaden mellan en kortfristig och en långfristig likviditetsplanering är att företaget i den långsiktiga planeringen måste ta hänsyn till exempel prisökning, ränteutveckling och förändring i efterfrågan. Dessa faktorer kräver att företaget i analysen gör vissa antaganden. Studerandet av långsiktiga prognoser över företagets likviditet består av samma delar som den kortsiktiga prognosen. I den långsiktiga likviditetsprognosen kan det dock vara enklare för företaget att ställa upp en *kassaflödesanalys* eftersom en sådan analys tydliggör materialet bättre. (Åkesson Dolfe, 1996)

3.3 Syftet med *kassaflödesanalysen*

I *kassaflödesanalysen* framgår tillförda och använda medel och dessa kan vara både externt och internt genererade (Bennet m fl, 1987). Exempel på internt genererade medel kan vara frigörelse av medel genom försäljning av

anläggningstillgångar eller intjänade vinster och exempel på externt genererade medel kan vara nyemission, obligations- och företagslån, leverantörskrediter med mera (Gandemo & Asztely, 1984). Denna kontinuerliga process av kapitalförsörjning och kapitalutnyttjande illustreras i följande bild (Most, 1977).

Figur 7 Cash Flow i ett företag

Källa: Griswold ur Most (1977) sidan 289

Denna figur visar flödet av kassamedel i ett företag som i huvudsak erhålls från tre källor: ägare, långivare och kunder. Figuren visar också att

företaget erhåller internt genererade medel. Utflöde av medel kan vara skatter, utdelning samt inköp av tillgångar.

Det är viktig att företag har kontroll över hur mycket likvida medel som strömmar in och ut ur företagets verksamhet. Det är i detta skede som *kassaflödesanalysen* kan komma till användning, eftersom dess syfte är att visa på de penningflöden som skett under en specifik period. (Lundén & Ohlsson, 1999) Kassaflödesanalysen är speciellt användbar för analys i en verksamhet där resultatet inte alltid är den bästa indikationen på företagets lönsamhet, exempelvis i tillväxtföretag (Most, 1977). *Kassaflödesanalysen* ger information om likviditeten, kapitalbindningen, storleken på investeringar som företaget gjort samt hur verksamheten finansierats. (Lundén & Ohlsson, 1999)

Ett mer framåtriktat syfte med kassaflödesanalysen är att den som studerar den redovisade analysen skall kunna bilda sig en uppfattning om företags behov av finansiering och dess förmåga att skapa betalningsflöde. (Asch & Kaye, 1996) En kassaflödesanalys är meningsfull att bifoga i årsredovisningen därför att: (FASB ur Wolk & Tearney, 1997)

1. En kassaflödesanalys visar företagets faktiska kassaflöde.

Kassaflödesanalysen utgör ett instrument för företaget att kontrollera att de har tillräckligt med likvida medel. Detta är nödvändigt för de dagliga utgifterna och för att kunna genomföra nödvändiga investeringar. (Asch & Kaye, 1996) Eftersom resultaträkningen endast visar förändring som påverkar resultatet bör den kompletteras med en kassaflödesanalys som visar investering i anläggningstillgångar och förändring i finansieringen. (Blomquist & Leonardz, 1998)

2. Kassaflödesanalysen visar sambandet mellan företagets kassaflöde och dess redovisade vinst.

Analysen visar sambandet mellan det verkliga kassaflöde som skett angående företagets aktiviteter och dess redovisade vinst. Kassaflödet

anses av en del även fungera som en bättre värderingsfaktor än att studera företagets redovisade resultat. (Wolk & Tearney, 1997)

3. Analysen visar korrelationen mellan redovisad vinst och redovisat kassaflöde.

Kassaflödet kan även ge en bättre bild över det verkliga flödet som skett än redovisad vinst, eftersom upplupna intäkter och kostnader inte behöver vara ett tecken på att företaget har en god likviditet. (Wolk & Tearney, 1997)

4. Kassaflödesanalysen förbättrar jämförbarheten mellan företag av finansiella rapporter.

Analysen av kassaflödet från företagets verksamheter innehåller inte heller många bedömningar vilket medför att dokumentet blir ett bra verktyg för att jämföra rapporter mellan företag. (Wolk & Tearney, 1997)

5. Utifrån kassaflödesanalysen kan företagets flexibilitet och likviditet bedömas.

Analysen av kassaflödet skall även vara ett hjälpmedel för att värdera vilken flexibilitet företaget besitter, det vill säga vilken möjlighet organisationen har för att ta tillvara nya möjligheter och situationer. (Wolk & Tearney, 1997) Vi tolkar nya situationer med att företaget kan ställas inför att konkurrenterna skapar nya produkter som kräver att företaget utvecklar ny teknik vilket ofta kräver stora resurser. Wolk och Tearney (1997) menar att likviditet handlar om företagets förmåga att omvandla sina tillgångar till likvida medel. Många tillgångar inom ett företag, exempelvis anläggningstillgångar och lager, är svåra att snabbt omvandla till kassamedel. På så vis kan en intressent inte tolka de tillgångar som redovisas i balansräkningen som direkt omvändbara till likvida medel och därför behövs en kassaflödesanalys som tydligt visar likviditet och flexibilitet. Storleken på internt genererade medel från

företagets aktiviteter är ett bra tecken på vilken flexibilitet samt likviditet som företaget har. (Wolk & Tearney, 1997)

6. Analysen kan användas för att förutsäga företagets framtida kassaflöde.

En kassaflödesmodell skall ge information så att det är möjligt att räkna ut vilket framtida kassaflöde som företagets verksamhet genererar. Modellen skall även göra det möjligt att bedöma variansen angående framtida kassaflöden, företagets sannolikhet för att hamna i obestånd samt om företagets behov täcks av det kassaflöde som företaget genererar. I vissa fall behöver kassaflödesanalysen kompletteras med tilläggsinformation om den skall kunna användas för att prognostisera framtida kassaflöden. Exempelvis kan information om långvariga leasingkontrakt och pensionsåtaganden påverka intressenters uppfattning om företages framtida kassaflöden. (Hendriksen & Van Breda, 1992) I aktiebolag är det företagets kassaflöde som möjliggör aktieägarnas utdelning och eftersom utdelningen påverkar hur aktiemarknaden värderar ett företags aktie har *kassaflödesanalysen* stor betydelse för att analysera företaget (Aktiespararna, 1995).

En *kassaflödesanalys* kan även användas som ett hjälpverktyg vid budgetering, både vid planering för själva företaget men även fungera som ett ”kreditbedömningsanalys” om företaget behöver finansiera sig med hjälp av andra intressenter för att kunna finansiera sig långsiktigt. Vid analyserandet av en *kassaflödesanalys* bör hänsyn tas till flera år tillbaka. Exempelvis kan det vara givande att studera en konjunkturcykel eller vad som hänt med *kassaflödesanalys* då företaget bytt sortiment. (Hansson, 1992)

3.3.1 Kassaflödesanalysens intressenter

Ett av målen med kassaflödesinformation är att den skall ge information till investerare och långgivare. Informationen som kassaflöden kan ge är att dessa nämnda intressenter kan beräkna företags framtida utdelningar samt dess möjlighet att betala sina räntor. Analysen kan även ge kunskap om ett

företag är nära att avvecklas och då kan analysen användas för att berörda parter skall kunna beräkna hur mycket de kan få ut ur företaget. Kassaflödesinformationen skall även hjälpa investerare och långgivare att bedöma vilken risk de tar vid investering i företaget. (Hendriksen, 1977) Detta får även till viss del stöd av tidigare resonemang av Lee och Lawson (Ashton, 1976).

En *kassaflödesanalys* skall användas för att intressenter skall kunna uppmärksamma tendenser, vart företaget är på väg. Analysen skall också enligt Lundén och Ohlsson (1999, sidan 200) kunna ge information om:

- Hur och varför har rörelsekapitalet förändrats?
- Hur utvecklas förändringen av likvida medel?
- Kommer de likvida medlen att räcka innevarande och nästföljande år?
- Hur har de långfristiga skulderna utvecklats – har företaget lånat mera eller har man kunna amortera av på dem?
- Hur utvecklas kortfristiga skulder?
- Hur utvecklas internt tillförda medel (cash flow)?
- Hur ser självfinansieringen ut?
- Hur mycket har delats ut till aktieägarna?

Dessa punkter skall enligt oss kunna studeras av både interna och externa parter för att bedöma företaget. Vi anser att dessa punkter mycket väl kan användas internt för styrning och planering av den fortsatta driften av företaget. Kassaflödesanalysen är en historiskt upprättad analys liksom resultaträkningen, de visar vad som hänt under en viss period. Dessa siffror bör analyseras noggrant för att företaget skall kunna förbättra sig och underlätta den framtida planeringen inom företaget.

3.4 Medelsbegrepp

En *kassaflödesanalys* visar ett företags likviditetsförändring och detta beskrivs med medelsbegrepp. Serfling (1984 ur Falkman & Pauli, 1995) nämner sex medelsbegrepp som i *kassaflödesanalysens* historia har använts för att beskriva likviditetsförändring och dessa är:

- penningmedel

- likvida medel
- likvida medel minus kortfristiga skulder
- likvida medel plus kortfristiga fordringar minus kortfristiga skulder
- omsättningstillgångar
- rörelsekapital.

Av dessa begrepp är det rörelsekapital och likvida medel som fått genomslagskraft både bland akademiker och i praxis. (Falkman & Pauli, 1995)

3.4.1 Rörelsekapital

Rörelsekapital är skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder (Blomquist & Leonardz, 1998). Fördelen med rörelsekapital, som medelsbegrepp, är att det visar företagets naturliga verksamhetsvolym och att begreppet är välkänt (Falkman & Pauli, 1995). Användandet av medelsbegreppet rörelsekapital har kritiserats. Anledningen är svårigheter med hur företagen skall klassificera vad som är finansiella medel av omsättningstillgångarna. (Heath ur Kam, 1990) Det är inte heller alltid som omsättningstillgångarna är företagets mest likvida tillgångar. En anläggningstillgång kan exempelvis vara mer likvid än ett svårsålt varulager och på så sätt visar inte alltid rörelsekapitalet företagets kortsiktiga likviditet. Ytterligare kritik är att begreppet är omodernt med dagens cash-management tänkande och att en *kassaflödesanalys* som baseras på medelsbegreppet rörelsekapital ändå oftast kompletteras med en specifikation över rörelsekapitalsförändringen för att se faktisk förändring av likvida medel. (Falkman & Pauli, 1995) Rörelsekapitalet kan dock vara intressant att studera för intressenter, då det ger indikation om vilka kassaflöden som kan förväntas, men det är viktigt att komma ihåg att en ökning av rörelsekapitalet inte nödvändigtvis innebär en ökning av likvida medel (Kam, 1990).

Skall rörelsekapitalet vara stort eller litet? Denna fråga besvaras från fall till fall då det avgörs utifrån hur rörelsekapitalet har uppkommit och vad det består av. Antag att ett företag har kortfristiga tillgångar som överstiger

de kortfristiga skulderna och därigenom borde ha goda betalningsmöjligheter på kort sikt. Stämmer detta även om tillgångarna till största delen består av ett svårsålt lager och en liten kassa? (Falkman & Pauli, 1995) På grund av detta, anser vi, att det är av stor vikt att intressenter genomför en analys över resultatet i kassaflödesanalysen innan det tolkas, för att inte beslut fattas på felaktiga grunder.

3.4.2 Likvida medel

Förändring av likvida medel är det medelsbegrepp som är vanligast i internationella sammanhang. I USA är det sedan 1987 krav på att likvida medel ska användas som medelsbegrepp i *kassaflödesanalysen* (FASB 1987 ur Falkman & Pauli, 1995). Även Redovisningsrådet använder detta medelsbegrepp i sin rekommendation ”*Redovisning av kassaflöden*”, se bilaga 3 sista raden (FARs Samlingsvolym, 1999).

Medelsbegreppet likvida medel ger en direkt koppling till företagets likviditet eftersom det beskriver företagets betalningsförmåga på kort sikt utan att ta hänsyn till poster som kan vara svårvärderade, såsom lager. Förespråkare för detta medelsbegrepp hävdar att informationen om likvida medel visar ett företags möjlighet att på kort sikt överleva, tydligare än vad resultatinformation gör. (Lee 1983 ur Falkman & Pauli, 1995)

Medelsbegreppet likvida medel diskuteras även av Kam (1990) som menar att det finns flera faktorer som talar för detta medelsbegrepp.

- Ett av syftena med redovisning är att intressenter skall kunna avgöra om företaget genererar vinst. Denna vinst måste dock kunna omvandlas till likvida medel om långivare, leverantörer och aktieägare skall kunna kompenseras för sina erlagda resurser.
- Det kostar ofta företaget mer att ersätta sina tillgångar än dess anskaffningsvärde. Fakta om likvida medel är därför nödvändigt för att kunna avgöra om företaget kan genomföra ersättningsinvesteringar.
- Beräkning av omsättningstillgångar och kostfristiga skulder kräver vissa subjektiva bedömningar som resulterar i att jämförelsen mellan

företagens kassaflödesanalyser kan bli missvisande. Kassaflödet däremot, in- och utbetalningar, kräver inte dessa bedömningar.

3.4.3 Nettolåneskuld

Ytterligare ett medelsbegrepp som kassaflödesanalysen kan utmynna i, är förändring av nettolåneskuld. Även om Redovisningsrådet i sin rekommendation inte visar förändring i nettolåneskuld, har de accepterat företagets ståndpunkt att denna förändring är viktig. Däremot menar Redovisningsrådet att om deras rekommendation skulle utmynna i förändring av nettolåneskuld blir det en alltför stor skillnad mot IASCs rekommendation. Detta går då mot den internationalisering som Redovisningsrådet strävar efter. På grund av ovanstående rekommenderar därför Redovisningsrådet företag att istället lämna denna uppgift som kompletterande information till kassaflödesanalysen. (Rundfelt, 1998)

3.5 Metod vid upprättande av kassaflödesanalys

Vid upprättande av en kassaflödesanalys måste företaget först och främst ta ställning till vilken metod som skall tillämpas. Företagen som följer Redovisningsrådets rekommendation har två alternativ, indirekt eller direkt metod.

3.5.1 Indirekt och direkt metod

En kassaflödesanalys kan upprättas med antingen indirekt metod eller direkt metod (se Redovisningsrådets rekommendation, bilaga 3). En kassaflödesanalys som upprättas enligt direkt metod utgår från företagets faktiska in- och utbetalningar som är relaterade till resultaträkningen, exempelvis försäljning av varor. (Wolk & Tearney, 1997) Om analysen däremot baseras på en indirekt metod utgår företaget från nettoresultatet i resultaträkningen och justerar för icke kassapåverkande poster. En justering kan vara exempelvis avskrivning som är en kostnad i resultaträkningen, men som ej motsvaras av faktisk utbetalning. Även balansräkningen kan behövas justeras. (Kam, 1990) Skillnaden mellan den direkta och indirekta

metoden framgår i den så kallade driftsektorn, som visar företagets huvudsakliga verksamhet (se bilaga 3). Investerings- och finansieringssektorn har en likadan uppställning angående kassaflödesanalysen oberoende av metodval. Angående driftssektorn visar den direkta metoden kassaflödet i ”huvudklasser” såsom betalningar till och från leverantörer och kunder. (Zega ur Schroeder, 1991) Vid både den indirekta och direkta metoden kan antingen traditionell eller sektorsindelad rapportform användas (Falkman & Pauli, 1995).

FASB förordar en sektorsindelad kassaflödesanalys som upprättas enligt direkt metod. Trots detta är det fortfarande många företag som föredrar den indirekta metoden. (Hendriksen & Van Breda, 1992) Orsak till att denna metod föredras är att den visar sambandet mellan redovisad vinst och kassaflödet. FASB är medvetna om att den direkta metoden kan innebära stora kostnader för företagen eftersom de flesta ekonomisystem inte är uppbyggda så att nödvändig data kan erhållas direkt från systemet. (Wolk & Tearney, 1997) Hendriksen och Van Breda ser helst att den indirekta metoden inte används då de anser att den döljer mer information än den avslöjar, eftersom företagen justerar nettoresultatet från resultaträkningen (Hendriksen & Van Breda, 1992). Även vissa medlemmar inom FASB menar att den indirekta metoden försvårar förståelsen av kassaflödesanalysen och försvagar rapportens kvalitet. (Wolk & Tearney, 1997) Även IASC förespråkar den direkta metoden vid upprättande av kassaflödesanalys. IASC menar att information om framtida kassaflöden för de olika verksamhetsdelarna kan erhållas genom denna metod på ett sätt som den indirekta metoden ej kan ge. (International Accounting Standards, 1996) Redovisningsrådet har i sin rekommendation, ”Redovisning av kassaflöden”, rekommenderat både den direkta och indirekta metoden, de anser dock att den direkta metoden är mer lättförståelig. (Redovisningsrådet, 1998) Orsaken till att den indirekta metoden inte är lika pedagogisk är just att denna metod kräver att användarna förstår sambanden mellan vilka transaktioner som påverkar de likvida medlen, men ej resultatet och tvärtom. (Falkman m fl, 1998) Trots att den direkta metoden anses vara mer pedagogisk dominerar indirekt metod i Sverige. (Redovisningsrådet, 1998) Zega menar att investerare vill att företag skall

tillämpa direkt metod eftersom det underlättar deras värdering av företaget samt deras förmåga att återbetala sina lån, det vill säga, direkt metod ger mer information. Författaren menar att även om metoden är mer kostsam för företag att använda, bör företag se till att de som skall använda sig av analysen av kassaflöden bör få den uppställningsform som de har störst nytta av, med andra ord, den direkta metoden. (Zega ur Schroeder, 1991)

3.5.2 Traditionell kassaflödesanalys

Efter metodval skall företaget avgöra val av rapporteringssätt. Fram till 1970-talet fanns en enighet över vilket rapporteringssätt som var lämpligast vid upprättandet av en *kassaflödesanalys* och detta rapporteringssätt har av Falkman och Pauli (1995) benämnts som traditionell indelning.

Det finns enligt Falkman m fl (1998) flera olika alternativa sätt att redovisa förändringen av likvida medel hos ett företag. Den enklaste uppställningen är följande:

Figur 8 Enkel beskrivning över förändring av likvida medel

$\begin{aligned} & \text{Inbetalningar} \\ & - \text{Utbetalningar} \\ & = \text{Förändring av likvida medel} \end{aligned}$
--

Källa: Falkman m fl (1998) sidan 8

Detta kan ses som den enklaste formen av en *kassaflödesanalys* men årsredovisningslagen kräver att företag numera skall redovisa kassaflödet av investeringar samt hur verksamheten har finansierats. (Falkman m fl, 1998)

En kassaflödesanalys med traditionell uppställning är indelad i två avsnitt som visar företagets tillförda och använda medel. (Falkman & Pauli, 1995)

Figur 9 Traditionellt indelad kassaflödesanalys

<p>TILLFÖRDA MEDEL</p> <p>Medel som har tillförts organisationen till följd av att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - årets operativa verksamhet har genererat pengar - anläggningstillgångar såsom fastigheter, maskiner, inventarier och aktier har sålts. - organisationens utestående långfristiga fordringar (eller delar därav) har inbetalats. - nyemission har gjorts. - den långfristiga upplåningen har ökat. <p>ANVÄNDA MEDEL (-)</p> <p>Medel som har strömmat ut ur organisationen p g a att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - investeringar i anläggningstillgångar har gjorts. - dess långfristiga utlåning har ökat (långfristiga fordringar har ökat). - amorteringar på långfristiga lån har gjorts. <p>-----</p> <p>FÖRÄNDRING AV MEDEL (=)</p>

Källa: Falkman & Pauli (1995) sidan 52

Skillnaden mellan tillförda och använda medel ger förändring av likvida medel eller rörelsekapitalet. Den traditionella redovisningen har fått kritik för att den ”*blandar organisationens olika aktiviteter*” (Hegstad, 1982 sidan 53 ur Falkman & Pauli, 1995). Vi tolkar Hegstads kritik utifrån figur 9, där den operativa verksamheten, anläggningstillgångar och nyemission sammanförs under samma avsnitt. Ytterligare exempel är att en amortering kan klassas som antingen använda medel eller negativt tillförda medel.

Lundén och Ohlsson (1999) har följande indelning av *kassaflödesanalysen*, nämligen; kapitalanskaffning, kapitalanvändning samt finansieringsbalans.

- Kapitalanskaffning visar var företaget fått sina pengar ifrån, internt eller externt. Intern kapitalanskaffning kan ske genom internt genererad vinst, försäljning av anläggningstillgångar, frigörande av kapital i omsättningstillgångar. Internt genererad vinst är antagligen den viktigaste kapitalkällan eftersom ett företag som inte ger vinst på sikt kommer få svårt att överleva eftersom de inte kan betala sina skulder.

Kapitalanskaffning kan även komma från externa parter såsom långgivare och ägare.

- Kapitalanvändning innebär att företag undersöker hur de pengar de har kvar efter att samtliga rörelsekostnader är betalda har använts. Användningsområden för eventuellt överskott är: ”*investering av penningplaceringar, amorteringar på långfristiga lån, ökning av rörelsekapital, utbetalningar till ägare*” (Lundén & Ohlsson, 1999, sidan 189). *Investeringar* kräver ofta stora resurser vilket medför stora utbetalningar och detta framgår i *kassaflödesanalysen*. Företag kan även investera i olika *penningplaceringar* såsom aktier eller *betala tillbaka lån*. Investeringarna skall på sikt öka företagets tillväxt, ge *ökat rörelsekapital*. Det bör påpekas att i företag som växer kraftigt är en ökad kapitalbindning ett måste. Även *utdelningar* visar hur företagets kapital använts. (Lundén & Ohlsson, 1999) Vi anser att dessa fem punkter bör analyseras av företaget, för att lättare planera framtiden. Det beror på att om verksamheten inte genererar tillräckligt med medel så försvåras möjligheten att genomföra exempelvis stora investeringar.
- Finansieringsbalansen visar hur företaget skaffat och hur de använt sig av sitt kapital. Om företaget får en positiv balans, har de likvida medlen ökat, annars har medlen minskat. Vi menar att en negativ finansieringsbalans bör uppmärksamma ledningen att det kan krävas stora resurser av externa intressenter, speciellt om flödet varit negativt under flera års tid. (Lundén & Ohlsson, 1999)

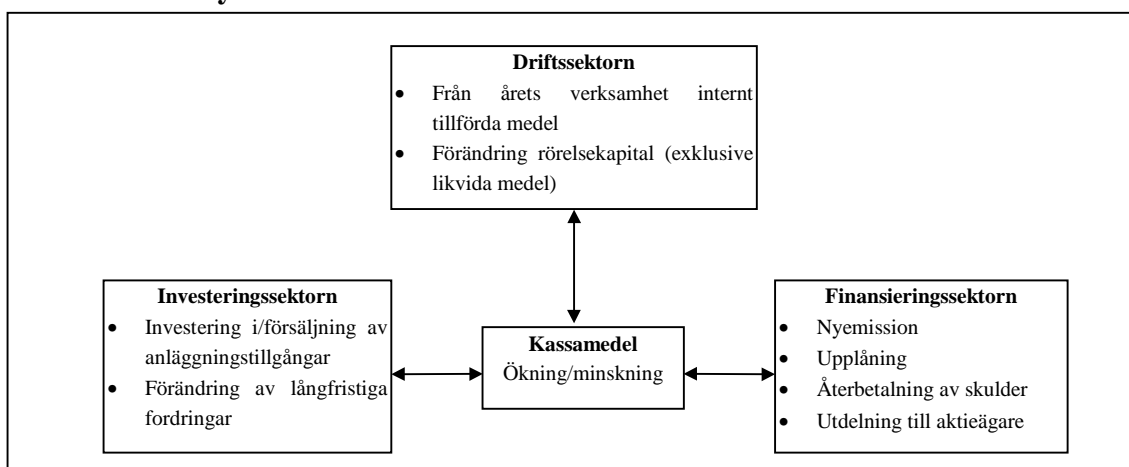
Dessa faktorer, även om de enligt oss grundar sig på en traditionell uppställning, ingår också i den sektorsindelade kassaflödesanalysen vilket betyder att företaget bör granska och se tendenser i de ovan nämnda delarna, även då denna uppställning används.

3.5.3 Sektorsindelad kassaflödesanalys

Idag använder företagen en sektorsindelad *kassaflödesanalys* (Falkman m fl, 1998). Denna *kassaflödesanalys* är indelad i olika sektorer och visar på så sätt företagets olika aktiviteter. De vanligast förekommande aktiviteterna är drift, investering och finansiering och inom dessa sektorer visas både in-

och utflöden. (Falkman & Pauli, 1995) Genom att gruppera analysen på detta vis kan företaget lättare härleda årets betalningsflöden till de olika verksamhetsdelarna (Blomquist & Leonardz, 1998). En *kassaflödesanalys* som är sektorsindeldad visar vad verksamheten givit i reda pengar, hur stora investeringar som skett i företaget samt hur företaget har finansierats under perioden. Förändringen i dessa tre sektorer ger företagets totala förändring av likvida medel. (Falkman m fl, 1998)

Figur 10 Förändring i betalningsströmmarna inom företaget vid sektorsindeldad kassaflödesanalys

Källa: Egen bearbetning av Blomquist & Leonardz (1998) sidan 105

Inom *driftssektorn* skall företaget visa de transaktioner som hör samman med företagets huvudsakliga verksamhet. I denna del visas bland annat företagets inköp och försäljning av varor, skatt och avgifter samt personalkostnader. Inom *investeringssektorn* skall företaget presentera transaktioner som härrör från sina investeringsaktiviteter. Exempel på transaktioner som skall föras till denna del är investeringar i och försäljning av bland annat anläggningstillgångar samt mark. I *finansieringssektorn* visas hur verksamhetens skulder samt eget kapital förändrats. De transaktioner som hör samman med denna del är bland annat nyemission, nyupplåning, återbetalning av lån samt utdelning till ägarna. (Schroeder, 1991)

Den kritik som riktats mot den sektorsindelade uppställningen är att det kan vara svårt att klassificera de olika transaktionerna för att de skall kunna placeras under rätt aktivitet. Exempelvis kan nämnas att räntor kan vara

hänförliga till både drifts-, investerings- och finansieringsavsnittet. (Falkman & Pauli, 1995) FASB förordar på grund av detta att företag tydliggör sina klassificeringar för att intressenter av kassaflödesanalysen skall kunna bilda sig en egen uppfattning och göra eventuella justeringar för tolkning av analysen. (Hendriksen & Van Breda, 1992)

FASB (Hendriksen & Van Breda, 1992), IASC (International Accounting Standards 1996) och Redovisningsrådet (FARs Samlingsvolym 1999) förespråkar sektorsindelad kassaflödesanalys och så är även deras mallar i rekommendationerna indelade. Den traditionella indelningen och sektorsindelningen skiljer sig åt uppställningsmässigt, men informationsmässigt ger de samma information (Falkman m fl, 1998).

Vi har i bakgrunden påpekat att Föreningen Auktoriserade Revisorers rekommendation nummer 10 "*Finansieringsanalys*" ersattes av Redovisningsrådets rekommendation nummer 7 "*Redovisning av kassaflöden*" 1 januari 1999. Redovisningsrådets rekommendation är till största del anpassad till IAS 7, vilket innebär att en del förändringar skett från FARs rekommendation. Några av dessa förändringar är:

- I RR 7 är likvida medel det medelsbegrepp som skall användas medan FAR 10 även förordade rörelsekapital som medelsbegrepp.
- Kassaflödesanalysen skall vara sektorsindelad medan FAR 10 även förordade traditionell uppställning av analysen med tillförda och använda medel.
- Enligt RR 7 kan företagen vid upprättandet av kassaflödesanalysen använda antingen den direkta eller indirekta metoden. I FAR nr 10 rekommenderas endast den indirekta metoden. (Eriksson, 1998)

3.6 Lagar angående kassaflödesanalys

Samtliga företag i Sverige är inte skyldiga att upprätta en kassaflödesanalys. Det som främst är avgörande för om företaget är skyldigt att upprätta en enligt lagen lagstadgad *kassaflödesanalys* är storleken på företaget. Vi skall i denna del visa vilka lagar samt rekommendationer som styr företagets kassaflödesanalyser.

Enligt årsredovisningslagen (1995:1554) skall vissa aktiebolag samt en del bolag som är dotterbolag till ett aktiebolag bifoga en *kassaflödesanalys*. Exakt vilka företag som måste bifoga en *kassaflödesanalys* framgår i årsredovisningslagen, 2 kap. 1§. Denna paragraf hänvisar vidare till andra lagar, nämligen 10 kap. 12§ aktiebolagslagen (1975:1385) samt 4 kap. 3§, lagen om årsredovisning med mera (1980:1103). I dessa paragrafer framgår det att företag skall bifoga en *kassaflödesanalys* om företagets:

- tillgångar (nettovärde) har ett värde som är mer än 1 000 basbelopp och att värdet varit sådant för de senaste två räkenskapsåren.
- genomsnittligt antal anställda överstiger 200 de senaste två räkenskapsåren.
- aktier eller liknande är registrerade på en börs eller en ”auktoriserad marknadsplats”.

Angående koncerner skall årsredovisningslagen 7 kap. 3§ följas, som i sin tur hänvisar till 10 kap. 13§ aktiebolagslagen som råder om något av följande kriterier gäller för företaget:

- tillgångar (nettovärde) har ett värde som är mer än 1 000 basbelopp och att värdet varit sådant för de senaste två räkenskapsåren.
- genomsnittligt antal anställda överstiger 200 de senaste två räkenskapsåren.
- moderbolaget inte upprättar koncernredovisning

För bankaktiebolag och försäkringsbolag gäller lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (1995:1559). I denna lag framgår det i 2 kap. 1§ som i sin tur hänvisar till 10 kap. 12§ aktiebolagslagen att även dessa verksamhetsformer skall bifoga en *kassaflödesanalys* precis som vanliga aktiebolag.

En ekonomisk förening behövde fram till 1 januari 2000 inte bifoga en *kassaflödesanalys* i sin årsredovisning. I och med den nya bokföringslagen 1999:1078 är dock hela årsredovisningslagen tillämplig även för en ekonomisk förening.

Det framkommer i 6 kap. 3§ årsredovisningslagen vad *kassaflödesanalysen* skall innehålla. Enligt paragrafen skall den innehålla ”*bolagets finansiering och kapitalinvesteringar under räkenskapsåret*”. Redovisningsrådet har, enligt oss, en stor roll inom redovisningsområdet, eftersom ett företag bör följa de rekommendationer som Redovisningsrådet förordar. Rydén (1997) skriver att när ett företag är noterat på Stockholms Fondbörs upprättas ett kontrakt som innebär att företaget skall följa god redovisningssed samt redovisningsrådets rekommendationer. Vad som är god redovisningssed framgår i årsredovisningslagen 2 kap. 2§. Däremot regleras inte Redovisningsrådets rekommendationer i lagen, vilket medför att ett avsteg från Redovisningsrådets rekommendationer inte bryter mot lagen utan bedömningar får göras från fall till fall av Stockholms Fondbörs. Av kontraktet framgår att ett avsteg från rekommendationer endast får göras i undantagsfall, men då måste företaget omnämna detta i årsredovisningen samt motivera sitt beslut. (Rydén, 1997) Enligt oss visar detta att ett företag som enligt lag är tvungna att bifoga en kassaflödesanalys i sin årsredovisning, måste följa Redovisningsrådets rekommendationer om de överhuvudtaget vill registrera sig på Stockholmsbörsen. Detta visar Redovisningsrådets starka påverkan på företagens redovisning. Vår uppfattning är att denna stora påverkan kan uppfattas som negativ, om vissa företag upplever sig vara för styrda av Redovisningsrådets rekommendation. Fördelen, som vi ser det, med Redovisningsrådets starka påverkan inom redovisningen är att det skapar en gemensam standard vilket underlättar förståelsen hos dess intressenter.

4 Empiri

Samtliga av de intervjuade företagen gör en åtskillnad mellan den externa kassaflödesanalysen som bifogas i årsredovisningen och den interna kassaflödesanalysen som de arbetar med löpande under året. Denna skillnad bör läsaren uppmärksamma vid läsningen av intervjusammanfattningarna, för att uppfatta respondenternas åsikt om kassaflödesanalysens användning.

4.1 Presentation av Arla

Arla är Sveriges största mejeriförening och ett av Nordens ledande livsmedelsföretag. Mejeriföreningen är en ekonomisk förening som ägs av 8 432 svenska mjölkbönder. Arla ”*marknadsför mjölkbaserade livsmedel till europeiska konsumenters välbefinnande och matglädje, så att en långsiktig lönsam marknad skapas för Arla-medlemmarnas mjölkproduktion.*” (Arlas Årsredovisning, 1999, sidan 30) Förutom Arla Mejeri samt Arla Ost och Smör ingår även bland annat Semper Foods, Frödinge Mejeri samt ett flertal utländska försäljningsbolag i koncernen. (Arlas Årsredovisning 98/99)

Arla hade 5 602 anställda 1999 och koncernen har dotterbolag i Norge, Finland, Estland och Tyskland. Arla exporterar ost, matfett och färskvaror till 21 länder. Internt satsar Arla på information, öppenhet och ökad delaktighet för att personalen skall få en bra helhetssyn, påverkansmöjligheter och personlig utveckling. Arla vill öka samarbetet med andra företag för att stärka produktionsutveckling och skapa tillväxt. Exempel är samarbetet med Skånemejerier inom juiceområdet. Nu pågår även samarbete med danska MD Foods som skall leda till en fusion mellan de båda bolagen. Detta innebär större möjlighet för Arla att möta konkurrensen på den nordiska marknaden. (Arlas Årsredovisning 98/99) Det nya företaget kommer vara danskt och heta Arla Foods Amba. (Thunell, Finansdirektör)

4.1.1 Syftet med kassaflödesanalysen

Arla har uppfattningen att börsnoterade bolag använder kassaflödesanalysen på ett annat sätt än vad en ekonomisk förening gör. Arla har tagit beslutet att bifoga en kassaflödesanalys då de tillhör de större företagen i Sverige och de ofta jämförs med andra stora börsnoterade företag. En orsak till att Arla upprättar sin kassaflödesanalys är att den är ett pedagogiskt instrument för att få sina medlemmar att förstå föreningens behov av medel till investeringar. På Arla anses den externa kassaflödesanalysen vara viktig, men den används inte särskilt mycket utöver årsredovisningens publicering.

”Däremot gör vi en förenklad kassaflödesanalys som sträcker sig över flera år...mera utifrån likviditetsbudget och prognos på stora investeringar som kommer framöver för att se att vi har rätt kapitalisering av företaget och för att se hur mycket vi egentligen behöver konsolidera föreningen. Konsolidering är ju det sättet som vi kan finansiera oss på, vi kan ju inte som ett aktiebolag göra en nyemission på samma sätt eftersom vi är en ekonomisk förening.” (Thunell, finansdirektör)

4.1.2 Användningsområde för kassaflödesanalysen

Den interna kassaflödesanalysen är inte uppställd på samma sätt som den externa, utan utgår mer från likviditetsflödena och är anpassad till företagets behov. Den interna kassaflödesanalysen innehåller också, till skillnad från den externa, en prognos över kommande år. Arla ser den externa kassaflödesanalysen som ett komplement till resultat- och balansräkning, men de ser alla dokument som en helhet. Kassaflödesanalysen kan på så vis ge ytterligare information till intressenter utöver resultat- och balansräkning. Den externa kassaflödesanalysen upprättas främst för banker och medlemmarna i föreningen. Arla anser inte att intressenterna har möjlighet att påverka uppställningsformen på kassaflödesanalysen.

Den interna kassaflödesanalysen använder Arla för styrning och planering. Dock bygger dessa båda dokument på varandra, kontrollerar varandra, men den interna kassaflödesanalysen sträcker sig över en längre tidsperiod. Den interna kassaflödesanalysen ligger till grund för företagets kapitalplan vilket även framgår i årsredovisningen.

”Det är företagsledningen och styrelsen som använder den interna kassaflödesanalysen i sin planering för finansieringen av företaget. Utifrån den så tar vi fram rekommendationer hur företaget bör konsolideras eller hur vi måste låna upp pengar beroende på vårt investeringsprogram.” (Thunell, finansdirektör)

Ytterligare användningsområde för den interna kassaflödesanalysen, förutom vid investeringar, är för att se det generella likviditetsläget. Vid prognostisering av framtida kassaflöden studerar Arla inte bara de historiska kassaflödena utan kompletterar med investeringsplaner och förändringar av insatt kapital. Dessa värden infogas i kassaflödesanalysen för att få en så precis prognos som möjligt. Utifrån den externa kassaflödesanalysen studeras förändring av rörelsekapitalet och vilka delar i analysen som bidragit till denna förändring.

4.1.3 Metod vid upprättandet av kassaflödesanalysen

Vid upprättandet av kassaflödesanalysen använder Arla den indirekta metoden och följer vid uppställningen Redovisningsrådets rekommendation. Orsaken är bland annat begränsningar i ekonomisystemet. Arla anser inte att kassaflödesanalysen skall se olika ut beroende på bransch, utan tycker det är bra med en rekommendation som är standard för alla företag. De tycker att rekommendationen är bra för den externa kassaflödesanalysen, men modifierar modellen i den interna analysen.

4.2 Presentation av BT

BT är ett internationellt bolag med dotter- och intressebolag i över 60 länder. Moderbolaget är beläget i Mjölby. Målet med BTs verksamhet är att tillhandahålla kunderna ett komplett sortiment, produkt- och tjänstemässigt, genom att producera lager- samt motviktstruckar. Lagertruckar inkluderar vanliga manuella lyftvagnar samt små- och medelstora eldrivna truckar. Motviktstruckar är truckar som är mer lämpade att användas utomhus och de behöver ej heller vara eldrivna. BT tillhandahåller även förebyggande underhåll, säkerhetskontroller, förarutbildning, finansiering med mera till marknaden. (BTs Årsredovisning, 1999)

BTs viktigaste marknader är Nordamerika samt Västeuropa, men framtidens möjliga tillväxtområden är främst Sydamerika, Östeuropa samt Sydostasien. Sammanlagt finns det 7 054 anställda inom BT. De kunder som använder sig av BTs produkter och tjänster är de som arbetar med materialhantering och deras främsta kunder är de som arbetar med distribution av dagligvaror. BTs strategi är att stärka sin position på de mogna marknaderna samt bygga ut produkt- och servicedistributionen på de marknader som växer snabbast. Självklart försöker de ständigt vara kostnadseffektiva samt förbättra kapitalhanteringen. BT har stärkt sin ställning på marknaden genom flera förvärv, vilket medfört att kunderna kan få sina behov tillgodosedda från endast en leverantör. Förvärven innebär även att BT lättare kan avyttra sina produkter i det land som förvärvet skett i, samt att de båda sortimenten ger draghjälp åt varandra. (BTs Årsredovisning, 1999)

4.2.1 Syftet med kassaflödesanalys enligt BT

På BT är kassaflödesanalysen ett viktigt dokument och de har måltal kopplat till analysen.

”Kassaflödesanalysen är ett viktigt dokument. Vi har måltal kopplade till kassaflödet både för oss själva, koncernen, och nedbrutet på affärsområdesnivå och i vissa fall nedbrutet på

bolagsnivå. Så att kassaflödet är ett viktigt instrument för att följa och studera verksamheten.” (Forssman, group controller)

Kassaflödet är, enligt BT, en viktig parameter att studera för att värdera företaget och de anser att detta gäller de flesta stora koncerner. BT anser att de flesta analytiker i dag arbetar med tre huvudbegrepp: tillväxt i omsättning och resultat, marginalutvecklingen samt kassaflödet och de anser att kassaflödet väger tungt i marknadens värdering av börsnoterade företag.

BT anser att det främst är bankerna och analytiker som är intresserade av ett företags externa kassaflödesanalys och de har uppfattningen att intressenterna framförallt använder kassaflödesanalysen till att bedöma företagets prestation, förändring av finansiell styrka, men också att jämföra med andra företag i liknande branscher. BT har uppfattningen att intressenter kan få ytterligare kunskap via kassaflödesanalysen, vid sidan om resultat- och balansräkning, genom att utifrån ett historiskt kassaflöde försöka bedöma ett framtida kassaflöde.

4.2.2 Användningsområde för kassaflödesanalysen

Inom BT används den interna kassaflödesanalysen på flera nivåer, vertikalt, inom företaget. Centralt följer BT inte upp att till exempel en lagerchef håller lagernivån men den kontrollen utförs inom BTs uppföljnings- och beslutshierarki, kontrollen är inbyggd i systemet. På BT är likviditetsplaneringen frikopplad från själva kassaflödesanalysen och den sker på dags- och veckobasis på finansavdelningen.

”Via vår finansavdelning så har vi ju en ganska bra känsla för kassaflödet redan innan vi sätter ner fötterna på ett bokslut genom att vi hela tiden har fokus på var vi har likviditeten någonstans i organisationen.” (Forssman, group controller)

På BT påverkas inte heller investeringsbesluten av kassaflödet mer än om det handlar om till exempel företagsförvärv, men inte för operativa investeringar såsom maskiner och inventarier. Det av nyckeltalen, som BT

använder, som är direkt kopplat till den interna kassaflödesanalysen är kassaflödesmarginal = det operativa kassaflödet² i relation till omsättningen, vilket är ett relationstal. BT upprättar inte kassaflödesanalyser för flera år framåt eftersom omvärlden är så föränderlig.

”Man kan naturligtvis göra ett kassaflöde som säger att: baserat på att marknaden och vi själva ser ut som vi gör idag då skulle det kunna ser ut så här. Men det vet ju alla att så kommer inte verkligheten vara då.” (Forssman, group controller)

BT gör åtskillnad i uppställningsformen mellan den externa och den interna kassaflödesanalysen (se bilaga 4). Den externa kassaflödesanalysen mynnar ut i förändring av likvida medel och den posten ser inte BT som speciellt intressant att studera. Kassa ses av BT som negativa lån, den interna kassaflödesanalysen avslutas med förändring av nettolåneskuld. Redovisningsrådets rekommendation ger utrymme för tolkningar av uppställningen och BT har i sin externa kassaflödesanalys infört det begrepp de vill ha fokus på, operativt kassaflöde. Detta är enligt BT vanligt även bland andra bolag. Om kassaflödesanalysen skulle visa på förändring av rörelsekapitalet, avvikelse mot det förväntade, bryts rörelsekapitalet ned för att se om det är lager, kundfordringar eller andra poster som förändrat sig och även på vilket bolag inom koncernen detta skett. Även för detta är fokus på den interna kassaflödesanalysen.

”Avvikelserna är ju främst mot en förväntad tidsserie egentligen, från ett förväntat normalläge för olika delar av organisationen och också mot föregående år.” (Forssman, group controller)

BT anser vidare att intressenter påverkas av den externa kassaflödesanalysen.

² Operativt kassaflöde är: Rörelseresultat
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet (+/-)
Förändringar i rörelsekapital
Investeringar (+/-)
Operativt kassaflöde

*”Intressenterna påverkas ju naturligtvis av rapporten som sådan, det är min uppfattning, men skulle vi kunna styra dem så innebär ju det i praktiken att vi skall kunna styra siffermaterialet också.”
(Forssman, group controller)*

Genom att kunna visa ett positivt kassaflöde kan låneupptagning underlättas. Detta har BT uppmärksammat speciellt vid företagsförvärv som underlättats på grund av ett positivt kassaflöde. En förvärvsanalys har då visat både långgivare och aktieägare att koncernen klarar av förvärvet.

4.2.3 Metod vid upprättande av kassaflödesanalys

BT anser inte att de externa intressenterna kan påverka kassaflödesanalysen utformning eftersom de genom kontrakt med börsen är bundna att följa Redovisningsrådets rekommendationer. BT har uppfattningen att det är bra att det finns en ganska precis mall, rekommendation, som företagen måste följa vid upprättandet av en kassaflödesanalys, så att inte företag spelar med sitt kassaflöde vilket kan leda till felaktiga tolkningar.

”Man måste sätta stolpen i marken någonstans för att annars ger det utrymme för felaktiga tolkningar vilket gör att man kan spela med sitt kassaflöde på ett oseriöst sätt.” (Forssman, group controller)

För BT är det ganska omfattande att ta fram en kassaflödesanalys då de har 60 dotter- och intressebolag och hanterar cirka 20 valutor. Både den interna och den externa kassaflödesanalysen bygger på samma dataunderlag och båda dessa rapporter bygger på indirekt metod. Det går därmed på BT lätt att härleda den externa kassaflödesanalysen till den interna. BT har valt att arbeta med kassaflödesanalysen utifrån fullt verifierbar information från resultat- och balansräkning så att de kan säkerställa att allt matematiskt hänger samman. Det blir på så vis ingen sidoordnad rapportering av kassaflöden.

BT ser praktiska svårigheter med att använda den direkta metoden vid upprättandet av kassaflödesanalysen. Det skulle inte vara genomförbart till

en rimlig kostnad. De ser inte att det finns något ekonomisystem som klarar den redovisning som behövs för att kunna använda den direkta metoden.

”Säkert 50% av betalningar handlar om interna betalningar från ett bolag till ett annat...dom måste ju då elimineras för dom innebär ju för koncernen ingen kassaflödespåverkan.” (Hillman, group accounting manager)

Den direkta metoden skulle enligt BT inte ge mer information än den kassaflödesanalys som är upprättad enligt indirekt metod. Den direkta metoden skulle också uppskattningsvis öka arbetstiden med tre till fem gånger samt att felkällorna skulle bli stora.

BT ser en svårighet med den indirekta metoden om företag, liksom de själva, har huvuddelen av verksamheten i andra valutor än svenska kronor. Analytiker har då svårt att hantera detta på grund av att omräkningseffekter som finns i balansräkningen exkluderas i kassaflödesanalysen. Kursförändringar representerar ju inget kassaflöde utan representerar bara en förändring i balansräkningen, vilket innebär att analytiker får svårt att stämma av kassaflödet som presenteras i kassaflödesanalysen.

”Det finns hela tiden omräkningseffekter i balansräkningen som isoleras i kassaflödet som gör att analytikerna själva har svårt att stämma av kassaflödet som presenteras för dem med en egen beräkning.” (Forssman, group controller)

BT anser att uppställningsformen för kassaflödesanalys enligt Redovisningsrådet, som följer IASC, inte passar svenska företag eftersom det främst är förändring av nettolåneskuld som är intressant för merparten av dessa bolag. Förändring av nettolåneskuld anser de är mer gångbart även internationellt. Däremot anser de att aktiemarknaden uppskattar en standardiserad kassaflödesanalys för alla branscher och bolag, samt att det är bra att olika branscher och bolag har en gemensam mall som underlättar jämförelsen mellan dessa bolag. BT ser sig själva som konkurrenter om kapital med bolag även inom andra branscher och därför är det viktigt med likbarhet inom publik informationsgivning.

”Oavsett vilken bransch vi är verksamma i så är vi ju i en konkurrensutsatt marknad där vi, alla företag vill ha tillgång till kapital på ena eller andra sättet. Vi konkurrerar ju om samma kapital.” (Forssman, group controller)

BT anser att kassaflödesanalysen numera har status som ett externt redovisningsdokument. Den traditionella finansieringsanalysen visade mer en statisk förändring mellan ingående och utgående balans i balansräkningen och det gav inte så mycket att analysera just den förändring eftersom analysen, i BTs fall, påverkades av omräkningseffekter. I dagens kassaflödesanalys kan intressenterna utläsa hur väl bolaget kan hålla nere lagernivåer, driva in kundfordringar och hantera leverantörsbetalningar utan att omräkningseffekter påverkar dem och analysen är på så vis mer frikopplad från balansräkningen.

”Idag när man exkluderar omräkningseffekterna och faktiskt ser hur pass väl vi kan arbeta med vårt kapital...har den värde som ett eget dokument.” (Forssman, group controller)

4.3 Presentation av Cloetta

Cloetta har på de senaste åren präglats av sammanslagningar. Exempelvis tecknades 1999 ett avtal mellan Cloetta och Oy Karl Fazer AB som ägde Fazer konfektyr. Detta avtal innebär att Cloetta och Fazer slog sig samman den 1 januari år 2000 och därmed bildades det nya företaget, Cloetta Fazer. Sammanslagningen skall ge stora synergieffekter inom bland annat produktion, inköp samt administration. Genom sammanslagningen kan således tillverkningen samordnas vilket innebär bättre kapacitetsutnyttjande. Valet att gå samman med Fazer beror på att företaget haft ett nära samarbete tidigare med detta företag samt att deras varumärken kompletterar varandra väl. Både Cloetta och Fazer grundades tidigt, Cloetta startade 1862 i Köpenhamn, medan Fazer startade 1891 i Helsingfors. (Cloettas Årsredovisning, 1999)

Koncernens moderbolag är beläget i Ljungsbro. Cloetta Fazers verksamhet är främst inom choklad och sockerkonfektyrsområdet. De mest kända

varumärkena inom socker och konfektyrområdet är exempelvis Kexchoklad, Center samt Polly. Målet är att bli Nordens största socker och konfektyrföretag och detta skall nås med starka varumärken, ökad export samt genom en effektiv organisation. De största konkurrenterna i Norden är främst Kraft-Freia-Marabou samt Malaco-Leaf. Cloetta Fazer arbetar inte endast inom området choklad och konfektyr, utan är även involverade i brokerverksamhet inom området dagligvaruhandel. Brokerverksamhet kan förklaras med att de företräder ett annat företag angående marknadsföring, distribution samt försäljning av varor såsom OLW samt Fisherman's Friend. (Cloettas Årsredovisning, 1999)

Cloetta Fazers viktigaste marknader är Sverige, Finland, Norge, Polen, Ryssland samt Danmark. De driver dock endast produktion i Sverige, Finland samt Polen. Inom koncernen arbetar sammanlagt cirka 3 000 personer. (Cloettas Årsredovisning, 1999)

4.3.1 Syftet med kassaflödesanalysen

På Cloetta är kassaflödesanalysen ett viktigt dokument att upprätta, lika viktigt som en resultat- och balansräkning. De har uppfattningen om att även andra företag anser kassaflödesanalysen som ett viktigt dokument att bifoga i årsredovisningen.

*”Det visar ju för läsaren hur vårt kassaflöde ser ut. Kassaflödet är ett viktigt verktyg för analytikerna, för värdering av företag.
(Ahlblad, redovisningschef)*

Cloetta har både en intern och en extern kassaflödesanalys och de har ett förhållandevis svagt samband. Den externt upprättade kassaflödesanalysen hos Cloetta är inte ett instrument som de arbetar speciellt operativt med. Den interna kassaflödesanalysen hos Cloetta utgörs mer av en likviditetsbudget, vilket har ett annorlunda syfte än den externt upprättade kassaflödesanalysen.

Den interna kassaflödesanalysen skall vara ett verktyg som företaget mer aktivt kan arbeta med.

”Internt är det likviditetsbudgetar eller övriga kassaflöden som vi gör analyser på och dom ser annorlunda ut.” (Sandin, finanschef)

Banker och analytiker är de främsta intressenterna för den externt upprättade kassaflödesanalysen. Kassaflödesanalysen är ett bra dokument för att jämföra olika företag och branscher, eftersom justeringar görs för avskrivningar med mera, vilket medför att det blir ett bättre jämförelsedokument än resultat- och balansräkningen.

”Vitsen med kassaflödet är att den rensar från olika sätt att redovisa .. om du skriver av på 10 år eller 15 år ... den rensar ju för effekter som överhuvudtaget inte påverkat kassaflödet.” (Ahlblad, redovisningschef)

Cloetta anser att kassaflödesanalysen ger ytterligare information till externa intressenter, men om den sedan kan användas av dessa parter för att bedöma företagets framtida kassaflöden med mera kan de inte bedöma. Vid upprättandet av både den externa och interna kassaflödesanalysen är fokus på hur har de likvida medlen förändrats.

4.3.2 Användningsområde för kassaflödesanalysen

Cloetta anser att den externa kassaflödesanalysen är ett för grovt verktyg att arbeta med internt. Däremot är den ett bra instrument för företagsledning i ett dotterbolag som vill ha en övergripande information om exempelvis rörelsekapitalsförändring. Även om den externa kassaflödesanalysen inte används aktivt, upprättas den inte bara för att sedan läggas åt sidan. Företaget funderar på vad analysen ger för slags information och varför den ser ut på ett visst sätt.

Cloetta anser att de kan påverka långivare med hjälp av den upprättade externa kassaflödesanalysen. De påpekar att de gjorde det även med den

gamla finansieringsanalysen. Den modell som ett företag kan använda för att prognostisera vilka framtida flöden som företaget kommer att ha, är att företaget kan upprätta en kortare prognos.

”En sådan prognos kan ställas upp för tre till fyra år där företaget tar hänsyn till vilka variationer som finns under perioden och sen lägger man sig på en nivå som man sedan använder som ett oändligt mått. Sedan diskonterar man det till ett nuvärde ungefär som man gör när man värderar ett företag.”
(Ahlblad, redovisningschef)

Kassaflödesanalysen studeras av styrelsen och företagsledningen för att de skall få sig en uppfattning om hur kassaflödet ser ut under året. Det finns ett nyckeltal som de studerar som är direkt kopplat till den externa kassaflödesanalysen och det är kassaflöde/aktie. Eftersom den externa kassaflödesanalysen är ett för grovt verktyg att arbeta med används istället den internt upprättade likviditetsbudgeten för att studera kassaflödet inom företaget.

4.3.3 Metod vid upprättandet av kassaflödesanalysen

Cloetta använder sig av den indirekta metoden som är en av de två metoder som rekommenderas av Redovisningsrådet och de påpekar att de har uppfattningen om att alla börsnoterade företag på Stockholms Fondbörs använder sig av denna metod. De ställer sig tveksamma inför vilka koncerner som skulle kunna använda sig av den direkta metoden. De menar att den direkta metoden är mer tillämpbar om det rör sig om ett enskilt bolag.

”Valet av indirekt metod beror på att i koncerner med flera bolag så klarar man inte av att använda den direkta metoden, då gräver man ner sig i all oändlighet.” (Ahlblad, redovisningschef)

Den direkta metoden är således alltför tidskrävande, men även ekonomisystemets utformning påverkar valet av indirekt metod.

Upprättandet av en kassaflödesanalys är relativt omfattande, eftersom företaget måste ta hänsyn till ett flertal korrigeringsposter.

Cloetta menar att det är bra att det finns en gemensam mall för uppställning av kassaflöden i årsredovisningen. Detta var med den tidigare rekommendationen ett problem, eftersom det var lite ”*sport*” över att ha en egen layout för kassaflödesanalysen, vilket medförde svårigheter att jämföra företag. Cloetta anser att Redovisningsrådets rekommendation är uppställningsmässigt lagom reglerad. De anser inte heller att olika intressenter kan påverka valet av direkt eller indirekt metod.

4.4 Presentation av Electrolux

Electrolux är ett internationellt konsumentvaruföretag med inriktning på hushållsprodukter för inom- och utomhusbruk. Exempel på konsumentprodukter de tillverkar är kylskåp, spisar och tvättmaskiner. De tillverkar även professionella produkter såsom köksutrustning för restauranger, kylkompressorer, motorsågar och trädgårdstraktorer. Produkterna säljs i 150 länder under varumärken såsom AEG, Zanussi, Frigidaire, Eureka och Huskvarna. Electrolux arbetar kontinuerligt med att utveckla innovativa produkter, öka intern effektivitet och förbättra kundservice för att öka lönsamhet och tillväxt. Electrolux fokuserar också på kundens behov genom att ta hjälp av specialister inom teknik- och affärlösningar, underhåll, leverans och informationssäkerhet. (Electrolux Årsredovisning, 1999)

Antalet anställda, 1999, uppgick till ungefär 93 000 varav 8 881 var anställda i Sverige. Electrolux har under 1999 satsat stort på chefsförsörjning och chefsutveckling för att nå ett internationellt ledarskap som motsvarar koncernens geografiska spridning. (Electrolux Årsredovisning, 1999)

4.4.1 Syftet med kassaflödesanalysen

Inom Electrolux anser de att kassaflödesanalysen är ett viktigt dokument att upprätta.

”Det finns tre huvuduppställningar i årsredovisningen; balansräkning resultaträkning samt kassaflödesanalysen. De är alla viktiga var för sig, men även i kombination. Jag tycker att man behöver alla tre.” (Lindgren, koncernredovisningschef)

Electrolux anser att det alltid är viktigt att studera kassaflödet i ett företag och respondenten utgår från att även andra företag har en liknande uppfattning. Kassaflödesanalysen har, enligt Electrolux, på senare tid fått en allt större uppmärksamhet av marknaden, men de anser att det är i kombination med de övriga dokumenten som den ger mest information.

”Ett företag måste ha ett bra resultat, en bra balansräkning och ett bra kassaflöde, annars är det något som inte stämmer. Det är ju inte givet att det ena ger det andra. Det är dock möjligt att på kort sikt ha ett bra resultat fast ett dåligt kassaflöde, men på lång sikt skall det jämna ut sig.” (Lindgren, koncernredovisningschef)

Respondenten har uppfattningen att det främst är investerare som är intresserade av koncernens upprättade externa kassaflödesanalys. Även leverantörer kan vara intresserade av denna analys, men de följer den inte lika noggrant. De externa intressenterna använder kassaflödesanalysen främst för jämförelse med tidigare år samt utifrån ett historiskt kassaflöde försöka göra en värdering av företaget. Enligt Electrolux kan den externt upprättade kassaflödesanalysen även fungera som ett komplement till resultat- och balansräkning. Komplement innebär dock inte att företaget anser kassaflödesanalysen som mindre viktig att upprätta än de övriga bokslutsdokumenten.

Electrolux har både en intern och extern kassaflödesanalys. Koncernen gör dock ingen större åtskillnad mellan den interna och externa

kassaflödesanalysen. Den internt upprättade kassaflödesanalysen används dock mer aktivt i företaget i jämförelse med den externa.

”Vid sidan av den externa kassaflödesanalysen har vi en intern kassaflödesanalys som vi gör i en förenklad form månadsvis, då vi bygger det på beräkningar, helt enkelt tar resultatet plus förändring i arbetande kapital...I övrigt så är de väldigt lika. Men det är så att vi fokuserar på det operativa kassaflödet internt.” (Lindgren, koncernredovisningschef)

4.4.2 Användningsområde för kassaflödesanalysen

Electrolux använder sig bland annat av den externa kassaflödesanalysen, som upprättas en gång i kvartalet, för att jämföra med tidigare år. Eftersom Electrolux avger kvartalsrapporter finns det möjligheter att studera exempelvis en viss säsongsvariation. Respondenten nämner att:

”Vi har ju säsongsvariation, vi finns ju i stor utsträckning på norra halvklotet och våra utomhusprodukter säljs ju naturligtvis till stor del vid denna säsong. Detta betyder bland annat att kundfordringarna stiger medan lagret som ökat under hösten sjunker under våren. Detta medför exempelvis att första kvartalsrapport aldrig är bra.” (Lindgren, koncernredovisningschef)

Studerandet av en kassaflödesanalys kan även visa vilket kassaflöde som vissa verksamhetsgrenar genererar, vilken är en värdefull kunskap om företaget skulle sälja någon verksamhet.

Planering och styrning med hjälp av den interna kassaflödesanalysen sker på olika nivåer inom koncernen. Den används aktivt, speciellt vid företagsförvärv, då det kan behövas en analys över företagets kassaflöden. På företaget påverkas dock inte investeringsbesluten av exempelvis maskiner av kassaflödet utan då används andra verktyg. Electrolux räknar som vi påpekat månadsvis ut ett kassaflöde per affärssektor och då är det exempelvis koncernledningen samt cheferna för de olika affärssektorerna

närvarande för att diskutera denna analys. Electrolux viktigaste nyckeltal, både externt och internt är value creation³, där vi tar rörelseresultatet och drar av en vägd kostnad för sysselsatt kapital. Detta nyckeltal räknas ut både för koncernen, respektive affärssektor samt för respektive enhet inom sektorerna.

Den intervjuade är tveksam till om den externa kassaflödesanalysen kan användas för att göra en prognos över hur kassaflödet kommer att se ut i framtiden. Det behövs andra verktyg för att göra prognoser över företagets framtida behov. Vid Electrolux är det deras finansfunktion som arbetar med likviditetsberäkningar, eftersom de måste kontinuerligt kontrollera vad företaget har för behov av resurser och hur de bäst kan utnyttja företagets kassaflöden.

Electrolux anser att en kassaflödesanalys är lika viktigt att upprätta internt som externt. I allmänhet skall en kassaflödesanalys regelbundet tala om vilket kassaflöde företaget har, detta skall avläsas och tolkas, för att intressenterna skall förstå budskapet. Det är, enligt företaget, viktigt att följa upp både den interna och externa kassaflödesanalysen, för att underlätta planering.

4.4.3 Metod vid upprättandet av kassaflödesanalysen

Electrolux anser att det finns svårigheter med att använda sig av den direkta metoden, därför har de valt att tillämpa den indirekta metoden vid upprättandet av kassaflödesanalysen. De nackdelar som Electrolux anser att den direkta metoden för med sig är följande:

”Kostnaden för att bygga upp system och rapportering för att klara den direkta motsvarigheten är inte värt det extra arbete som den metoden kräver. Jag tycker att i en stor koncern med väldigt olika verksamheter som jobbar under rätt så olika förutsättningar och som dessutom måste ta hänsyn till

³ Företaget jämför rörelseresultatet med en kostnad för eget och lånat kapital, skillnaden däremellan kallar Electrolux för value creation.

valutakurser, som rör sig olika, medför en begränsning för vilken precision vi kan få på denna nivå. Jag tycker att den indirekta metoden har fördelen att där börjar vi med resultatet och räknar oss fram till kassan. På vägen får vi fram de viktiga komponenterna och då ser vi ju samtidigt om de hänger ihop och vi ser ju även om det är rimliga siffror vi får fram.” (Lindgren, koncernredovisningschef)

Användningen av indirekt metod ger inte, enligt Electrolux, intressenterna sämre information. Intressenterna kan inte heller påverka kassaflödesanalysen angående valet av metod hos Electrolux.

Electrolux har uppfattningen att det är bra med en rekommendation som stämmer överens med internationell normbildning, det vill säga att det finns en kassaflödesanalys som gäller i stort sett alla företag.

”Då har vi en kassaflödesanalys som är begriplig även internationellt. Eftersom Redovisningsrådets rekommendation är en översättning av IASCs rekommendation som grundar sig på FASB så medför det att rekommendation borde vara väl genomtänkt. Det finns dock vissa bitar som vi tycker är mindre bra.... Vi tittar väldigt mycket på nettouplåningen. Jag tycker att det är en naturligare slutpunkt för en kassaflödesanalys.” (Lindgren, koncernredovisningschef)

4.5 Presentation av FöreningsSparbanken

Sparbanken och Föreningsbanken gick samman 1997, men fusionen var inte fullbordad förrän år 2000. Det nya namnet blev FöreningsSparbanken. Båda bankerna har en lång erfarenhet av banktjänster, eftersom Sparbanken bildades 1820 och Föreningsbanken 1915. Fusionen mellan bankerna var en nödvändighet för att överleva i den alltmer hårdnande konkurrensen som råder inom banksektorn. Genom sammanslagningen har FöreningsSparbanken förhoppningen att vara en universalbank som är ledande i Norden samt Östersjöområdet. Det finns totalt 12 791 personer anställda inom koncernen. (FöreningsSparbankens Årsredovisning, 1999)

FöreningsSparbanken försöker sträva mot en utveckling av deras produktenheter samt bli en ännu mer kundorienterad organisation. De arbetar mot en ökad kvalitet samt IT användning. IT användning som ökat på senare år är ett krav från FöreningsSparbankens kunder som vill ha större tillgänglighet till bankens tjänster. Även datoranvändning är något som banken starkt försöker marknadsföra. FöreningsSparbanken riktar sig inte bara till privatpersoner utan de vänder sig även till kommuner, lantbrukare, små- och medelstora företag samt rikstäckande organisationer. (FöreningsSparbankens Årsredovisning, 1999)

4.5.1 Syftet med kassaflödesanalysen

Eftersom FöreningsSparbanken är ett finansiellt bolag är penningströmmarna oerhört viktiga att studera då de arbetar med detta. Däremot anser de att den externa kassaflödesanalysen, upprättad enligt Redovisningsrådets rekommendation, inte har någon större tyngd hos dem. Detta beror på att de är ett finansiellt bolag och har andra dokument som visar kassaflödet. Kassaflödesanalysen anses självständig rent tekniskt eftersom den ingår som ett bokslutsdokument i årsredovisningen, men den ses inte som ett viktigt dokument i sig. Fram till 1998 behövde kreditinstitut inte upprätta en kassaflödesanalys då det fanns en egen bankaktiebolagslag. Från och med 1999 gäller dock aktiebolagslagen även för banker och i och med det blev bankerna tvungna att bifoga en kassaflödesanalys i sin årsredovisning. FöreningsSparbanken anser att de på grund av denna anledning bifogar analysen i sin årsredovisning, snarare än för att tillfredsställa sina intressenter. FöreningsSparbanken anser inte att intressenter såsom analytiker, investerare och låntagare använder den externa kassaflödesanalysen som analysinstrument.

”Det är dubbelsidigt. Det är klart att det finns externa intressenter i den mening att det finns externa intressenter till årsredovisning och delårsrapporter, men om vi specificerar oss till att de skulle vara speciellt intresserade av just vår kassaflödesanalys så tror jag att intresset är ganska ljumt”.
(Klint, specialist ekonomiavdelningen)

Det ljumma intresset för kassaflödesanalysen, påpekar respondenten, gäller även för andra finansiella bolag. Eftersom ett finansiellt bolag hela tiden arbetar med penningströmmar blir gränsdragningen vid upprättandet av en kassaflödesanalys ganska problematisk. Det blir svårt att avgöra vad som är likvida medel, rörelsekapital och vad som är finansieringskapital. De som dock studerar FöreningsSparbankens kassaflödesanalys skulle kunna välja vissa delar av den, exempelvis förändring av in- och utlåning, men för det mesta som rör penningströmmarna i ett finansiellt bolag finns andra underlag som visar dessa uppgifter i årsredovisningen. Intressenterna skulle kunna erhålla en snabb övergripande bild av bolaget genom att studera kassaflödesanalysen, ytterligare kunskap erhålls dock inte genom att studera analysen.

4.5.2 Användningsområde för kassaflödesanalysen

Vid FöreningsSparbanken används bara en extern kassaflödesanalys och denna används inte för intern styrning och planering. FöreningsSparbanken har för detta ändamål en kortsiktig, daglig likviditetsplanering för att möta de dagliga penningströmmarna och det är en internbank som sköter matchningen av in- och utbetalningar. Det som är specifikt för ett finansiellt bolag är att penningströmmarna är bankens varor. Det finns ingen koppling mellan den kassaflödesanalys som upprättas till årsredovisningen och den interna likviditetsplaneringen. Det upprättas heller inga likviditetsprognoser utifrån kassaflödesanalysen utan då används den interna likviditetsplaneringen. Nyckeltal som kopplats till kassaflödesanalysen är kassaflöde per aktie.

”Vi gör inga framåtriktade kassaflödesanalysen...däremot görs andra likviditetsprognoser...det finns dag för dag prognoser och vecka för vecka det beror på vilket område vi pratar om.. Det finns prognos upp till ett år men jag tror inte att det någonstans inom koncernen finns någon prognos som sträcker sig över ett år när det gäller planering av likviditet... men dessa prognoser är inte kopplade till kassaflödesanalysen”.(Klint, specialist ekonomiavdelningen)

4.5.3 Metod vid upprättandet av kassaflödesanalysen

FöreningsSparbanken har valt att använda sig av den indirekta metoden vid upprättandet av kassaflödesanalysen. Från början var det tänkt att den direkta metoden skulle användas eftersom den bygger på att enbart hantera kassaflödena, men många kände inte igen sig i siffrorna eftersom de inte såg kopplingen till företagets resultat.

”Kopplingen till rörelseresultatet ser man inte i den direkta metoden. Vilket man däremot gör om man använder den indirekta metoden”. (Klint, specialist ekonomiavdelningen)

FöreningsSparbanken anser att både de interna och eventuella externa intressenterna skulle haft svårigheter att tolka analysen om den inte hade utgått från företagets rörelseresultat. Angående Redovisningsrådets rekommendation anser FöreningsSparbanken att det märks att den är skriven för andra företag än finansiella bolag, även om rekommendationen innehåller exempel på uppställningar för dessa bolag. FöreningsSparbanken har förståelse för att rekommendationen är detaljerad men anser samtidigt att detta ger upphov till diskussion mellan fackfolket, tolkningsdiskussioner mellan de som arbetar med analysen och deras revisorer. En mer allmänt hållen rekommendation vore kanske att föredra men FöreningsSparbanken betonar att det i sådana fall måste komma från IASC och gälla samtliga rekommendationer. Ytterligare anledning till att företag använder indirekt metod vid upprättandet av kassaflödesanalysen anser FöreningsSparbanken är att det är tradition bland svenska företag. Utifrån material som studerats konstaterar FöreningsSparbanken att många utländska företag använder direkt metod vid upprättandet av kassaflödesanalysen, fördelningen mellan direkt och indirekt metod är jämt fördelad bland dessa bolag. FöreningsSparbanken anser att uppställningsformen skiljer sig en del mellan branscher, främst om jämförelse görs mellan finansiella bolag och tillverkningsföretag.

4.6 Presentation av IFS

Industrial and Financial Systems, IFS AB, utvecklar och levererar affärsapplikationer för alla processer i värdekedjan. Deras mål med verksamheten är att öka sina kunders konkurrensförmåga och handlingsfrihet. De erbjuder 50 olika web-baserade system för att förbättra affärshanteringen för medelstora och stora företag. IFSs komponentbaserade teknologi gör det enkelt att komplettera med nya e-business- eller affärssystemfunktioner och att integrera lösningar med andra informationssystem. IFS har sitt huvudkontor i Linköping och företaget har idag mer än 3 200 anställda och 3 000 kunder. IFS:s produkter säljs i 38 länder och de har 57 kontor runt om i världen. Deras mål är att inom de närmaste tre åren vara en av de sex största företagen i världen som producerar företagsapplikationer. Eftersom IFS är en organisation som växer snabbt har de, inom organisationen, satsat på forum för utbyte av kompetens, men även kompetensutveckling inom andra områden. (IFS Årsredovisning 1999, <http://www.ifsab.se/sweden/about/default.asp>)

4.6.1 Syftet med kassaflödesanalysen

Vid IFS är inte den externa kassaflödesanalysen en rapport som de arbetar med löpande under året.

”Det är ingenting som vi arbetar operativt med utan det är mer för den externa redovisningen, för våra intressenter.” (Lindblom, ekonomichef, Sverige)

IFS har uppfattningen att detta även gäller för företag i allmänhet. IFS arbetar istället med andra verktyg för att ha kontroll på den löpande likviditeten då de är ett företag som växer fort och på så sätt är i behov av nytt kapital. IFS upprättar likviditetsbudgetar, vilket de jämför med interna kassaflödesanalyser, till och med så ofta som veckovis. Det är dessa interna kassaflödesanalyser företaget arbetar med under året och sedan upprättas en extern analys till årsbokslutet. IFS anser att det för företaget internt är viktigt att ha en kassaflödesanalys att arbeta med operativt som är upprättad för företagets specifika behov, men att det är viktigt för intressenter som

använder kassaflödesanalysen för att jämföra bolag att dessa rapporter är uppbyggda på ungefär samma sätt. Därför anser IFS att det är viktigt att det finns en rekommendation som gäller alla bolag. De ser dock tendens till att arbetet med de interna och externa kassaflödesanalyserna närmar sig varandra.

Det främsta syftet med den externa kassaflödesanalysen är för att intressenterna skall kunna jämföra dessa analyser med andra bolag, samt att jämföra med tidigare år. Detta anser IFS är förklaring till att det är viktigt att kassaflödesanalysen inte förändras mellan åren utan följer en viss mall.

”Kassaflödesanalysen skall vara ganska kontinuerlig, man skall inte ändra på den för mycket. Man skall kunna följa den år från år och jämföra olika bolag.” (Lindblom, ekonomichef, Sverige)

4.6.2 Användningsområde för kassaflödesanalysen

Den externa kassaflödesanalysen kan också användas för att kunna prognostisera företagets framtida kassaflöden, viss tilläggsinformation om till exempel marknaden krävs dock. Banker och långivare kräver ständigt kassaflödesanalyser för att se likviditeten, men då avses den interna kassaflödesanalysen.

Det är viktigt att studera alla penningflöden som existerar i företaget. Framförallt är det viktigt att likviditeten hålls under uppsikt i en expansiv bransch som den IFS verkar i, eftersom det ständigt behövs resurser för att kunna växa. För att prognostisera framtida kassaflöden använder IFS sina interna kassaflödesanalyser och dessa upprättas varje månad för 12 månader, varje månad för de tre närmaste månaderna och ibland, vid behov, även varje vecka. Det är dock inte den interna kassaflödesanalysen på 12 månader som automatiskt blir den externa kassaflödesanalysen.

På IFS anser de att kassaflödesanalysen ger de externa intressenterna ytterligare kunskap om företaget som inte en resultat- och balansräkning ger. Vilken av dessa rapporter som är viktigast är dock svårt att svara på. Kassaflödesanalysens betydelse skiljer sig från bransch till bransch,

beroende hur kraftiga förändringar företaget har av de likvida medlen. Det är dock för jämförbarhetens skull viktigt att kassaflödesanalysen inte skiljer sig från bransch till bransch.

”Det är viktigt för intressenterna som skall jämföra ett bolag med andra bolag att kassaflödesanalyserna är uppbyggda på ungefär samma sätt så att man lätt kan hitta jämförelser.”
(Lindblom, ekonomichef, Sverige)

Internt på IFS används den externa kassaflödesanalysen, förutom av ekonomiavdelningen, av ledning och till viss del av styrelsen. Det är den interna kassaflödesanalysen som används operativt som studeras framför den externa kassaflödesanalysen. Dessa rapporter studeras ett par månader tillbaka för att jämföra prognostiserat inflöde med faktiskt utfall. Sedan ser IFS två till tre månader framåt och prognostiserar vilka inflöden som beräknas inkomma för varje 10 dagars period. Syftet med detta är att kunna täcka de utbetalningar som uppkommer. Den interna kassaflödesanalysen används också för investeringsbeslut. Även om det är den interna kassaflödesanalysen som IFS arbetar löpande med anser de att den externa kassaflödesanalysen på ett bra sätt ger en intressent en översiktlig bild över företagets likviditet. IFS upprättar aldrig en kassaflödesanalys för flera år framåt, det går ej att prognostisera för så lång tid. Detta anser IFS är särskilt specifikt för deras snabbt växande bransch.

Till den externa kassaflödesanalysen finns inga direkta nyckeltal kopplade. Angående den interna kassaflödesanalysen använder IFS däremot *DSO = Days of Sale Outstanding*. Detta är ett nyckeltal som visar hur lång tid det tar innan en kundfordran blir betald. Nyckeltalet ger företaget information om hur lång tid det tar för de olika länderna och regionerna att få in sina kundfordringar och syftet är att minska betalningstiden.

4.6.3 Metod vid upprättandet av kassaflödesanalysen

Vid upprättandet av den externa kassaflödesanalysen utgår IFS från resultat- och balansräkning, vilket innebär indirekt metod. Orsaken till val av metod är givetvis för att följa rekommendationer, men också för att det

ekonomisystem företaget använder inte är uppbyggt på in- och utbetalningar som krävs för direkt metod. På grund av metodval är inte den externa kassaflödesanalysen tidskrävande att ta fram, däremot tar den interna kassaflödesanalysen en hel del tid eftersom den utgör en viktig del av verksamheten.

Den mall som IFS följer när den externa kassaflödesanalysen upprättas är till viss del uppbyggd efter intressenters önskemål. Speciella önskemål från intressenter kan tas med i kassaflödesanalysen i notform. Utöver detta följer IFS de rekommendationer som krävs för svenska börsbolag.

4.7 Presentation av Skandia

Skandia är en internationell spar-, liv- och fondförsäkringskoncern. Bolaget bildades 1855 och har verksamhet i 20 länder. Koncernen har sammanlagt 5 600 anställda. Skandias verksamhet är uppdelat i följande verksamhetsområden;

Långsiktigt sparande är leverantör av sparprodukter. Verksamheten inom sparområdet består till större delen av fondförsäkring men omfattar även livförsäkringsverksamhet och fondförvaltning. En stor del av Skandias distribution av produkter sker främst ”genom oberoende finansiella rådgivare, försäkringsmäklare och banker” (Skandias Årsredovisning, 1999, sidan 23). *Affärsverksamheten Kapitalförvaltning* ska leverera kapitalförvaltningstjänster till både externa kunder som koncernen. *Välfärdsprodukter* ska erbjuda sina kunder innovativa tjänster inom områdena sjukvård och kompetensförsäkring. Förutom dessa tre verksamhetsområden bedrivs även bankverksamhet via *Skandiabanken*, vars verksamhet baseras på internet- och telefonservice. *Distribution*, Skandia skall förmedla sparprodukter till både Danmark och Sverige genom ett bolag som heter Skandia Marknad. (Skandias Årsredovisning, 1999)

Ökade avregleringar på den finansiella marknaden har lett till ökad konkurrens och Skandia har därför tillsammans med norska Storebrand och finska Pohjola bildat ett nytt skadeförsäkringsbolag, som heter If. Skandias

andel av If uppgår till 42 procent fram till den börsintroduktion som planeras senast första halvåret 2001. I och med bildandet av If så har Skandia omvandlats från ett traditionellt försäkringsbolag till ett bolag inriktat på sparprodukter. (Skandias Årsredovisning, 1999)

4.7.1 Syftet med kassaflödesanalysen⁴

Företaget använder inte den externt upprättade kassaflödesanalysen löpande under året, utan istället används olika likviditetsmodeller för styrning och planering inom företaget. Den externt upprättade kassaflödesanalysen fungerar dock, enligt Lövgren, till viss del som en kvittens på att styrelsens fastställda kapitalplan som sattes upp vid årets början var rätt. Den externa kassaflödesanalysen upprättas, enligt Henriksson, endast på grund av externa krav och inte för att det är av stor vikt för försäkringsbolag att i årsredovisningen bifoga en kassaflödesanalys. Den externa kassaflödesanalysen används troligen av investerare och analytiker som ett komplement till resultat- och balansräkningen. Det är ändå tveksamt om företaget via sin upprättade kassaflödesanalys kan påverka sina intressenter.

”Kassaflödesanalysen har en begränsad betydelse för Skandias externa intressenter. Det är troligen endast investerare och analytiker som kan ha ett visst intresse men även hos dem är intresset ljust. Vi upprättar denna analys endast p.g.a. lagkrav ... Ett användningsområde under senare år kan vara att bedöma utvecklingen av kassaflöden samt lånebehovet till Skandias snabba expansion.”(Henriksson, ansvarig för kassaflödesanalysen)

Skandia använder sig även av en så kallad DCF-modell (discount cash-flow model), som ett komplement till kassaflödesanalysen. Denna modell beskriver nuvärdet av företagens framtida överskott och den är beskriven i företagens årsredovisning och kvartalsrapporter.

⁴ Om inte annat anges bygger denna intervju på svar från Niklas Henriksson.

”Denna modell används både internt och externt för att bedöma Skandias lönsamhet och det är framförallt denna analys som analytiker och investerare fokuserar på.” (Henriksson, ansvarig för kassaflödesanalysen)

4.7.2 Användningsområden för kassaflödesanalysen

Den externt upprättade kassaflödesanalysen kan ge olika slags information till dess intressenter.

”Den ger information om företagets investeringar och hur dessa finansierats samt vilket kassaflöde som den löpande verksamheten genererar. Denna information går ej att utläsa från resultat- och balansräkning.” (Henriksson, ansvarig för kassaflödesanalysen)

Det är dock, enligt Skandia, svårt att utifrån det historiska kassaflödet försöka påverka eller räkna ut det framtida kassaflödet. Istället behövs det andra verktyg. Företaget använder internt utvecklade modeller för likviditetsplanering och investeringsbeslut. Skandia påpekar dock att det är nödvändigt att ha kontroll över kassaflödena inom företaget, men att det sköts med hjälp av likviditetsmodeller.

”Det är synnerligen viktigt att på ett tidigt stadium få information var i organisationen det sker ett kontant utflöde.” (Henriksson, ansvarig för kassaflödesanalysen)

Inom Skandia används således internt upprättade modeller för att uppskatta framtida kassaflöden. Skandia använder sig, enligt Lövgren, av olika likviditetsplaneringshorisonter när företaget skall uppskatta framtida kassaflöden, från ett par dagar till flera år framåt. Det förekommer dock inte någon koppling mellan den internt upprättade likviditetsprognosen och externt upprättade kassaflödesanalysen.

”Kopplingen mellan intern och extern kassaflödesanalys existerar inte inom Skandia. ” (Lövgren, arbetar med likviditetsmodeller)

4.7.3 Metod vid upprättande av kassaflödesanalysen

Skandia använder sig av den indirekta metoden, som är en av de två metoder som Redovisningsrådet rekommenderar. Orsaken, till detta val, är att det blir en tydligare koppling till resultat- och balansräkningen samt att denna metod är lättare att tillämpa i företaget.

”Vi använder oss av indirekt metod då denna har en bättre koppling till resultat- och balansräkning samt då denna metod rent tekniskt är lättare att använda.”(Henriksson, ansvarig för kassaflödesanalysen)

Skandia anser att Redovisningsrådets rekommendation är lagom detaljerad, men att det skulle kunna förekomma olika uppställningar mellan branscher.

”Rekommendationen är lagom detaljerad tycker jag. Man ska komma ihåg att det endast är en rekommendation och att man kan avvika från denna om man kan motivera det. ... Det kan vara motiverat att ha olika uppställningar mellan branscher. Det svåra kan vara att avgöra vilken bransch man tillhör. Det finns alltid en fara att använda för strikta modeller eftersom det kan finnas motiv att ha en annan uppställning som på ett bättre sätt beskriver företagets verksamhet. En strikt modell främjar dock jämförbarheten i de flesta fall.” (Henriksson, ansvarig för kassaflödesanalysen)

Skandia menar att intressenterna skulle kunna påverka kassaflödesanalysen uppställning, om opinionen skulle bli tillräckligt stark.

”Finns det en stark opinion som kräver en annan uppställning som på ett bättre sätt speglar Skandias verksamhet så är det troligt att Skandia tar detta under beaktande vid upprättandet av kassaflödesanalysen.”(Henriksson, ansvarig för kassaflödesanalysen)

Företag	Metod	Intressenter (externt)	Syfte för externa intressenter	Intern användning	Koppling mellan intern och extern
Arla	Indirekt	<ul style="list-style-type: none"> Banker Medlemmarna 	<ul style="list-style-type: none"> Visa medlemmarna om behov av medel till nya investeringar 	<ul style="list-style-type: none"> Studera rörelsekapitalsförändring och orsaken till detta. 	Ganska svag
BT	Indirekt	<ul style="list-style-type: none"> Banker Analytiker 	<ul style="list-style-type: none"> Bedömning av företagets prestation och förändring av finansiell styrka Jämförelse med andra bolag Prognostisera framtida kassaflöden 	<ul style="list-style-type: none"> Studera avvikelser från prognostiserat kassaflöde Underlag vid låneupptagning 	Ganska stark
Cloetta	Indirekt	<ul style="list-style-type: none"> Banker Analytiker 	<ul style="list-style-type: none"> Jämföra med olika företag och branscher Prognostisera framtida kassaflöden 	<ul style="list-style-type: none"> Prognostisera kassaflöde Underlag vid nyupplåning Presentationsmaterial Förklara orsak till stora förändringar 	Ganska svag
Elctrolux	Indirekt	<ul style="list-style-type: none"> Investerare Leverantörer (till viss del) 	<ul style="list-style-type: none"> Jämförelse med tidigare år Företagsvärdering 	<ul style="list-style-type: none"> Studera periodavvikelser/utfall Planeringsverktyg 	Ganska stark
FöreningsSparbanken	Indirekt	<ul style="list-style-type: none"> Svagt intresse hos: investerare, analytiker och långgivare 	<ul style="list-style-type: none"> Övergripande bild 	<ul style="list-style-type: none"> Här används andra interna dokument 	Ingen
IFS	Indirekt	<ul style="list-style-type: none"> Banker Långgivare 	<ul style="list-style-type: none"> Jämföra med andra bolag Jämföra med tidigare års utfall Prognostisera framtida kassaflöden 	<ul style="list-style-type: none"> Prognostisera framtida kassaflöde Investeringsbeslut 	Ingen
Skandia	Indirekt	<ul style="list-style-type: none"> Svagt intresse hos: investerare och analytiker 	<ul style="list-style-type: none"> Komplement till resultat- och balansräkning 	<ul style="list-style-type: none"> Här används andra interna dokument 	Ingen

Figur 11 Egen sammanfattning av empirin

5 Analys

Vi kommer i detta kapitel att binda samman tankegångar och åsikter hos de olika författarna i den litteratur vi studerat, med de företag vi valt att undersöka.

5.1 Kassaflödesanalys

Samtliga undersökta tillverkningsföretag⁵ anser att det är viktigt att upprätta en extern kassaflödesanalys, eftersom den kan ge intressenter ytterligare information utöver resultat- och balansräkning. BT och Cloetta poängterar att kassaflödesanalysen är en viktig parameter för att värdera företaget och Arla bifogar en kassaflödesanalys i sin årsredovisning, trots att de enligt lag ej är tvungna. Electrolux menar att resultat- och balansräkning samt kassaflödesanalysen ”är alla viktiga var för sig”, men det är i kombination med övriga bokslutsdokument som den ger mest information. Electrolux åsikter får även, enligt oss, stöd av de andra företagen. Betydelsen av att inte enbart studera resultat- och balansräkning får främst stöd i litteraturen av Hendriksen och Van Breda (1992), men även av Lee (1985), Heath (ur Kam, 1990). Fördelen med en kassaflödesanalys är att den baserar sig på faktiska in- och utbetalningar, till skillnad från resultaträkningen, vilket försvårar manipulerbarheten (Wolk & Tearney, 1997; Lee, 1985). Vi menar att ovanstående resonemang är en orsak till att kassaflödesanalysen av tillverkningsföretagen anses som ett viktigt enskilt dokument att upprätta till de externa intressenterna. Även de finansiella bolagen⁶ poängterar vikten av att studera penningflödet i verksamheten, men menar att de har andra dokument än kassaflödesanalysen i sin årsredovisning som visar förändring av likvida medel. I exempelvis Skandias årsredovisning visas en så kallad discount cash-flow modell som ett komplement till kassaflödesanalysen. Det är denna modell som, enligt Skandia, är av större intresse för analytiker och investerare än den upprättade kassaflödesanalysen. De finansiella bolagens huvudsakliga verksamhet är att hantera penningflöden och detta, menar

⁵ Vi avser med tillverkningsföretag Arla, BT, Cloetta, Electrolux och IFS

⁶ Vi avser med finansiella bolag FöreningsSparbanken och Skandia

FöreningsSparbanken, påverkar naturligtvis årsredovisningens utseende. Vi ser här en tydlig skillnad, i kassaflödesanalysen betydelse, mellan tillverkningsföretag och finansiella bolag. Detta är, enligt oss, en naturlig konsekvens av att de finansiella bolagen genomgående i sin årsredovisning visar förändringar som skett i kassaflödet.

Vi instämmer även med Hendriksen och Van Breda (1992) att kassaflödesanalysen kompletterar resultaträkningen genom att resultaträkningen som enskilt dokument inte är anpassat till dagens komplexa ekonomiska verksamheter. Detta beror, enligt oss, på att många företag inom exempelvis databranschen inte genererar någon vinst i början och då ökar kravet på att se tendenser vart kassaflödet tar vägen i organisationen. Konsekvensen av att tillverkningsföretagen påpekar betydelsen av att upprätta en kassaflödesanalys, tolkar vi, som att företag har uppfattningen om att det är en nödvändighet att bifoga denna analys i företagets årsredovisning. Vi menar att, trots att vissa företag enligt årsredovisningslagen (1995:1554) skall upprätta en kassaflödesanalys som visar företagets finansiering samt kapitalinvesteringar som skett under en viss period, är det inte säkert att detta är det enda skälet till att denna analys upprättas. Hendriksen och Van Breda (1992), Lunden och Ohlsson (1999) samt Ashton (1976) menar att ytterligare information kan erhållas genom att studera detta bokslutsdokument. Vår uppfattning är att åtminstone tillverkningsföretagen skulle bifoga en kassaflödesanalys i sin årsredovisning även om de ej var tvungna, eftersom intressenter utifrån analysen kan erhålla ytterligare information.

Ingen av den litteratur vi studerat har diskuterat att kassaflödesanalysen kan vara av mindre vikt för vissa branscher, som vår empiri antyder. På grund av förändringar i lagstiftning och krav från Stockholms Fondbörs har allt fler företag varit tvungna att bifoga en kassaflödesanalys i sin årsredovisning. Genom detta anser vi att diskussionen om kassaflödesanalysens användbarhet och betydelse kommer öka i framtiden.

Även Lee och Lawson ser möjligheter att erhålla utökad information om den finansiella situationen i företaget via en kassaflödesanalys. Författarna

ser intressenters möjlighet att bedöma värdet av företaget genom kassaflödesanalysen. Båda författarna betonar främst kassaflödesanalysen som ett verktyg för att prognostisera framtida utdelningar samt bedöma hur riskfylld en investering i företaget kan vara. (Lee och Lawson ur Ashton, 1976) Genom kassaflödesanalysen blir prognosen om framtida kassaflöden mer objektiv till skillnad från om den hade upprättats utifrån vinstanalys och resultaträkning (Lee ur Ashton, 1976). Detta får stöd av BT, Electrolux, Cloetta och IFS som menar att kassaflödet väger tungt i marknadens värdering av börsföretag. Utifrån intervjun med Arla ser vi att också deras orsak till upprättandet av kassaflödesanalysen är att öka intressenternas, medlemmarnas, förståelse av företagets finansiella ställning. De finansiella bolagen anser att de främst bifogar en kassaflödesanalys i sin årsredovisning på grund av att aktiebolagslagen (1975:1385) från och med 1999 inkluderar även dessa bolag, snarare än för att tillfredsställa sina intressenter. Det bör påpekas att även de finansiella bolagen menar att studerandet av kassaflöden är viktigt, men att det finns andra modeller av kassaflöden i årsredovisningen som investerare och analytiker är intresserade av. Sammanfattningsvis anser vi att i takt med att kassaflödesanalysens betydelse ökar kommer detta dokument att utgöra en allt viktigare grund för intressenter att göra en översiktlig bedömning av företaget.

Företag som är registrerade vid Stockholms Fondbörs är tvungna att följa Redovisningsrådets rekommendation, "*Redovisning av kassaflöden*". Avsteg från denna rekommendation måste motiveras, men för stora avsteg anses som att företaget bryter mot det upprättade kontraktet med Stockholms Fondbörs. Bedömningar får dock göras från fall till fall. (Rydén, 1997) Detta visar, enligt oss, att Redovisningsrådet har en betydelsefull roll eftersom de påverkar samtliga företag som är registrerade vid Stockholms Fondbörs. Det bör påpekas att Redovisningsrådets rekommendation även sträcker sig utanför Stockholms Fondbörs, eftersom Arla som är en ekonomisk förening använder sig av denna rekommendation när de upprättar sin kassaflödesanalys. Orsaken till att Arla upprättar en kassaflödesanalys beror på att företaget är så pass stort och då jämförs med andra företag. Vår uppfattning är att orsaken till att de

använder sig av Redovisningsrådets rekommendation är densamma som orsaken till att analysen upprättas. Vi utgår från att användandet av Redovisningsrådets rekommendation beror på dess roll som normbildare.

5.2 Finansiell strategi

Hallgren menar att företag behöver en långsiktig strategi för företagets framtida utveckling. För att kunna styra verksamheten mot detta mål bör företaget använda sig av likviditets- samt lönsamhetsstyrning. (Hallgren, 1990) Enligt respondenterna är inte den externa kassaflödesanalysen ett dokument för att styra lönsamhet och likviditet. Däremot har samtliga företag upprättat interna likviditetsbudgetar som används mer frekvent. För att styra sin likviditet kan företaget upprätta en kassabudget (Brealy & Myers, 2000) samt likviditetsbudget (Bennet m fl, 1987). Utifrån vår empiriska studie framkommer det att den dagliga skötseln av likvida medel, i många fall, sköts av företagens finansfunktioner. Denna dagliga likviditetshantering jämför vi med en upprättad kassabudget. En likviditetsbudget har, enligt oss, liknande syfte som en kassabudget, men upprättas vanligtvis mer sällan. Vi anser att det ofta finns stora likheter mellan företagets interna kassaflödesanalys och det som litteraturen benämner som likviditetsbudget. Vi kan utifrån empirin se koppling mellan den interna likviditetsbudgeten och en intern kassaflödesanalys hos framförallt BT och Electrolux, då dessa företag utöver likviditetsbudgetar upprättar interna kassaflödesanalyser. Övriga tillverkningsföretagen jämför dock, till stor del, sina likviditetsbudgetar med en intern kassaflödesanalys. Företagets interna kassaflödesanalys är upprättade enligt företagets specifika förutsättningar därför att Redovisningsrådets rekommendation är för grov att arbeta med för löpande likviditetskontroll. Exempel är att BT och Electrolux anser att medelsbegreppet likvida medel inte ger den information de vill ha, utan låter den interna kassaflödesanalysen utmytna i förändring av nettolåneskuld. Den interna kassaflödesanalysen kan, enligt oss, delas in i de poster som det enskilda företaget vill studera och detta medför en noggrannare kontroll.

Hallgren (1990) diskuterar att företag vid likviditetsstyrning måste beakta tidsindelningen. Det framkommer i empirin att den externa kassaflödesanalysen upprättas kvartalsvis medan den interna kassaflödesanalysen kan upprättas både månadsvis- och veckovis. Anthony & Dearden (1976) diskuterar att styrning kan ske på olika nivåer i företaget. Författarna diskuterar strategisk, taktisk samt operativ styrning. Den interna kassaflödesanalysen används, enligt empirin, på samtliga nivåer för att underlätta styrning. Vi tolkar att den externa kassaflödesanalysen kan användas vid strategisk styrning, då det i första hand är företagets ledning och styrelser som använder detta dokument för att studera vad som hänt under året. Vid de finansiella bolagen framgår det dock att den externa kassaflödesanalysen ej används för intern styrning, då de använder andra finansiella verktyg.

Vi ser stor skillnad mellan den kassaflödesanalys referensramens litteratur och rekommendationerna omnämner, nämligen den externa kassaflödesanalysen som bifogas i årsredovisningen och den som företagen använder internt för löpande styrning. Trots att den interna kassaflödesanalysen hos främst BT och Electrolux är uppbyggd utifrån Redovisningsrådets rekommendation är den konstruerad för respektive företags specifika förutsättningar. Därmed kan dessa två kassaflödesanalyser skilja sig åt både utseendemässigt och innehållsmässigt. De intervjuade företagen ser dock inte detta som negativt då standardiserad uppställning av den externa kassaflödesanalysen underlättar förståelsen av analysen. Vår tolkning av detta resonemang blir att, då företagen anser att en standardiserad modell för de externa intressenterna är bra, men att det behövs en modifierad modell för företagets behov, kommer det alltid att finnas en skillnad mellan intern och extern kassaflödesanalys. Risken med ett för stort avstånd mellan den externa och interna kassaflödesanalysen är att den externa analysen bara blir ett dokument som företaget upprättar till årsredovisningen och som sedan inte används. Vi kan dock utifrån intervjuerna se att kopplingen till den interna kassaflödesanalysen trots allt finns och eftersom aktiebolag även upprättar kassaflödesanalys i sin kvartalsrapport finns den i organisationen som ett levande dokument. Hos de företag som inte

specifikt använder begreppet intern kassaflödesanalys används likviditetsbudgetar, men där är kopplingen mindre till den externa kassaflödesanalysen.

Både Lee och Lawson diskuterar prognoser över framtida kassaflöden utifrån den historiska analysen. Lee menar att en prognos endast kan göras för ett år framåt, om informationen skall vara tillförlitlig. Lawson däremot menar att prognoser kan sträcka sig över en tidsperiod på sju till tio år. (Lee och Lawson ur Ashton, 1976) Även Hallgren (1990) menar att framåtriktade kassaflödesanalyser bör upprättas för åtminstone tre år framåt. Lee's tankegångar, om att det är svårt att genomföra korrekta prognoser angående kassaflöden för flera år framåt, får även stöd i empirin. BT, Electrolux samt IFS menar att det är svårt att göra prognos över framtida kassaflöden för en längre tidsperiod eftersom det då är svårt att ta hänsyn till förändrade förutsättningar på marknaden, vilket kan försätta prognosen ur spel. Även Cloetta och Arla anser att det är svårt att upprätta prognoser utifrån det historiska kassaflödet och menar att företaget då får komplettera med information om framtida investeringsplaner. Orsaken till svårigheterna med att försöka prognostisera kassaflödet för en längre tidsperiod beror på att företagen anser att omvärlden är så föränderlig, vilket kraftigt försvårar en långsiktig prognostisering. Inte heller de finansiella bolagen använder den externa kassaflödesanalysen för att prognostisera framtida kassaflöden. Även Lee och Lawson har uppmärksammat svårigheter med långsiktig prognostisering av kassaflöden (Lee och Lawson ur Ashton, 1976). I vår studie framgår det att oavsett vilken bransch företagen verkar i, påverkar omvärldsfaktorer dess verksamhet så kraftigt att det är svårt att med säkerhet prognostisera det framtida kassaflödet.

5.3 Syftet med kassaflödesanalys

Det är för företagen viktigt att studera flödet av kassamedel, eftersom det visar kapitalförsörjning och kapitalutnyttjande (Most, 1977, se figur 7 sidan 31). Samtliga respondenter instämmer och menar att det är viktigt att studera penningströmmar i ett företag, för att studera det generella likviditetläget. Respondenterna hos tillverkningsföretagen anser, vilket även får stöd av Most (1977), Bennet m fl (1987) samt Wolk och Tearney (1997), att kassaflödesanalysen på ett bra sätt visar flödet av likvida medel inom ett företag.

Ett syfte med kassaflödesanalysen är att den som studerar den redovisade analysen skall kunna bilda sig en uppfattning om företages behov av finansiering och dess förmåga att skapa betalningsflöde. (Asch & Kaye, 1996) En kassaflödesanalys är meningsfull att bifoga i årsredovisningen därför att: (FASB ur Wolk & Tearney, 1997)

1. En kassaflödesanalys visar företagets faktiska kassaflöde.

De intervjuade tillverkningsföretagen anser att det är bra med ett dokument som på ett tydligt sätt visar vilka in- och utbetalningar som skett i företaget under en viss period. Däremot anser inte de finansiella bolagen att kassaflödesanalysen lika tydligt tillför någon ytterligare information i deras årsredovisning.

2. Kassaflödesanalysen visar sambandet mellan företagets kassaflöde och dess redovisade vinst.

Detta tas inte upp av de intervjuade som ett primärt syfte med kassaflödesanalysen. Electrolux menar dock att det är möjligt att på kort sikt ha ett bra resultat enligt resultaträkningen fast ett dåligt kassaflöde enligt kassaflödesanalysen, men att det på lång sikt skall jämna ut sig. Exempelvis kan företaget sålt väldigt mycket produkter under en viss period, men ännu inte erhållit betalning. Företaget visar således ett positivt resultat (försäljningsintäkter) men ett oförändrat

kassaflöde (inga inkomna kassamedel), vilket medför att dessa två begrepp ej korrelerar. Vi anser att kassaflödesanalysen på så sätt blir ett dokument som kan användas för att kontrollera redovisad vinst i resultaträkningen.

3. Analysen visar korrelationen mellan redovisad vinst och redovisat kassaflöde.

Denna punkt, anser vi, är starkt kopplad till ovanstående punkt. En hög korrelation mellan redovisad vinst och redovisat kassaflöde torde innebära att oseriösa justeringar i resultaträkningen ej skett. Därmed skulle detta korrelationsvärde, enligt oss, kunna fungera som ett nyckeltal för olika intressenter.

4. Kassaflödesanalysen förbättrar jämförbarheten mellan företagens finansiella rapporter.

Detta syfte har fått stöd av tillverkningsföretagen med undantag för Arla som anser sig ha en speciell företagsform, vilket innebär att en jämförelse med andra bolags kassaflödesanalyser försvåras. De finansiella bolagen har uppfattningen att deras intressenter inte använder kassaflödesanalysen till detta syfte. Jämförelsen, anser dock respondenterna, underlättas av en standardiserad uppställning av kassaflödesanalysen enligt Redovisningsrådets rekommendation.

5. Utifrån kassaflödesanalysen kan företagets flexibilitet och likviditet bedömas.

Utifrån kassaflödesanalysen kan intressenter bilda sig en uppfattning om företagets förmåga att ta tillvara på nya möjligheter och situationer. BT menar att exempelvis aktieägares förtroende för att företaget skall klara av ett företagsförvärv kan underlättas av ett positivt kassaflöde. Även Electrolux diskuterar att kassaflödesanalysen kan vara speciellt intressant att studera vid exempelvis försäljning av en viss verksamhet, för att se om det är lönsamt att sälja. Ovanstående, anser vi, hör

samman med att de flesta respondenterna har uppfattningen om att intressenterna kan påverkas av kassaflödesanalysens resultat.

6. Analysen kan användas för att förutsäga företagets framtida kassaflöde.

Samtliga tillverkningsföretag anser att olika intressenter via kassaflödesanalysen erhåller sådan information att det möjliggör en värdering av företagets framtida kassaflöde. De finansiella bolagen anser att andra modeller är bättre att använda.

Även internt används den externa kassaflödesanalysen i företagens verksamhet, förutom i de finansiella bolagen. Electrolux menar att det är viktigt att studera och fundera över de siffror som en kassaflödesanalys ger. Kassaflödesanalysen gör det även möjligt att studera kassaflödet över flera år tillbaka, för att se vilket kassaflöde verksamheten genererat. Även BT och Cloetta menar att de försöker uppmärksamma vad kassaflödesanalysen ger för information samt varför analysen fått ett visst utseende, men att den främst skall ge en översiktlig bild över företagets finansiella situation. Den externa kassaflödesanalysen ger således, enligt oss, inte någon specifik information som direkt kräver åtgärder. Företagens interna kassaflödesanalyser däremot skall, enligt oss, i ett betydligt tidigare skede visa vilka åtgärder som krävs för att komma tillrätta med eventuella problem.

5.3.1 Medelsbegrepp

En kassaflödesanalys visar ett företags likviditetsförändring och detta beskrivs med medelsbegrepp. De två medelsbegrepp som fått mest genomslagskraft både bland akademiker och i praxis är rörelsekapital och likvida medel (Falkman & Pauli, 1995). Utifrån empirin framgår det att en del företag istället föredrar användningen av medelsbegreppet nettolåneskuld. Eftersom Redovisningsrådets rekommendation utmynnar i likvida medel är det detta begrepp som tillämpas, men de företag som vill lämna även uppgift om förändring av nettolåneskuld i anslutning till analysen. Denna tilläggsuppgift förespråkas även av Redovisningsrådet

(Rundfelt, 1998). Även vi anser att det kan vara bra med tilläggsinformation om företaget anser att ett annat begrepp än likvida medel är bättre och mer informativt. Fördelen med att använda medelsbegreppet likvida medel, som de studerade företagen tillämpar, är att detta begrepp ger en direkt koppling till företagets likviditet. Det beror på att begreppet beskriver företagets betalningsförmåga på kort sikt utan att ta hänsyn till poster som kan vara svårvärderade, såsom lager. (Lee, 1983 ur Falkman & Pauli, 1995) Även Kam (1990) menar att det finns flera faktorer som talar för medelsbegreppet likvida medel, exempelvis behövs fakta om likvida medel för att veta om företaget klarar genomförandet av planerade investeringar. På BT anses medelsbegreppet nettolåneskuld vara det begrepp som även är mest gångbart internationellt. Vår uppfattning är att om en förändring i kassaflödesanalysens uppställning kommer att ske, med avseende på medelsbegreppet, krävs det att FASB och IASC tar ställning till denna fråga. Eftersom Redovisningsrådet arbetar för en internationalisering är chansen, enligt oss, extremt liten att de ändrar sin rekommendation utifrån svenska företags önskemål om FASBs och IASCs rekommendationer förblir oförändrade.

5.4 Metod vid upprättandet

En kassaflödesanalys kan upprättas antingen med indirekt eller direkt metod. Vid direkt metod utgår företaget från faktiska in- och utbetalningar medan företaget vid indirekt metod utgår från resultaträkningens nettoresultat och justerar för icke kassapåverkande poster. (Wolk & Tearney, 1997, Kam, 1990) Samtliga intervjuade företag använder sig av den indirekta metoden vid upprättandet av kassaflödesanalysen. FöreningsSparbanken uppger att de från början skulle använda den direkta metoden, men att de ändrade uppfattning då kopplingen mellan rörelseresultatet och kassaflödet inte tydligt framkom. Orsaken till att företagen inte tillämpar den direkta metoden beror på att det skulle kräva betydligt mer arbete för att ta fram underlag till analysen. Ytterligare en orsak är att företagens ekonomisystem inte är uppbyggda för att redovisa in- och utbetalningar. Även FASB är medvetna om att tillämpning av den direkta metoden kan innebära stora kostnader för företagen, eftersom

nödvändig data inte kan erhållas direkt från redovisningssystemen (Wolk & Tearney, 1997). Zega (ur Schroeder, 1991) hävdar att intressenterna efterfrågar den direkta metoden, men detta får inte stöd i empirin. Vi ser idag ingen anledning för företagen att ändra uppställning vid upprättandet av kassaflödesanalysen, eftersom det förekommer flera svårigheter med direkt metod samt att intressenterna ej efterfrågar denna metod. Det som eventuellt, enligt oss, skulle kunna innebära en övergång till direkt metod är den internationalisering som sker inom redovisningsområdet, där FASB och IASC är betydelsefulla aktörer som förespråkar direkt metod. Respondenterna anser inte att intressenterna kan påverka företagets utformning av kassaflödesanalys, eftersom de följer Redovisningsrådets rekommendation.

Då de intervjuade företagen är skyldiga att följa Redovisningsrådets rekommendation har kassaflödesanalyserna en sektorsindelad indelning, vilket framgår i företagens årsredovisningar. Det medför att den traditionella uppställningen inte längre tillämpas. En sektorsindelad kassaflödesanalys visar in- och utflöden inom sektorerna; drift, investering samt finansiering (Schroeder, 1991). Denna indelning illustreras av Blomqvist och Leonardz (1998) se figur 10 sidan 43. Även FASB och IASC förespråkar denna uppställning (International Accounting Standards, 1996, Hendriksen & Van Breda, 1992). FASB menar att den sektorsindelade kassaflödesanalysen tydliggör hur företagen har klassificerat olika transaktioner, vilket underlättar för intressenter att tolka analysen (Hendriksen & Van Breda, 1992). Vi instämmer i att den sektorsindelade kassaflödesanalysen underlättar och tydliggör förståelsen av analysen. Intresserade läsare kan därmed enkelt se i vilken sektor inom företagets verksamhet förändringar skett.

5.5 Kassaflödesanalysens intressenter

Ett av målen med kassaflödesinformation är att den skall ge information till investerare och långgivare. Intressenterna skall med hjälp av kassaflödesanalysen bland annat kunna beräkna företagets framtida utdelning och bedöma risken vid en investering. (Hendriksen, 1977) Även

internt kan *kassaflödesanalysen* användas vid budgetering (Hansson, 1992). Respondenterna anser att en kassaflödesanalys främst upprättas för investerare, analytiker och långgivare. De finansiella bolagen påpekar dock att deras intressenter inte använder den externa kassaflödesanalysen som analysinstrument, utan främst för att få en övergripande bild över företagets finansiella ställning. Enligt IFS är investerare och långgivare främst intresserade av den interna kassaflödesanalysen som är nedbruten på en lägre nivå för att se likviditetsflödet. Cloetta däremot nämner att de via den externa kassaflödesanalysen kan visa sina långgivare att de kan klara av en återbetalning av sina lån. Faktum att de externa intressenterna för kassaflödesanalysen är många ser vi som ett bevis för att kassaflödesanalysen idag har relativt hög status som redovisningsdokument. Detta får även stöd av de tillfrågade företagen, men kassaflödesanalysen är, som vi tidigare nämnt, av mindre vikt för finansiella bolag. BT menar att dagens kassaflödesanalys inte bara visar förändring mellan ingående och utgående balans i balansräkningen, utan visar faktiskt förändring i kassaflödet och var i företaget denna förändring har skett. Arla har på grund av att de är en ekonomisk förening en intressent som de övriga företagen vi intervjuat ej har och det är deras medlemmar. Arla ser kassaflödesanalysen främst som ett verktyg för att få medlemmarna att förstå föreningens behov av medel till investeringar. Interna intressenter uppger de intervjuade företagen är främst ledning samt styrelse.

Både företagen och intressenter kan även via den upprättade kassaflödesanalysen se tendenser i företagets verksamhet (Lundén & Ohlsson, 1999). Vi anser att de intervjuade företagen skulle kunna upptäcka tendenser när de studerar kassaflödesanalysen över en flerårsperiod. Det framkommer främst vid intervjuerna med tillverkningsföretagen att de studerar kassaflödesanalysen och varför den fått ett visst utseende, men inte i den utsträckning som Lundén och Ohlsson (1999) anser att företagen skulle kunna göra. Detta beror enligt oss att företagen använder andra och mer sofistikerade modeller för att analysera kassaflöden.

6 Slutsatser

Vi kommer i detta kapitel att besvara uppsatsens syfte samt visa vilka slutsatser som vi kommit fram till i denna studie.

I vilket syfte upprättar företagen en kassaflödesanalys? Upprättas den både för interna och externa intressenter?

Sex av de sju bolag vi intervjuat är aktiebolag och är därmed tvungna, enligt lag och kontrakt med Stockholms Fondbörs, att bifoga en kassaflödesanalys i sin årsredovisning. Vår uppfattning, utifrån intervjuerna, är dock att tillverkningsföretagen anser kassaflödet som så viktigt att studera att de ändå skulle bifoga en analys över kassaflödet, även om kravet ej fanns. Det beror på att de anser att kassaflödesanalysen är ett viktigt externt bokslutsdokument och att det tillsammans med resultat- och balansräkningen ger ytterligare information om företaget. Även de finansiella bolagen anser att kassaflödet är en viktig parameter att studera, men använder inte kassaflödesanalysen för detta ändamål. Det finns andra modeller i årsredovisningen som är mer intressanta att studera, både för interna och externa intressenter, för att se företagets kassaflöden. Då varken företagen själva eller deras intressenter har ett större intresse för den kassaflödesanalys som upprättas enligt Redovisningsrådets rekommendation skulle de, enligt oss, inte bifoga denna analys i sin årsredovisning om de inte enligt lag var tvungna. Då respondenterna i de finansiella bolagen inte anser att deras kassaflödesanalys har några direkta intressenter, varken internt eller externt, ställer vi oss frågan: till nytta för vem upprättas denna kassaflödesanalys?

Enligt Stockholms Fondbörs skall Redovisningsrådets rekommendation ”Redovisning av kassaflöden” användas vid upprättandet av kassaflödesanalysen och företagen använder analysen bland annat för att påverka externa intressenter såsom investerare och långivare. Dessa använder analysen för bland annat jämförelse med andra bolag. Det bör dock påpekas att denna rekommendation används mycket sparsamt av

tillverkningsföretagen för internt bruk, eftersom företagen anser att det är ett för grovt verktyg att arbeta operativt med.

Vilken information erhåller företaget från sin kassaflödesanalys? Hur tar företaget tillvara den information som de kan erhålla från denna analys, för att underlätta styrning av sin verksamhet?

Företagen erhåller med den externt upprättade kassaflödesanalysen en översiktsbild över vilka in- och utbetalningar som skett i företaget under en viss period. Den information som erhålls är främst att företagen kan se tendenser samt att analysen för tillverkningsföretagen, till viss del, kan utgöra underlag för framtida prognostisering av kassaflöden, speciellt vid företagsförvärv. Det som vi med denna studie kommit fram till är att den externa kassaflödesanalysen som upprättas till årsredovisningen mycket sparsamt eller inte alls används för styrning av företagets verksamhet. Eftersom den externa kassaflödesanalysen är för grov att arbeta löpande med, har företagen interna kassaflödesanalyser och likviditetsbudgetar som upprättas utifrån företagets specifika behov och som används för att styra företagets verksamhet. Vi har i vår uppsats kommit fram till att BT och Electrolux upprättar interna kassaflödesanalyser utöver sina likviditetsbudgetar och dessa har en relativ stark koppling till den externt upprättade kassaflödesanalysen. Övriga företag använder sina likviditetsbudgetar, som jämförelse med en intern kassaflödesanalys, för att studera kassaflödet. Vi ser en parallell mellan en likviditetsbudget och en internt upprättad kassaflödesanalys. På BT och Electrolux har de försökt få den interna kassaflödesanalysen att uppställningsmässigt likna den externa kassaflödesanalysen.

Alla respondenter har uppgivit att de gör justeringar i den externa kassaflödesanalysen för att kunna använda den i sin löpande verksamhet. Den interna kassaflödesanalysen används av företaget för att se det faktiska flödet i jämförelse med prognostiserat, vart i organisationen förändringar skett samt vid organisationsförändringar såsom företagsförvärv eller avyttring av verksamhet. Kopplingen mellan den interna och externa kassaflödesanalysen är i vissa fall stark men i andra företag ses de som två

skilda dokument. Vår tolkning av detta är att den externa kassaflödesanalysen inte heller i framtiden kommer användas som ett dokument i den löpande hanteringen av kassaflödet. Vi anser att en standardmodell enligt Redovisningsrådet är bra för att öka de externa intressenternas förståelse av kassaflödesanalysen. Samtidigt blir konsekvensen av detta att det alltid kommer finnas två kassaflödesanalyser, en intern och en extern då företagens specifika behov kräver specifik uppställning. I förlängningen innebär ovanstående resonemang, enligt oss, att företagen internt får uppfattningen att den externa kassaflödesanalysen minskar i betydelse till förmån för den interna. Företagen ser därmed den externa analysen som ett dokument som endast upprättas till årsredovisningen och inte för intern användning.

Vilken metod använder de studerade företagen vid upprättande av kassaflödesanalysen och vilka orsaker finns det till detta val?

De undersökta företagen i vår studie använder sig av den indirekta metoden. Det beror på att företagens ekonomisystem inte är utformade för direkt metod, vilket innebär att tillämpning av den metoden skulle bli alltför tidskrävande. Inget av de tillfrågade företagen anser att mer eller tydligare information om företagets kassaflöde skulle erhållas om de använder sig av direkt metod. Vi ser därmed ingen anledning till att företagen skall byta metod vid upprättandet av en kassaflödesanalys, trots att den amerikanska normgivningen förespråkar direkt metod. Det beror på att företagen har svårigheter med att tillämpa direkt metod samt att företagens intressenter ej påpekat att de föredrar denna metod.

6.1 Egna reflektioner

Vi har utifrån vår studie sett ett tydligt mönster av att företagen inte kan använda den externa kassaflödesanalysen för internt bruk. Det skulle vara intressant att utreda om uppställningen någonsin kan bli sådan att detta vore möjligt. Kan en generell modell tas fram som gör det möjligt för företagen att redovisa sina speciella förutsättningar utan att analysens uppbyggnad blir för företagsspecifik? Problemet med den gamla finansieringsanalysen

var att varje företag hade en egen modell, en jämförelse mellan bolagen var i stort sätt omöjlig samt att utomstående hade svårt att tolka analysen. Om en generaliserad modell skulle innebära att vi hamnar i denna situationen igen, vore det inte önskvärt. En skillnad mellan den externa och interna kassaflödesanalysen får då accepteras.

7 Metodkritik

En viss kritik skulle kunna riktas mot vårt arbete angående valet av företag samt de personer vi valt att intervjua. Urvalet av företag skedde inte slumpmässigt eftersom vi diskuterade intressanta företag som vi ville intervjua, vilka tillhörde olika branscher. Urvalet av intervjupersoner gjordes vid första kontakten med företaget då vi bad att få prata med den person inom företaget som arbetar med kassaflödesanalyser. Företagen har också själva fått välja ut intervjupersoner utifrån de diskussionsfrågor vi efter överenskommelse skickade till företaget, för att respondenterna skulle veta vilka frågor vi önskade få svar på.

Eftersom vi valt att intervjua företagets huvudkontor har det inneburit att fyra intervjuer har fått utföras via telefon och två via e-post, på grund av det geografiska avståndet. Trots att dessa datainsamlingsmetoder kan anses vara av lägre kvalitet i jämförelse med en personlig intervju, anser vi att vår möjlighet att ställa följdfrågor har inneburit att kvalitetsskillnaden i intervjuerna har varit obetydlig. Två av intervjuerna genomfördes, på grund av företagets tidsbrist, via e-post, men vi ansåg att svaren från dessa intervjuer var tillfredsställande och av god kvalitet så att de kunde sammanställas och analyseras. Vi följde även upp en av intervjuerna med ett kortare telefonsamtal.

Då vi erhåller mer kunskap om kassaflöden allteftersom uppsatsarbetet fortskrider, leder det till att det kan uppstå en viss kvalitetsskillnad mellan den första och sista intervjun. Detta kan jämföras med en hermeneutisk spiral, se metodavsnittet, där ytterligare kunskap leder till ny förförståelse och därmed påverkar det fortsatta arbetet. Vi har ändå uppfattningen att kvalitetsskillnaden varit minimal då vi använt samma diskussionsunderlag vid samtliga intervjuer. Kritik mot att i förväg skicka ut intervjufrågor är att det kan innebära att respondenten kan känna sig låst vid dessa frågor. Då våra intervjuer präglats av en öppen diskussion anser vi att respondenterna haft stor frihet att styra in diskussionen mot frågeställningar som de ansett varit väsentliga för ämnesområdet.

Vi är även medvetna om att vi vid litteratursökningen gör en viss subjektiv bedömning och på så vis kan missa litteratur som är väsentlig. Genom att utgå från litteraturförteckningar i de böcker som behandlar ämnet kassaflödesanalys har vi uppmärksammat vilken litteratur som har stor betydelse för ämnet, vilket leder till att vi använt de lämpligaste författarna.

Alternativt skulle vi kunnat genomföra en studie av endast ett företag och mer djupare analyserat dess användning av kassaflödesanalysen. En koppling mellan kassaflödesanalysen och företagets finansieringspolicy, investeringspolicy och dagliga likviditetsplanering skulle varit ett intressant angreppssätt. Dessa frågor skulle kunna vara vårt bidrag till fortsatt forskning för andra kunskapstörstande studenter.

Källförteckning

Adolphson J. (1998) *Kassaflödesanalys*, Liber AB, Malmö.

Aktiespararna (1995) *Läsa och tolka årsredovisningar*, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Stockholm.

Anthony R. N. & Dearden J. (1976) *Management Control Systems – Text and Cases*, 3rd edition, Richard D. Irwin Inc., Homewood, Illinois.

Arbnor I. & Bjerke B. (1994) *Företagsekonomisk metodlära*, andra upplagan, Studentlitteratur, Lund.

Asch D. C. & Kaye G. R. (1996) *Financial planning in profit improvement through modelling*, Kogan Page, London.

Bennet S. m fl (1987) *Finansfunktionen i focus*, Produktion Ord & Form, Uppsala.

Blomquist A. & Leonardz B. (1998) *Årsredovisningen – En introduktion*, upplaga 9:1, Liber AB, Malmö.

Brealy R. A. & Myers S. S. (2000) *Principles of corporate finance*, 6th edition, Erwin McGraw-Hill, London.

Edlund B. (1997) Den svenska normgivningen i ett internationellt perspektiv. Ur: Edenhammar H. & Hägg I. (Red) *Makten över redovisningen*, SNS Förlag i samarbete med FAR Förlag AB, Stockholm.

Eriksson L. (1998) *Koncernredovisning*, nionde upplagan, Studentlitteratur, Lund.

Eriksson L. T. och Wiedersheim-Paul F. (1997) *Att utreda, forska och rapportera*, upplaga 5:1, Liber AB, Malmö.

- Falkman P. m fl (1998) *Finansieringsanalys*, Studentlitteratur, Lund.
- Falkman P. & Pauli S. (1995) *Finansieringsanalysens dimensioner*, Centrum för Forskning om Offentlig Sektor, Göteborg.
- FARs Samlingsvolym 1999, FAR Förlag AB, Stockholm.
- Gandemo B. & Asztely S. (1984) *Finansiell planering*, PA Norstedt & Söners Förlag, Stockholm.
- Gilje N. & H. Grimen (1992) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*, Daidalos, Göteborg.
- Godfrey J. m fl (1997) *Accounting theory*, Jacaranda Wiley LTD, Sydney.
- Hallgren Ö. (1990) *Finansiell Strategi och Styrning*, fjärde upplagan, Ekonomibok Förlag AB, Helsingborg.
- Hansson S. (1992) *Företags- och räkenskapsanalys*, sjunde upplagan, Studentlitteratur, Lund.
- Hendriksen E. S. (1977) *Accounting Theory*, 3rd edition, Richard D. Irwin Inc., Homewood, Illinois.
- Hendriksen E. S. & Van Breda M. F. (1992) *Accounting theory*, 5th edition, Irwin Inc., Boston.
- Holme I. M. & Solvang B. K. (1997) *Forskningsmetodik*, andra upplagan, Studentlitteratur, Lund.
- Jaedice R. K. & Sprouse R. T. (1970) *Betalning, vinst och rörelsekapital*, Wahlström & Widstrand, Stockholm.
- Kam V. (1990) *Accounting theory*, 2nd edition, John Wiley & Sons Inc., New York.

Kedner G. (1990) *Svensk anpassning till EG:s normer för årsredovisningar*, Studentlitteratur, Lund.

Kinserdal A. (1995) *Affärsredovisningens logik – Ett internationellt perspektiv*, studentlitteratur, Lund.

Kvale S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund.

Larsson C-G. (1995) *Cash management för företag*, sjunde upplagan, studentlitteratur, Lund.

Lee T. (1985) *Income and Value Measurement – Theory and Practice* 3rd edition, Van Nostrand Reinhold, Berkshire.

Lundahl U. & Skärvad P-H. (1992) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, andra upplagan, Studentlitteratur, Lund.

Lundén B. & Ohlsson G. (1999) *Bokslutsanalys – Att utnyttja bokslut och årsredovisningar som informationskälla*, Björn Lundén Information AB, Näsvisen.

Molander B. (1988) *Vetenskapsfilosofi*, andra upplagan, Bokförlaget Thales, Stockholm.

Most K. S. (1977) *Accounting theory*, Grid Inc., Columbus, Ohio.

Mårtensson B. & Nilstun T. (1988) *Praktisk vetenskapsteori*, Studentlitteratur, Lund.

Olson O. m fl (1995) *Betalningsflödesrapportering*, Nerenius & Santérus Förlag, Stockholm.

Patel R. & Davidsson B. (1991) *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur, Lund.

Repstad P. (1993) *Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen*, andra upplagan, Studentlitteratur, Lund.

Rundfelt R. (1998) *Tendenser i börsbolagen*, Stockholms Fondbörs AB, Stockholm.

Rydén B. (1997) *Självreglering i framtiden – Redovisningsrådets ställning måste stärkas* Ur: Edenhammar H. & Hägg I. (Red) *Makten över redovisningen*, SNS Förlag i samarbete med FAR Förlag AB, Stockholm.

Schroeder R. G. m fl (1991) *Accounting Theory – Text and Readings*, 4th edition, John Wiley & Sons Inc., New York.

Wolk H. I. & Tearney M. G. (1997) *Accounting Theory – A conceptual and Institutional Approach*, 4th edition, South-Western College Publishing, Cincinnati Ohio.

Åkesson Dolfe M. (1996) *Likviditetsstyrning och valutahantering*, Ernst & Young, Stockholm.

Publikationer

Arlas Årsredovisning 1998/99

BTs Årsredovisning 1999

Cloettas Årsredvisning 1999

Electrolux Årsredovisning 1999

FöreningsSparbankens årsredovisning 1999

IFS Årsredovisning 1999

Skandias årsredovisning 1999

Internet

<http://www.ifsab.se/Sverige/about/default.asp>, 00-05-09

Lagtexter

Sveriges Lagar 2000, Fjärde Upplagan, Fakta Info Direkt Sverige AB, Stockholm:

- Aktiebolagslagen (1975:1385)
- Årsredovisningslagen (1995:1554)
- Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag
- Lag (1980:1103) om årsredovisning med mera
- Lag (1987:667) om ekonomiska föreningar
- Bokföringslag (1976:125) och (1999:1078)

International Accounting Standards, 1996 International Accounting Standards Committee, London, UK 1996

Tidskrifter

Ashton R. (1976) *Cash Flow Accounting: A Review and Critique*, Journal of Business Finance & Accounting, 3/4 (1976) sidorna 63-81, London.

Falkman P. & Pauli S. (1996) *Finansieringsanalysens dimensioner*, Balans 4/1996, sidorna 44-49.

Järlebro U. (1998) *Rörelsekapitalet minst lika viktigt för analysen som kassaflöden*, Balans 10/98, sidorna 22-27.

Broschyr

Redovisningsrådet (1998) *Rekommendation nummer 7 - "Redovisning av kassaflöden"*, Redovisningsrådet, Stockholm.

Muntliga källor

Ahlblad Matti, koncernredovisningschef, Cloetta, besöksintervju 00 04 27, Ljungsbro

Forssman Peter, group controller, BT, besöksintervju 00 04 27, Mjölby

Henriksson Niklas, ansvarig för kassaflödesanalysen, Skandia, svarat via e-post 00 05 17, Stockholm

Henriksson Niklas, ansvarig för kassaflödesanalysen, Skandia, kort uppföljande telefonintervju 00 05 26, Stockholm

Hillman Mats, group accounting manager, besöksintervju 00 04 27, Mjölby

Klint Tony, specialist ekonomiavdelningen, FöreningsSparbanken, telefonintervju 00 05 18, Stockholm

Lindblom Mikael, ekonomichef Sverige, IFS, besöksintervju 00 04 26, Linköping

Lindgren Carl-Henrik, koncernredovisningschef, Electrolux, telefonintervju 00 04 26, Stockholm

Lövgren Lars, likviditetsmodeller, Skandia, svarat via e-post enstaka frågor, 00 05 29, Stockholm

Sandin Kent, finanschef, Cloetta, besöksintervju 00 04 27, Ljungsbro

Thunell Per, finansdirektör, Arla, telefonintervju 00 05 05, Stockholm

Normgivande organ

Bilaga 1

International Accounting Standards Board (IASC) är en internationell normgivande institution som grundades 1973. IASC bildades då redovisnings- och revisorsorganisationer i Australien, Kanada, Frankrike, Västtyskland, Japan, Mexico, Holland, Storbritannien och USA ingick en gemensam överenskommelse. Numera är drygt 60 länder medlemmar, däribland Sverige. IASCs normer benämns IAS och avser redovisningstekniska frågor. (Kedner, 1990)

Financial Accounting Standards Committee (FASB) bildades 1972, ersatte då Accounting Principles Board och har till uppgift att utarbeta redovisningsrekommendationer, FAS, samt ge ut årliga publikationer. (Kedner, 1990)

Redovisningsrådet (RR) är en stiftelse som bildades 1989. Initiativtagare var staten via Bokföringsnämnden, Föreningen Auktoriserade Revisorer och Sveriges Industriförbund. Redovisningsrådets uppgift är att utfärda redovisningsrekommendationer och sprida information om redovisning. (Eriksson, 1998)

Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) är ett normgivande organ som har påverkat utvecklingen av god redovisningssed inom svensk redovisning. I och med att Redovisningsrådet bildades upphörde FAR med sina rekommendationer. (Kedner, 1990)

Näringslivets Börskommitté (NBK) har påverkat innehållet i Bokföringslagen (BFL) och aktiebolagslagen och dess huvudman är Stockholms Handelskammare och Sveriges Industriförbund. (Kedner, 1990)

Bokföringsnämnden (BFN) tillkom 1976 och är en statlig myndighet. BFN består av en nämnd med elva ledamöter som skall utarbeta råd och utveckla god redovisningssed inom både näringsliv och offentlig sektor. (Kedner, 1990)

DISKUSSIONSFRÅGOR TILL INTERVJUN

Bilaga 2

Hur viktigt anser du att det är att studera penningströmmar i ett företag?

Vilken ställning/tyngd har kassaflödesanalysen hos er? I allmänhet? Ser ni kassaflödesanalysen som ett självständigt dokument?

I vilket syfte upprättar ni en kassaflödesanalys? För vilka?

Använder ni er av en extern och en intern kassaflödesanalys?
Skillnad/koppling?

Den externa kassaflödesanalysens intressenter

Vilka externa intressenter finns det till er upprättade kassaflödesanalys?

- Investorerare
- Andra

Vad har du för uppfattning att externa intressenter använder kassaflödesanalysen till?

- Jämförelse med tidigare år?
- Ett komplement till resultat- och balansräkningen?
- Prognostisera framtida kassaflöde?
- Andra förslag

Anser ni att kassaflödesanalysen ger de externa intressenterna ytterligare kunskap vid sidan av resultat- och balansräkningen?

Kan intressenterna påverka utformningen av kassaflödesanalysen? Vilka?
I vilken utsträckning?

Hur stor möjlighet har ni att påverka intressenter med hjälp av kassaflödesanalysen, t ex vid upptagning av lån?

Intern användning av kassaflödesanalysen

Används kassaflödesanalysen internt för styrning och planering? Av vilka?
På vilka nivåer?

Vilken information kan ni få ut av en upprättad kassaflödesanalys, enligt teorin kan företaget undersöka information om exempelvis

- Utvecklingen av likvida medel?
- Hur och varför har rörelsekapitalet förändrats?

Hur använder ni denna informationen?

Använder ni er av nyckeltal inom företaget som grundar sig på information från den upprättade kassaflödesanalysen? Exempelvis något nyckeltal om hur stor del av verksamheten som har finansierats av egna medel? Om ja, vilka? Hur beräknar ni dem? Hur används de?

Hur används kassaflödesanalysen internt inom företaget?

- Investeringsbeslut
- Likviditetsplanering
- Målstyrning
- Lönsamhetsmätning

Vad undersöker ni för att bedöma företagets framtida kassaflöde? Hur prognostiserar ni framtida kassaflöden? Använder ni någon speciell modell?

För hur lång tid framåt upprättar ni en kassaflödesanalys? Viss litteratur föreslår 3-5 år, är det lämpligt?

Direkt/indirekt modell

Använder ni er av den direkta eller indirekta metoden vid upprättande av kassaflödesanalys? Styrkor och svagheter?

Orsaken till detta val av metod?

- Rikligare information
- Begränsningar i ekonomisystemet

Borde rekommendationen angående kassaflödesanalysen vara mer/mindre detaljerad? Fördelar och nackdelar?

Indirekt metod är den vanligaste metoden vid upprättandet av kassaflödesanalys i Sverige, har du någon uppfattning om varför den metoden är den vanligaste?

Anser ni att kassaflödesanalyser borde ställas upp olika beroende på bransch? Är det av stor vikt att i er bransch bifoga en kassaflödesanalys i årsredovisningen?

**Exempel ur Redovisningsrådets rekommendation, FARs
Samlingsvolym 1999****KASSAFLÖDESANALYS ENLIGT DIREKT METOD****Den löpande verksamheten**

Inbetalningar från kunder	33 650
Utbetalningar till leverantörer och anställda	<u>-29 605</u>

**Kassaflöde från den löpande verksamheten före
betalda räntor och inkomstskatter** **4 045**

Erhållen ränta	503
Erlagd ränta	- 848
Betald inkomstskatt	<u>- 917</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 810

Investeringsverksamheten

Förvärv av dotterföretag	-550
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-360
Försäljning av inventarier	<u>60</u>
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-850

Finansieringsverksamheten

Nyemission	300
Upptagna lån	275
Amortering av skuld	-65
Utbetald utdelning	<u>-1 020</u>
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-510

Årets kassaflöde	1 450
Likvida medel vid årets början	750
Kursdifferens i likvida medel	<u>-60</u>
Likvida medel vid årets slut	2 140

**Exempel ur Redovisningsrådets rekommendation, FARs
Samlingsvolym 1999**

KASSAFLÖDESANALYS ENLIGT INDIREKT METOD	
Den löpande verksamheten	
Resultat efter finansiella poster	1 330
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet m m	<u>-98</u>
	1 232
Betald skatt	<u>-917</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	315
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital	
Minskning av varulager	2 610
Ökning av fordringar	-1 350
Ökning av leverantörsskulder	<u>1 235</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 810
Investeringsverksamheten	
Förvärv av dotterföretag	-550
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-360
Försäljning av inventarier	<u>60</u>
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-850
Finansieringsverksamheten	
Nyemission	300
Upptagna lån	275
Amortering av skuld	-65
Utbetald utdelning	<u>-1 020</u>
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-510
Årets kassaflöde	1 450
Likvida medel vid årets början	750
Kursdifferens i likvida medel	<u>-60</u>
Likvida medel vid årets slut	2 140

BT Industries Group

Cash flow

March, 2000

SEK m.	Result from operations *)				Change in working capital				Investments in tangible fixed assets				Operating cash flow				
	Month		Year to date		Month		Year to date		Month		Year to date		Month		Year to date		
	AC	LY	AC	LY	AC	LY	AC	LY	AC	LY	AC	LY	AC	LY	AC	LY	
BT EUROPE BT RAYMOND BT INTERNATIONAL OTHER																	
TOTAL																	
Acquisitions of companies																	
Interest received (excl LTR)																	
Interest paid (excl LTR)																	
Other financial items																	
Taxes paid																	
Other																	
Change in net borrowings																	
Net investments in financial fixed assets																	
Change in borrowings and cash & bank																	

*) Result from operations = operating profit + depreciations + LTR net.